JEAN KLEIN

CINE SUNT EU?

Căutarea sacră

EDITURA
HERALD

Jean Klein

CINE SUNT EU?
Căutarea sacră

Compilată şi editată de:
EMMA EDWARDS

Traducere din limba engleză de:
BÂRZĂ PARASCHIVA

EDITURA HERALD
Bucureşti, 2012

Cine sunt eu
Jean Klein

Jean Klein
WHO AM I? THE SACRED QUEST
© Jean Klein, 1988
First published in 1988 by Element Books Limited
Longmead, Shaftesbury, Dorset

Redactori: Radu Duma

Concepţie grafică:
Teodora Vlădescu

Lector:
Amelia Luca

ISBN 978-973-111-313-5

© Toate drepturile asupra prezentei versiuni în limba română aparţin Editurii Herald. Reproducerea integrală sau parţială a textului sau a ilustraţiilor din această carte poate fi făcută numai cu acordul editorului.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

JEAN KLEIN, muzician şi medic, a petrecut primii săi ani întrebându-se despre esenţa vieţii. El a avut convingerea interioară că a existat un „principiu” independent de orice societate, şi a simţit nevoia de a explora această convingere. Cercetarea l-a purtat în India unde, printr-o „abordare directă”, a fost introdus în dimensiunea nonmentală a vieţii. Trăind în această completă deschidere, el a ajuns la iluminarea clară şi spontană, la adevărata sa natură. Aceasta nu a fost o experienţă mistică, o nouă stare, ci continuumul vieţii, non-starea în lumina căreia naşterea, moartea şi orice experienţă au loc.

Opera: *Be Who You Are*, 1978; *Ease of Being*, 1986; *Who Am I? The Sacred Quest*, 1988; *I Am*, 1989; *Transmission of the Flame*, 1990; *Open to the Unknown*, 1993; *Beyond Knowledge*, 1994; *Living Truth: Where Time and Timelessness Meet*, 1995; *The Book of Listening*, 2008.

MULŢUMIRI

Doresc să exprim recunoştinţa mea
lui Mary Dresser şi Henry Swift
pentru întregul lor ajutor acordat
în pregătirea acestei publicaţii,
precum şi lui Pat şi Barbara Patterson
pentru numeroasele şi folositoarele
lor sugestii.

PREFAŢĂ

Cartea aceasta a căpătat viaţă din dialogurile care au avut loc în diferite ţări cu oameni aflaţi pe toate cărările vieţii şi în special în urma stimulatoarelor conversaţii pe care le-am purtat cu Emma Edwards. Adeseori aceste discuţii au atins pragul inexprimabilului. Îi sunt profund recunoscător că a putut să aştearnă în scris ceea ce nu este uşor de exprimat, pentru formularea cea mai apropiată de ceea ce e dincolo de cuvinte, astfel încât mintea cititorului să poată fi însufleţită şi clarificată. Doar o minte limpede îndrăzneşte să se abandoneze pe sine Originii sale, cea care a fost şi de-a pururi va fi.

Scriind cele de mai sus, câteva fraze din *Epistolele* lui Platon mi-au venit în minte: „Fireşte că nu am compus o lucrare cu privire la acest subiect, şi n-o voi face nici în viitor, căci nu există cale de a-l aşterne în cuvinte, aşa cum se întâmplă cu alte studii. Înţelegerea lui trebuie să vină după o îndelungă perioadă de pătrundere în subiectul însuşi şi după o strânsă însoţire cu el, când dintr-o dată, precum pârjolul aprins de o firavă scânteie, el este stârnit în suflet şi se nutreşte din sine însuşi”.

Jean Klein

INTRODUCERE

Dorinţa de a întreba viaţa vine din viaţa însăşi,
Din acea parte a vieţii care este încă tăinuită.
Viaţa ne provoacă să întrebăm. Ea vrea să fie admirată.
Atâta timp cât nu este, întrebarea rămâne.

Întrebarea „Cine sunt eu”? apare adesea în cursul vieţii noastre însă noi îi întoarcem spatele. De multe ori suntem provocaţi să întrebăm: „Ce este viaţa”? „Cine sunt eu”? Poate că am simţit încă din copilărie o vagă nostalgie pentru „mai mult”, o arzătoare dorinţă divină. Simţim, poate, că motivul real al naşterii noastre ne scapă, trecând pe lângă noi. Poate că ne-am plictisit de toate căile pe care le-am urmat pentru a da un înţeles vieţii noastre: acumularea de învăţătură, experienţe şi bogăţie, preocupări religioase, constrângeri, droguri etc. Sau ne confruntăm cu o criză în care simţim că nu mai suntem stăpâni pe situaţie. Poate că pur şi simplu ne temem de moarte. Toate aceste întâmplări sunt ocazii ce nu trebuie irosite. Ele apar din viaţa însăşi, chemându-ne să le privim, deoarece viaţa ştie că atunci când o vedem cu adevărat, noi nu putem să ajutăm ci doar să admirăm…

De ce evităm îndemnul de a cerceta? De ce evităm să descoperim ce suntem? În mare, pentru că există simţământul adânc că a cerceta serios înseamnă moartea a ceva la care ţinem – acest ceva fiind ideea noastră despre noi înşine, personalitatea, egoul şi tot ce ţine de el. Dar noi ezităm şi pentru că nu ştim cu adevărat cum să punem întrebarea, noi o simţim acolo dar nu putem s-o abordăm, o simţim prea mare pentru noi, ne înfioară. Întrebarea dacă aceste scuze ţin de înţelepciunea noastră inerentă, vine din răspunsul însuşi. Ele dovedesc că noi ştim deja mai mult decât credem.

Primul pas în cercetarea-de-sine este să vezi cât de laşi suntem, cât ne ferim de orice ocazie de cercetare adevărată, cât ne ferim de nesaţ sau de senzaţia de lipsă. Noi le putem înţelege intelectual, dar nu le putem accepta cu adevărat. Îndată ce admitem această reacţie, noi vom simţi viaţa provocându-ne să cercetăm în fiece moment. Întrebarea este întotdeauna acolo, în fundalul tuturor activităţilor noastre compensatorii.

Odată ce am acceptat provocarea vieţii, noi trebuie să ştim cum să punem întrebarea, aşa încât aceasta să aibă forţă, să fie eficientă, să nu ne dezamăgească. Noi trebuie să ne convingem că întrebarea ne va aduce răspunsul. Cercetarea noastră trebuie să devină valoroasă.

Pentru a ajunge la o cercetare-de-sine eficientă, noi trebuie să cunoaştem bine prin ce diferă ea de alte tipuri de cercetare. Întrebările noastre zilnice presupun în mod natural că răspunsurile vor însemna ceva pentru noi, că se vor raporta la experienţa noastră, la memoria noastră. Aceste întrebări presupun un centru de referinţă, un „Eu" care compară şi interpretează. Presupunerea unui răspuns la nivelul întrebării e perfect valabilă în lumea referinţelor în care comparaţia şi memoria sunt unelte esenţiale. Acesta este modul nostru verbal de comunicare. Dar când întrebăm: „Cine sunt eu"?, noi chestionăm acest centru de referinţă, întrebând pe cel ce întreabă şi, evident, întrebarea nu poate primi un răspuns.

În acest domeniu de cercetare memoria n-are nici un rol, căci ce există acolo pentru a compara „Eul" sau Viaţa? Noi nu putem păşi în afara lor. Noi suntem ele. Astfel am ajuns la un punct mort care nu duce nicăieri. Nu ştim nimic. E posibil să irosim o viaţă întreagă ezitând la limitele conceptului unde Kant s-a găsit pe sine – dar acolo unde pentru filozof este finalul cercetării, pentru căutătorul adevărului este doar începutul. Căci acesta este momentul când se trece de la cercetarea spirituală mânată de presimţirea răspunsului la ceea ce s-ar putea numi căutarea sacră, care *este* răspunsul.

Adevărata căutare începe când această ne-cunoaştere încetează să mai fie un concept agnostic şi devine o experienţă vie. Aceasta se întâmplă imediat ce oprirea eforturilor minţii este realmente simţită la orice nivel, adică atunci când devine mai degrabă o percepţie imediată decât o simplă cogniţie. Când starea de „Eu nu ştiu" este acceptată ca un fapt, toată energia care până atunci fusese direcţionată „în afară" în căutarea unui răspuns, sau „înăuntru" în căutarea unei interpretări, acum nu mai este proiectată şi se conservă. Cu alte cuvinte, atenţia nu mai este îndreptată spre aspectul obiectiv, ci se întoarce pentru a se odihni în multi-dimensionalitatea ei organică. Aceasta se manifestă ca o reorientare bruscă, ca o schimbare a axei propriei existenţe - *sfârşitul căutării răspunsurilor în afara întrebării însăşi*. Permiţând ca ne-cunoaşterea să fie complet explorată, cercetătorul intră pe un nou tărâm. E un nou mod de a trăi. E o stare de expansiune la orice nivel, o deschidere spre necunoscut şi astfel spre atotposibil.

Nu există nimic introvertit sau mistic în a trăi în deschidere, în vigilenţă nedirecţionată. Uneltele existenţei – memoria şi „Eul" – vin şi pleacă după nevoie, însă *prezenţa* în care ele vin şi pleacă, rămâne. Dispariţia centrului de referinţă nu mai înseamnă inconştienţă, spaţiu gol, moarte. Există un continuum de conştienţă - Viaţa, în care toate fenomenele

apar şi dispar. Numai aici există siguranţă absolută şi împlinire. De acum încolo reziduurile formulării, ale subiectivităţii încep să se mistuie, arse de ceea ce se află în întrebarea însăşi, până când reziduurile Întrebării Vii se dizolvă în Răspunsul Viu.

&

Paginile care urmează sunt consecinţa unor discuţii publice şi a unor conversaţii private purtate de Jean Klein în Europa şi Statele Unite. Ele au fost grupate astfel încât diferitele aspecte să poată fi dezvoltate şi explorate în profunzime, dar principiul rămâne acelaşi peste tot. Acest principiu nu este o idee, nici o sinteză a contrariilor, nici un fel de monism – toate acestea fiind concepte. Nu este nici o stare anume, o simţire mistică a uniunii, un extaz, o negaţie a lumii. Mai curând este non-starea de dincolo de timp în care toate stările se ivesc şi se dizolvă. Este continuumul acţiunii şi non-acţiunii. Este Viaţa însăşi, fiinţa noastră naturală. În cartea aceasta cuvinte cum ar fi conştiinţă, frumuseţe, deplinătate, Dumnezeu, subiectul liniştii ultime, conştienţă globală, meditaţie, cămin, fundal, tăcere, adevăr etc. sunt toate denumiri – în diferite contexte verbale – ale acelaşi principiu viu şi atotcuprinzător. Odată ce principiul a fost văzut, cititorul nu trebuie să ezite sau să rămână pasiv, ci să experimenteze transpunându-l în toate domeniile vieţii. Conţinutul real al acestor cuvinte este înţelegerea vie. Adevărata poezie începe după ce cuvintele s-au stins.

E. E.

PROLOG

Întrebare: Ce-mi poţi da tu mie?

Răspuns: A fi aici înseamnă a-ţi da.

Î: Ce s-a dat?

R: Ce ai întrebat?

Î: Ce-am întrebat?

R: Aminteşte-ţi ce te-a adus aici, motivul.

Î: Curiozitatea.

R: Pari prea serios pentru a veni pur şi simplu din curiozitate, aşa cum te-ai duce la circ. Înainte de a formula motivul, ce-a existat? Poate sentimentul că-ţi lipseşte ceva?

Î: Poate. Dar ce să-mi lipsească?

R: Să fii legat de ceva. Singurătatea e cea care te-a adus aici. Originea tuturor lipsurilor e sentimentul de izolare.

Î: Da... este adevărat. Dacă e să fiu sincer cu mine însumi, trebuie să admit că adeseori mă simt izolat. Nu pot să înţeleg asta pentru că nu am atât de mulţi prieteni!

R: Tu nu te mai hrăneşti din întreg, te consideri un individ. Nu poţi trăi în autocraţie.

Î: Cum aş putea ajunge să mă hrănesc din întreg, aşa cum spui?

R: Tu *eşti* întregul. Încearcă să observi faptul că tu crezi că eşti o fracţiune.

Î: Dacă a mă considera un individ a devenit un reflex, ce pot face?

R: Pur şi simplu observă mecanismul. Privindu-l, tu eşti deja în afara lui. El poate continua un timp, dar nu va mai fi alimentat cu combustibil prin implicarea ta. Acest mecanism este în tine, dar tu nu eşti în el. În momentul în care-l priveşti, reflexul nu se mai dezvoltă. Astfel, când îl priveşti cu atenţie, el îţi arată că tu eşti văzătorul.

Î: Când priveşti ceva, există deja o relaţie spaţială, nu-i aşa? Eu nu pot vedea cu adevărat ceva, eu sunt chiar în interior.

R: Exact. Ţine cont că tu te cunoşti numai în producerea constantă, în memorie. Tu faci asta pentru supravieţuirea imaginii Eu-lui. Opreşte toate proiecţiile şi rămâi în vigilenţă receptivă. Este o stare pasiv-activă. În

anumite momente fără producere, există apariţii spontane. Pe acestea le vei recunoaşte eventual ca fiind fiinţa ta, întregul, prezenţa ta. Întâi recunoşti liniştea, apoi tu eşti ea. Te simţi pe tine însuţi ca fiind autonom, adică neidentificat cu nimic din ce-i în jurul tău. Şi atunci adevărata relaţie este posibilă.

RELAŢIE

Există relaţie în unitate?

A fi uman înseamnă a fi în relaţie. Ca fiinţe umane noi trăim în relaţie cu elementele - cu soarele, luna, pietrele din pământ şi cu toate fiinţele vii. Dar ce înseamnă „a fi în relaţie", „a trăi în legătură" cu ceva? În general, când folosim acest cuvânt, noi înţelegem o legătură de un anumit gen între entităţile individuale, obiect cu obiect, sau subiect cu obiect. Cuvântul legătură presupune aici separare, apoi punerea laolaltă a fracţiunilor. Această vedere fracţionară a legăturii este pur conceptuală. E o născocire a minţii şi n-are nimic de-a face cu percepţia pură, cu realitatea, cu ceea ce este real.

Când trăim liberi de toate ideile şi proiecţiile, noi intrăm într-un contact real cu ceea ce ne înconjoară. Aşadar, practic vorbind, înainte de a putea fi în relaţie cu mediul nostru înconjurător, noi trebuie să ştim cum să fim în relaţie cu ceea ce este cel mai apropiat de noi – corp, simţuri şi minte. Singura piedică în percepţia clară a stării noastre naturale este ideea puternică de a fi un individ separat, trăind într-o lume cu alte fiinţe separate. Noi avem o imagine despre noi înşine. Această imagine poate fi menţinută doar în relaţie cu lucrurile şi deci ea face obiecte din tot ce ne înconjoară – prieteni, copii, soţul sau soţia, inteligenţa, contul în bancă etc. – şi intră într-o aşa-zisă relaţie personală cu aceste proiecţii. Strania idee de sine este o contracţie, o limitare a întregului, a fiinţei reale. Când această noţiune moare, ne regăsim expansiunea naturală, liniştea, globalitatea fără periferie sau centru, fără exterior sau interior. Fără noţiunea de individ nu mai există nici o senzaţie de separare şi simţim unitatea noastră cu toate lucrurile. Simţim cele din jur ca pe nişte evenimente în întregul fără restricţii. Când iubitul sau copiii noştri părăsesc casa, sau când contul la bancă scade, este un eveniment *în* noi. Conştienţa rămâne constantă.

Orice fenomen, orice existenţă este o expresie în interiorul globalităţii iar varietăţile de expresie au un înţeles şi o legătură numai în lumina întregului. A fi în relaţie înseamnă a fi legat în interiorul întregului.

Deoarece în întreg nu există nici unire a fracţiunilor, nu există un altul. Strict vorbind, în relaţia perfectă nu există nici o legătură, nici o dualitate; există numai globalitate. Toată percepţia ţinteşte direct spre fiinţa noastră primordială, spre linişte, spre non-starea naturală, care este comună întregii existenţe.

Astfel, în expresie umană "a fi în relaţie" înseamnă a te afla în comuniune cu întregul. În această comuniune aşa-zisa prezenţă a altora este resimţită ca o dăruire spontană, iar propria noastră prezenţă este o primire spontană. Nu mai există senzaţia de lipsă şi, în consecinţă, nici nevoia de a cere, deoarece simpla receptare ne aduce deschidere. Când trăim în deschidere, primul impuls este acela de a dărui. A fi în deschidere şi în mişcare spontană de dăruire înseamnă iubire. Iubirea este meditaţie. Ea este o nouă dimensiune în viaţă.

&

Întrebare: Tu spui că nu există un altul, însă nu poţi totuşi să susţii că nu există nici o diferenţă între oameni. Eu am caracterul meu şi capacităţile mele, aşa cum alţii le au pe ale lor.

Răspuns*:* Tu trăieşti în contracţie, gândind la tine însuţi ca la un individ. Unde găsesc înţeles termenii de „mine" şi „al meu"? Când priveşti cu adevărat în tine însuţi nu poţi spune că trupul îţi aparţine. Tu eşti rezultatul a doi oameni şi fiecare părinte are doi părinţi, şi tot aşa. Toată umanitatea e în tine. Tu eşti ceea ce absorbi. Mănânci legume, peşte, carne şi acestea sunt dependente de lumină, de soare, de căldură. Lumina e legată de lună şi de stele şi toate sunt în relaţie. Nimic nu-i personal în noi. Corpul e în relaţie organică cu universul. El e făcut din aceleaşi elemente ca orice altceva. Compoziţia elementelor variază dar această variaţie este aproape neglijabilă în fiinţele umane. Pot exista diferenţe în structură şi culoare însă constituţia şi funcţionarea sunt aceleaşi în noi toţi. Nu există nimic personal în inimă, ficat, rinichi, ochi, urechi, piele, nici în elementele care construiesc modele de comportare, gândire, reacţii, mânie, gelozie, competiţie, comparaţie etc. Există aceleaşi stări emoţionale. Corpul-minte funcţionează într-un mod universal şi grija care trebuie avută este aceeaşi pentru toate.

Tu trebuie să înţelegi şi să cooperezi cu trupul. Ignorarea mecanismului e cea care creează conflictul. Cercetarea poate fi efectuată numai în viaţa zilnică. Mintea ta şi corpul tău sunt reflectate în comportarea ta din zori şi până în noapte. Atenţia ta trebuie să fie bipolară, observând deopotrivă câmpul intern şi pe cel extern. Relaţiile sunt oglinda în care fiinţa ta interioară se reflectă. Fii conştient că tu eşti o verigă în lanţul fiinţei. Când simţi cu adevărat asta, accentul nu se mai pune pe fiinţa

individuală şi atunci ieşi spontan din contracţia ta. Tu nu trăieşti în izolare, în autonomie. În starea de relaţie se află presimţirea prezenţei.

Î: Deci individul nu există ca entitate izolată. Dar personalitatea nu există ca unică parte a întregului?

R: Persoana este într-adevăr doar persoană, adică mască, însă ea a ajuns să fie sinonimă cu ideea de entitate individuală, separată şi continuă. Personalitatea nu este constantă, aşa cum ne-o imaginăm. În realitate este doar o reorchestrare temporară a tuturor simţurilor noastre, a imaginaţiei şi inteligenţei, potrivit cu fiecare situaţie. În viaţă nu există repetiţie şi fiecare reorchestrare este unică şi originală, asemenea desenului dintr-un caleidoscop. Greşeala este de a o identifica cu personalitatea, de o conceptualiza în memorie şi apoi de a ne lua pe noi înşine drept această colecţie de imagini cristalizate, în loc să lăsăm toate emoţiile, percepţiile şi gândurile să se ivească şi să moară în noi. Suntem la teatru privind propriul nostru rol pe scenă. Actorul este mereu „în spatele" personajului. El se simte complet părăsit în suferinţă, sau se crede un erou, un iubit, un ticălos, dar toate aceste apariţii au loc în prezenţa globală. Această prezenţă nu este o atitudine detaşată, o poziţie de martor. Nu este un sentiment de separare, o senzaţie de a fi „în afară". Este prezenţa întregului, a iubirii, din care vin toate. Când nici o situaţie nu ne reclamă activitatea, noi rămânem în golul de activitate, în această prezenţă.

Î: Când nu te mai identifici cu persoana, cum e afectată viaţa?

R: Ceea ce observi înainte de toate este că percepţiile tale sunt mai bogate şi mai profunde. Comunicarea devine cu mult mai variată. În general noi suntem fixaţi în tipare de comunicare, dar când trăim în deschidere apare o mare sensibilitate, o sensibilitate la care n-am visat vreodată.

Când ne apropiem de cele din jurul nostru din perspectiva întregului, întreaga noastră structură devine vie. Noi nu auzim muzica numai cu urechile. Când urechile încetează să mai păstreze sunetele doar pentru ele, noi simţim muzica cu tot corpul nostru, îi simţim culoarea, forma, vibraţia. Ea nu mai aparţine unui organ specific, ci aparţine întregii noastre fiinţe. Acest fapt creează o adâncă umilinţă, o mare inocenţă. Adevărata comunicare este posibilă doar în umilinţă.

Atunci se trăieşte într-o dimensiune complet nouă. A trăi ca o personalitate înseamnă a trăi în restricţie. Nu trăi în restricţie! Nu lăsa personalitatea să trăiască în tine. A trăi în mediul tău fără separaţie, e o mare frumuseţe.

Î: Vrei să spui mai multe despre umilinţă în relaţiile umane?

R: Umilinţa nu e ceva de purtat precum o haină. Nu-i ceva ce se face cu capetele plecate şi cu privirea dusă! Ea vine din reabsorbţia individualităţii în fiinţă, în linişte. Ea vine din sfârşitul oricărei agitaţii. În atenţie, în vigilenţă există umilinţă. Ea înseamnă receptivitate, deschidere la

tot ce oferă viaţa. Acolo unde nu există nici o memorie psihologică, nici o acumulare de cunoştinţe, acolo există inocenţă. Inocenţa este umilinţă.

În situaţii intime sau problematice, fiecare trebuie să vorbească cu umilinţă despre ceea ce simte. Este pur şi simplu o stare de fapt, fără vreo justificare sau interpretare. Nu trebuie să ajungem la o concluzie. Dacă noi acordăm situaţiei o deplină libertate faţă de evaluare, judecată şi de presiunea de a trage o concluzie, atunci se ivesc multe lucruri care nu aparţin memoriei noastre.

Umilinţa apare atunci când nu se face nici o referire la un „Eu". Acest vid este factorul de vindecare în orice situaţie. Heidegger spune: „Fii deschis la deschidere". Fii deschis la ne-concluzie. În această deschidere situaţia oferă propria ei soluţie, şi în deschidere noi o receptăm. Adeseori, când soluţia apare, mintea vine şi se ceartă cu ea, se îndoieşte de ea.

Î: Trebuie să oferi iubire şi daruri chiar atunci când cineva este extrem de negativ?

R: Întrucât tu eşti mereu receptiv, orice lucru apare ca un dar şi-ţi indică natura ta reală. Nu ceea ce indică e important, ci atitudinea receptivă. În starea de receptivitate toate obiectele se desfăşoară şi sunt transmutate în iubire.

Când cineva are o atitudine negativă şi tu nu-i oferi un suport pentru negativitatea lui, acesta se poate întoarce dintr-o dată la sine însuşi. Este ca şi când, încercând el să apuce mânerul uşii fiind sigur că este acolo, constată că lipseşte, şi deodată devine conştient că mâna lui e goală. Atunci situaţia nu mai aparţine unei imagini. Ea aparţine observaţiei însăşi.

Î: Care e criteriul pe baza căruia îţi alegi prietenii înainte de a fi liber de ego?

R: Tu nu-şi poţi căuta prieteni. Ei vin la tine. Fundalul tuturor întâlnirilor este momentul în care n-ai nimic de spus. Aici este simţirea fără emotivitate. Dacă acest fundal nu e prezent într-un mod plăcut, tu poţi fi sigur că el este doar acoperit de cuvinte, proiecţii şi imagini. Un bărbat sau o femeie nu există în sine. Ei apar ocazional în acest fundal. Doar în această absenţă a aşteptării pot să apară calităţile bărbatului sau ale femeii, fără clişee şi repetiţii. În general, între doi oameni există o foarte mică întrepătrundere. Există doar alăturarea a două tipare. Aceasta cauzează conflict şi plictiseală.

Vecinii şi prietenii tăi au anumite păreri despre tine. Nu te lăsa purtat de aceste păreri şi nici nu-ţi face păreri despre ei. Nu întemniţa oamenii în memoria ta. Circumstanţele nicicând nu se repetă; viaţa nicicând nu se repetă. Doar egoul doreşte o securitate cunoscută, care etichetează orice fiinţă şi orice situaţie. Aşa încât trăieşte în mediul tău ca şi cum ar fi pentru prima dată. Fii fără calificative. În această stare de goliciune tu eşti minunat şi fiecare moment e plin de viaţă.

Î: Cum pot să ştiu când sunt impulsiv şi când sunt spontan?

R: Comportarea impulsivă e reacţie. Este condiţionare. Când te consideri pe tine un nimic, tu eşti o fiinţă iubitoare şi nu se produce nici o reacţie. Ceea ce spui sau faci aparţine situaţiei înseşi, nu unei idei. Acţiunea spontană e fără memorie. E perfect estetică, minunată şi dreaptă. Este fundamental etică.

Î: Mai concret, eu nu ştiu clar când dorinţa sexuală este forţată sau impulsivă şi când este o expresie spontană a iubirii.

R: În iubirea adevărată nu există iubitor şi iubit. Există un moment care vine din corp pentru a celebra acea iubire în plan fizic. Senzaţie de "a fi una" în senzaţia corporală se iveşte direct din unicitatea iubirii însăşi.

Comportarea între doi iubiţi este o artă. Un artist apelează la cea mai înaltă imaginaţie a sa. Dar imaginaţia trebuie folosită pentru a exalta iubirea, nu pentru a-i compensa lipsa. Ritmul biologic şi imaginaţia sunt conduse de iubire şi doar iubirea poate reînnoi constant stimularea; altfel apare plictiseala.

Astăzi, din păcate, se face o mare confuzie între dorinţa care decurge din ritmul biologic şi dorinţa care vine din minte şi este repetiţie mecanică. Există atât de multă stimulare mentală, încât mulţi oameni au pierdut legătura cu ritmurile lor biologice şi au devenit indolenţi sau lacomi în mod mecanic. Repetiţia mecanică împiedică ritmul natural. În repetiţia mecanică există doar a lua şi a folosi. Când mintea, memoria, intervine, corpul nu mai este deschis în toate capacităţile lui; atunci stimularea senzuală nu mai este puternică şi tu o compensezi cu imagini şi efort. Este un cerc vicios.

Trebuie să te lămureşti în legătură cu natura dorinţei tale. Nu lăsa informaţia de mâna a doua să te influenţeze. Există doar iubire şi în această iubire bărbatul şi femeia apar uneori. Nu există obicei, nici reflex automat în această apariţie. Cele mai multe dintre aşa-zisele răspunsuri ale oamenilor sunt doar obiceiuri şi reacţii.

Î: Este o asemenea comportare imorală?

R: Când trăieşti conştient, orice moment aduce moralitate ce răsare din frumuseţe. Pentru cei ce trăiesc în frumuseţe, moralitatea codificată este imorală, pentru că ceea ce poate fi moral în situaţia de azi poate să nu fie potrivit pentru mâine. Moralitatea codificată acceptă repetiţia. Când orice moment aduce propria lui înţelegere morală şi cale de acţiune, există o plasticitate interioară a minţii şi a corpului.

Câtă vreme tu îţi chemi o identitate personală, tu eşti motivat de siguranţă şi compensaţie şi nu există nici o trăire adecvată a momentului. Aceasta este condiţia omului de azi. Noi trăim într-o societate schiloadă, unde nu există nici maturitate, nici desăvârşire. De aceea, într-un fel, moralitatea codificată previne societatea de la prăbuşirea completă. Aşa încât atunci când noi oferim copiilor noştri comportarea codificată ca pe o

cârjă, trebuie să fim ferm convinşi că într-o zi ei vor fi capabili să acţioneze în mod inteligent.

Î: Aşa cum ai spus, comportarea între iubiţi este o artă. Să însemne asta că orice expresie sexuală este estetică?

R: Când totul apare în iubire şi dispare în iubire, este o expresie a iubirii, de ce să trăieşti în restricţie? Nu-i prezent nici un bărbat sau vreo femeie, există doar iubire. Această iubire necondiţionată poate fi transpusă la nivel biologic, dar ceea ce se numeşte sexualitate nu există pentru mine. Când există numai un act biologic sau nişte sentimente temporare, există adesea un sentiment de pierdere ulterioară a ceva. Asta creează o reacţie psihologică de aversiune sau de indiferenţă de care poţi să nu fii conştient. Poţi fi conştient doar că ai pierdut interesul pentru celălalt. Într-o relaţie bazată în primul rând pe biologie există separare. Dar în momentul în care funcţia biologică este o extensie a trăirii în unitate, nu există nici un sentiment de separare. Bucuria unităţii este iubire adevărată şi niciodată nu-şi va pierde atracţia.

În expresia iubirii, totul este moral. Tu eşti un poet, un artist, un muzician. Tu celebrezi cu toată fiinţa ta.

Î: Se pare că atunci când trăiesc din moment în moment, se produce inevitabil intimitate în multe relaţii, fără vreo comparaţie şi fără nici o problematică reală. Mă simt îndrăgostit foarte uşor şi-mi dau seama mereu că asta e natura mea reală.

R: Tu trăieşti pentru moment, dar nu în el. Tu eşti încă identificat complet cu diferite imagini din film, trăind încă în devenire, în experienţe şi aventuri. Ceea ce numeşti a fi îndrăgostit este ataşament la o stare. Aşadar, nu există nici o emoţie reală în ea, nimic nou. Este siguranţa pentru imaginea-de-sine ca bărbat sau iubit. De ce te restrângi la o imagine? Observă că lumina care iluminează filmul, nu e ea însăşi colorată.

În relaţia unei personalităţi cu alta, a unei imagini cu alta, există numai conformare, exploatare şi cerere. Este constrângere şi violenţă. În intimitatea supremă există sensibilitate şi un puternic simţ al frumuseţii şi eleganţei. Relaţia trupească este încununarea pe plan fizic a împărtăşirii comune a unei stări spirituale. Dar pentru ca relaţia trupească să fie ridicată la asemenea înălţimi, ea trebuie să vină ca o revărsare spontană între doi îndrăgostiţi care trăiesc cu adevărat în uniune.

Î: Dar eu mă simt în armonie cu mulţi oameni şi există în mine o chemare naturală de a realiza asta în plan fizic. Eu pot trece de la o iubire la alta cu totală uşurinţă.

R: Corpul tău a fost utilizat greşit şi a devenit complet condiţionat. Această comportare este un model mental în care discriminarea selectivă a fost sistematic reprimată. Fără acest model, corpul este complet liber şi apare sensibilitatea matură, în care discriminarea selectivă iese în scenă.

Î: Faptul că spui că iubirea nu este exclusivă, n-are nimic de-a face cu relaţiile intime?

R: Iubirea aparţine tuturor. Tu n-ai nevoie să o confirmi pe plan fizic cu toţi.

Î: Ai spus mai înainte că adevărata prietenie este liniştea în care nu mai e nimic de spus. Vrei să vorbeşti mai mult despre asta?

R: Să zicem că tu trăieşti cu cineva pe care-l iubeşti cu adevărat. Pot exista multe momente în care nu simţi şi nu gândeşti nimic. Există doar trăirea împreună. Asta se simte adeseori la cuplurile care au trăit împreună un timp îndelungat. Când trăieşti cu un bărbat sau cu o femeie, vine un timp când fiecare ştie totul despre trecutul celuilalt şi nu mai e nimic de spus. Însă intervalele sunt pline, nu goale, iar confortul deplin din interval este fundalul întregii relaţii. Atunci e minunat să fii împreună. Totul vine din această linişte şi se dizolvă din nou în ea.

Î: Ca părinte există vreo cale de a creşte copiii, în aşa fel încât ei să nu se identifice cu personalitatea?

R: Până la o anumită vârstă copilul priveşte constant prin tine pentru a se adapta el însuşi la lume, aşa încât tu trebuie să fii liber şi libertatea ta este cea care învaţă. Felul în care se comportă părinţii e foarte important. Există atâtea lucruri care nu pot fi spuse ci doar demonstrate în viaţă. Desigur, există autoritate în modul tău de comportare dar nu e o autoritate impusă. Autoritatea reală nu este niciodată autoritară. Ea vine din înţelepciunea impersonală, nicidecum din personalitate.

Copilul trebuie să înţeleagă că nu există repetiţie. El nu trebuie să fixeze o experienţă. El trebuie să fie mereu curios. Orice eveniment trebuie înfăţişat într-un mod nou. Asta înseamnă cu tu nu-ţi priveşti copilul ca pe ceva definit, un copil, ci în orice moment îl priveşti în totalitatea lui. Niciodată să nu-l compari cu altul. Dacă tu te consideri pe tine un părinte şi pe copilul tău un copil, el se va simţi impresionat, deşi se poate ca el să nu ştie de ce simte asta. Între părinte şi copil trebuie să existe prietenie. În prietenie nu există nici tată, nici mamă, nici copil - există doar iubire.

Î: Cum pot să-mi educ copilul, astfel încât să nu existe repetiţie?

R: Acolo unde există imaginaţie nu există nici o repetiţie. Până la vârsta de şapte-opt ani creierul drept trebuie să se dezvolte mai accentuat. Aceasta e partea intuitivă, partea simţirii, a senzaţiei globale. Preocupările copilului trebuie să rămână pictura, jocul, muzica, dansul. Partea stângă a creierului, adică partea analitică, se poate dezvolta mai târziu pe această bază.

Î: Ce părere ai despre trimiterea copiilor la şcoală?

R: Sistemul nostru educaţional este construit în vederea supravieţuirii persoanei. Există foarte puţină umanitate în educaţia noastră. Totul se structurează în jurul supravieţuirii psihologice într-o societate clădită pe

competiţie. Însă tineretul este începutul noii societăţi. Dacă tu îţi educi copilul acasă, el are ocazia să devină o fiinţă minunată, dar trebuie să-ţi asumi cu inteligenţă o asemenea responsabilitate şi cu ochii deschişi, altfel el se poate schimba atunci când înaintează în vârstă, acuzându-te că nu i-ai oferit uneltele de supravieţuire în lumea de azi.

Î: Cum pot face un copil să înţeleagă că acest comportament codificat este doar o tranziţie?

R: Trebuie să te eliberezi tu însuţi de comportamentul codificat. Nu căuta nicicând să impui restricţii unei situaţii. Desigur, situaţia poate implica propriile ei restricţii funcţionale şi morale, dar aceste restricţii nu vin dintr-o idee; ele provin din vederea ta cuprinzătoare, din inteligenţa totală.

Un copil învaţă asta mai întâi din nucleul familiei lui. Când părinţii simt, acţionează şi gândesc corect, copilul imită spontan comportarea corectă.

Î: Constat că mă îngrijorează mult problema banilor. E ceva normal?

R: Tu nu eşti proprietarul a ceea ce posezi, eşti doar administrator. Când eşti doar un administrator, şi nicidecum un proprietar, te comporţi complet diferit, deoarece te simţi liber faţă de bunuri. Tu le vei utiliza în mod diferit, potrivit cu situaţia, nicidecum în vederea acumulării. Cheltuieşte banii cu folos!

Î: Cum putem şti câţi ne trebuie? Eu am o familie şi tind să fiu îngrijorat în privinţa viitorului.

R: Când ajungi să te cunoşti, ajungi la o ierarhie a valorilor. Dacă nu mai pui accentul pe fenomenal, tu foloseşti lumea complet diferit. Nu adera la o societate productivă, competitivă, care creează constant nevoi, noi elemente pentru supravieţuire. Societatea noastră se bazează pe consum. Este o creaţie complet artificială. Nu cheltui prea mult timp muncind pentru bani, pentru acumulare. Tu poţi munci trei-patru zile pe săptămână şi să-ţi rezervi jumătate din zi pentru a trăi în frumuseţe. Când ai o familie, prezentul are o anumită extensie. Cât de departe merge aceasta numai tu ştii, dar nu trăi în viitor!

Î: Am vorbit mai devreme despre cum să facem faţă mâniei când ea apare ca o reacţie psihologică, ca o stare emoţională. Ar putea vreodată mânia să fie lipsită de reacţie?

R: Da. Există o mânie divină, dar atunci nu este cu adevărat mânie. E un fel de activitate nelegată de vreo imagine-de-sine. Este o expansiune a totalităţii într-un gest de îndreptare a funcţiei. De afară poate apărea ca mânie, dar nu e mânie. E complet lipsită de reacţie şi nu lasă reziduuri. Când situaţia ia sfârşit, ea se dizolvă complet.

Î: Această acţiune impersonală poate fi vreodată implicată în luptă?

R: Atunci când mediul biologic, adică trupul, familia, vaca şi

adăpostul sunt în pericol, apare acţiunea spontană. Ea răsare din dorinţa de a proteja, din nevoia de supravieţuire biologică, lipsită de puncte de vedere fracţionare şi de ideea de menţinere a unui „eu”. Atunci acţiunea este complet integrată într-o viziune globală şi se adaptează momentului. Ea nu supravieţuieşte situaţiei ci se dizolvă în linişte, în întregul din care a răsărit.

Î: Ce ne poţi spune despre acţiune în războiul purtat pe scară largă?

R: Anticiparea colectivă e întotdeauna psihologică, este apărarea ideilor. O societate care nu reacţionează niciodată anticipat faţă de o idee, nu va fi niciodată agresivă. Modul de comportare în război depinde de momentul însuşi. Trebuie să existe demnitate în apărare. Acţiunea lipsită de reacţie răsare din inteligenţă. Noi ne-am concentrat doar asupra unei căi de rezolvare a conflictului – anihilarea fizică. Dar conflictul poate fi rezolvat pe mai multe căi. Nu se poate spune dinainte care este calea potrivită. Când trăieşti fără motivaţie egoistă, capacităţile tale sunt surprinzător de variate!

Î: Aşadar, pot exista momente când e corect să lupţi cu mijloace pasive?

R: Se acţionează potrivit momentului, fără predeterminare psihologică şi idei politice. Atunci există prezenţă în situaţie şi numai în această prezenţă inteligenţa poate funcţiona. A-ţi face un ideal din pasivism în toate situaţiile nu este mai inteligent decât aţi face un ideal din agresiune. Toate mijloacele trebuie să fie la dispoziţia ta. Nu poţi fi încătuşat de idei. Pot fi momente când invitându-ţi duşmanul în casa ta şi dându-i de mâncare este o acţiune corectă. Dar nu există un lucru numit pasivism. Există numai acţiune. Non-acţiunea este tot acţiune.

Î: Ce crezi despre naţionalism?

R: Supravieţuirea biologică include comunitatea, limbajul, ritualurile, obiceiurile etc. Cultura este o extensie a individului astfel încât, într-un anumit sens, dorinţa puternică de a proteja cultura este o parte a supravieţuirii biologice. Dar naţionalismul se bazează pe idealism. Este o abstracţie, o născocire. Este supravieţuirea psihologică colectivă. Instinctul protector al supravieţuirii biologice are o anumită limită, limita siguranţei fizice. Este imposibil ca singură supravieţuirea biologică să conducă la războiul la scară mare. Limitele supravieţuirii psihologice, pe de altă parte, sunt mai puţin definite. Supravieţuirea psihologică porneşte din minte şi va merge tot atât de departe cât merge mintea.

Î: Tu spui că trebuie să fim liberi de idealuri. Care consideri că este funcţia idealismului?

R: Este o unealtă a societăţii de a organiza diferiţi indivizi şi mici grupuri de indivizi care dispun în mod natural de cultură într-o colectivitate mai mare şi mai omogenă. Orice idealism, chiar cel mai spiritual, se bazează pe gândire calculată şi pe devenire. Războiul aparţine procesului devenirii, comparaţiei şi aspiraţiei. El este purtat pentru supravieţuirea

ipotetică a persoanei când, de fapt, nu există nici o persoană.

Idealurile te pot duce la război, dar în momentul luptei unde sunt idealurile?

Î: Cum aş putea să aduc pacea în lume în modul cel mai potrivit?

R: Deci tu cauţi pacea? Ţi-ar plăcea să vezi tot ce-i în jurul tău în pace? Dar oare eşti tu în pace? Căci înainte de a aduce pacea în jurul tău, trebuie ca tu însuţi să fii în pace. Mai întâi observă lipsa ta de pace. Observă că eşti neîncetat în război cu tine însuţi, eşti violent şi agresiv cu tine însuţi. Atâta timp cât există un ego, există război. Atâta timp cât tu crezi că eşti o entitate independentă, există război şi e inutil să încerci să stingi conflictul la nivel social. Dacă nu eşti în armonie cu tine însuţi, rămâi un complice al societăţii.

Această chestiune a războiului şi păcii este foarte importantă. Când tu vei ajunge să trăieşti experienţa fiinţei globale, va fi o libertate reală şi o securitate absolută. Câtă vreme tu nu ai integrat această libertate, nu poţi ajuta la instaurarea libertăţii sociale şi politice. Libertatea nu poate veni niciodată printr-un sistem.

Î: Dar noi trebuie să influenţăm instituţiile. Cum putem face asta?

R: Nu încerca să influenţezi. În momentul în care tu respiri, întreaga lume este afectată de inspiraţia şi expiraţia ta. Atunci când trăieşti în pace, tu o radiezi. Dacă cineva cere ajutor, ajută-l. Dar nu deveni un făcător de bine profesionist.

Î: Însă nu avem oare răspunderea personală de a schimba lucrurile pe care le simţim că sunt rele?

R: Dacă eşti eliberat de ideea că eşti cineva, problema responsabilităţii nu mai joacă nici un rol. Când nu mai eşti limitat de personalitate, există inteligenţă şi acţiunea este adecvată fiecărui moment.

Dacă tu ai ideea că eşti cineva – un prieten, cineva care ajută, o persoană politică, un profesor, o mamă, un tată etc. – vei vedea situaţia colorată doar prin această imagine. Este o vedere fracţionară şi, pentru că este parţială, ea dă naştere conflictului şi reacţiei. Întrucât acţiunea nu apare şi nu dispare în întreg, va exista un reziduu. Înainte de a acţiona, tu trebuie să înţelegi situaţia. Pentru a o înţelege în întregime, trebuie să priveşti faptele eliberat de idei. Ea trebuie să aparţină întregului tău; altminteri tu eşti o spiţă la roata reacţiei, unde există relaţie doar de la concept la concept.

Când tu ajungi un făptuitor profesionist, nu mai eşti spontan. Nu poţi crea niciodată armonie. Este minunat să fii cu adevărat un nimic, fără calificative. Tot ce apare, apare în tine şi tu acţionezi în acord cu aparenţele folosind capitalul tău intelectual, corporal, material etc. Atunci toată activitatea este echilibrată.

Î: Spui că nu trebuie să devin un făcător de bine profesionist, dar ce se

întâmplă dacă asta-i meseria mea? Mai mult, eu ştiu că tu însuţi călătoreşti pe glob făcând bine. Nu putem să stăm pur şi simplu, lăsându-i pe oameni să sufere! Nici un muritor de foame nu este interesat de cercetarea sinelui. Supravieţuirea biologică trebuie avută în vedere în primul rând. Asta cere profesionişti.

R: Eu nu spun că trebuie să ignori lumea, dar în primul rând trebuie să ştii cum să acţionezi just, adică liber de limitările punctului de vedere individual. Mediul nostru ne apare conform atitudinii pe care o luăm. Din punctul de vedere al corpului şi simţurilor, lumea apare ca o percepţie a simţurilor. Din punct de vedere mental, lumea apare ca minte. Pentru conştiinţă, lumea este doar conştiinţă. Când pleci de aici, nu încerca să schimbi ceva. Fii doar conştient că ideile şi acţiunile tale răsar din minte. Când priveşti în jurul tău din conştiinţă, vei vedea lucrurile în mod diferit şi atunci înţelegerea şi acţiunile tale vor fi diferite. Niciodată nu vei putea să schimbi lumea de pe poziţii personale. Poţi schimba societatea doar de pe poziţii impersonale, din conştienţă. Adesea se iveşte întrebarea: cum pot eu să schimb societatea, căci îmi displac atât de multe lucruri? Dă-ţi seama că nu se poate produce vreo transformare decât dacă acţiunea vine dintr-o viziune complet diferită de cea dinainte. În plan personal rămâi un complice al societăţii. Acţiunea creativă poate apărea doar atunci când le vezi pe cele din jur din punctul de vedere al conştiinţei. Atunci tu eşti legat în mod real de societate, de situaţie, de lume. Altfel tu rămâi legat doar de tine însuţi, de reacţiile şi de rezistenţele tale. Observă că societatea începe cu tine.

Tu eşti propriul tău mediu cel mai apropiat, aşa încât începe cu tine. Când înveţi cum să priveşti mediul tău cel mai intim vei şti automat cum să priveşti mediul mai larg. În acest mod de a privi există înţelegere şi înţelegerea conduce la acţiune corectă. Când ajungi la înţelegerea vieţii, nu va mai fi nevoie să mă întrebi pe mine, sau pe oricare altul, ce să faci.

Î: Nu crezi că ar trebui făcut ceva pentru a îmbunătăţi comunicarea şi dialogul între diferite ţări?

R: Ce este comunicarea? Oare pe măsură ce aşa-zisa comunicare s-a intensificat, războiul a slăbit? Învaţă întâi să comunici cu tine însuţi şi cu mediul tău cel mai apropiat. Curăţă-ţi propria casă şi pregăteşte-o pentru oaspeţi. Când există ordine şi armonie într-o societate, ea influenţează întreaga lume. A deveni un făcător de bine profesionist e un mod de a evada de la propriile-ţi probleme. E doar un camuflaj. Dar, desigur, dacă apare ocazia să ajuţi, nu refuza niciodată.

Î: Dar avem într-adevăr nevoie de scopuri în viaţă?

R: Unde există un ego, există scop. Şi unde nu există nici un simţ al „eu”-lui, nu există scop. Viaţa este fără scop. Există numai frumuseţe în a trăi în eternitate. Dacă tu crezi că eşti un „eu” individual, atunci te izolezi de mediul tău şi această izolare îţi dă senzaţia de insecuritate, de teamă şi

nelinişte. Atunci tu cauţi scopuri. Te îngrijorezi şi anticipezi. Viaţa n-are nevoie de o raţiune de a fi. Asta-i frumuseţea ei.

Î: Cum pot privi suferinţa altora?

R: Când priveşti adânc, nu există nici o diferenţă între suferinţa ta şi a celor din jur, întrucât ambele sunt deopotrivă obiecte ale percepţiei. Doar prin corpul tău te apropii de suferinţele celor din jur. Orice suferinţă arată înspre cunoscătorul ultim. Observă în felul acesta, nu justifica şi nici nu blama. Orice justificare e o fugă de realitate, un refuz. Numai când într-adevăr faci din suferinţă un obiect al percepţiei şi nu îl proiectezi ca aparţinând altora, atunci te eliberezi pe tine şi îi eliberezi şi pe alţii de ea.

Î: Există vreun accident în viaţă?

R: Nu există nici un accident, pentru că tot ce se întâmplă aparţine întregului. Din punct de vedere personal poate să pară accident sau coincidenţă, dar în ochiul divin al infinitului există numai simultaneitate.

Î: În întreg nu putem vorbi despre soartă sau determinism, nu-i aşa?

R: Nu există trecut, prezent şi viitor. Viitorul este un trecut proiectat şi prezentul este trecut în momentul când te gândeşti la el. Totul se întâmplă în prezenţa ta, care este dincolo de timp. Fatalismul e o atitudine pasivă în care te predai situaţiei, te identifici cu ea. Dar tu nu eşti situaţia, filmul, ci lumina care-l iluminează şi-i dă viaţă. Ceea ce tu numeşti accident, soartă etc. este în film, dar tu, lumina, nu eşti.

Î: Ce înţelegi prin a fi „în film”? Întru-un anumit fel asta nu e determinism?

R: Determinismul este linear însă în istoria lumii nu există doar o singură creaţie. Lumea se creează în fiecare moment în afara oricăror posibilităţi. Toate posibilităţile sunt în tine – de ce te identifici cu o expresie? Toată relativitatea are înţeles numai în întregul tău.

Când există doar simultaneitate, atunci totul se întâmplă în orice moment. Trecutul, prezentul şi viitorul sunt laolaltă în prezenţă. Numai din conştienţă, din globalitate filmul poate fi văzut în întregime. Altfel rămâi legat de fragmente, de imagini diferite şi intri în fiecare tablou. Conţinutul vieţii tale este mai bogat decât ştii tu. Când există claritate şi discernământ, atenţia şi energia ta nu vor mai trăi cu şi nu se vor mai dispersa în imagini.

Î: În ce constă temelia unei vieţi cu adevărat religioase?

R: Nu în schimbarea stilului tău de viaţă şi în adoptarea unei noi formule sau filozofii, ci în descoperirea limitelor ultime ale gândirii şi devenirii. Când mintea este golită ea ajunge la calmul inerent. În această linişte realitatea este reflectată şi experimentată ca o presimţire. Presimţirea trebuie dezvăluită pentru a trăi realitatea aşa cum a fost presimţită. S-ar putea numi o întoarcere la sursa presimţirii. Totuşi, realizarea presimţirii nu poate fi o idee bazată pe zvonuri; mai degrabă poţi fi luat de realitate, absorbit total de ea în experienţa directă. Aceasta nu-i doar temelia unei

vieţi religioase, dar şi temelia unei întregi societăţi noi, a umanităţii în frumuseţe şi iubire.

CUNOAŞTE-TE PE TINE ÎNSUŢI

Iluminarea înseamnă eliberarea de ideea de a fi cineva

Forma umană este un microcosmos al universului. Tot ceea ce este presupus a exista în afara noastră, de fapt există în noi. Lumea e în tine şi poate fi cunoscută în tine, ca fiind tu. Ce este atunci acest „tu”?

Ca fiinţă umană în relaţie cu toate fiinţele vii noi trebuie întâi de toate să fim în relaţie cu noi înşine. Nu putem înţeleg, iubi şi accepta pe alţii, fără ca mai întâi să ne cunoaştem şi să ne iubim pe noi înşine. În general, însă, ne consumăm întreaga noastră viaţă implicându-ne în ceea ce aparent este în afara noastră, fără să privim vreodată la ceea ce este înăuntru. Nu ne oferim nici un pic de timp pentru a citi cu conştiinciozitate propria noastră carte, reacţiile noastre, rezistenţele, tensiunile, stările emoţionale, stresul fizic. Această citire nu reclamă un sistem sau un timp dedicat special introspecţiei. Implică doar observarea sinelui în timpul zilei, fără identificarea obişnuită cu un centru individual de referinţă, cu o imagine a Eu-lui, cu o personalitate, cu un propagator de puncte de vedere.

Ca să ne observăm în mod ştiinţific, noi trebuie să acceptăm faptele aşa cum sunt, fără plăcere, neplăcere sau concluzii. Nu este o acceptare mentală, o acceptare a ideilor, ci este ceva complet practic, funcţional. Se cere doar să fim vigilenţi. Atenţia trebuie să fie bipolară. Noi vedem situaţia şi în acelaşi timp vedem ce ecou produce ea în noi ca simţire şi gândire. Cu alte cuvinte, componentele unei situaţii trebuie să includă propriile noastre reacţii. Noi rămânem în procesul ştiinţific eliberaţi de judecată, interpretare şi evaluare, privind doar în diferite momente ale zilei fundamentul nostru psihologic, intelectual şi fizic şi la nivelul vitalităţii noastre. Nu există nici un motiv, nici o interferenţă cu un „mine”, nici o dorinţă de schimbare, creştere sau devenire. Acceptarea funcţională nu este una morală. Nu există nici o nevoie să optezi pentru o nouă cale în viaţă care, inevitabil, devine un sistem ca oricare altul. Când atenţia este bipolară, la început există observaţia şi aşa-zisa lume exterioară, dar cu accentul pus pe mişcările interioare. Apoi aceste mişcări, plăcerile şi neplăcerile, devin ele însele

obiect de explorare. În acest fel noi devenim mai intimi cu noi înşine, mai conştienţi de felul în care funcţionăm clipă de clipă în viaţa de fiecare zi. Atunci când explorăm, ascultarea reală apare automat şi în ascultare există deschidere, receptivitate. Explorarea nu devine niciodată o fixaţie cu o ţintă de atins. Ea rămâne o acceptare care aduce originalitate şi viaţă în orice moment.

Multe terapii ne spun să ne acceptăm pe noi înşine, dar această acceptare psihologică, prin diferite moduri de analiză, se referă întotdeauna la un centru individual. Atâta timp cât rămâne ideea de individ, există un motiv ascuns în acceptare. Nu e o acceptare necondiţionată, ci se bazează pe un ideal sau pe o comparaţie, şi întotdeauna conţine un element de resemnare. Psihologia crede în existenţa egoului şi sarcina ei este să facă egoul mai confortabil, mai puternic şi mai integrat. Că prin asta noi ne putem face viaţa mai satisfăcătoare este ceva, dar aceasta nu poate fi nicicând o cale de a trece dincolo de cunoaştere. Asemenea procese ne menţin interesul pentru obiect, indiferent cât de subtil devine el. În acceptarea funcţională accentul nu se pune pe ceea ce noi acceptăm, ci pe acceptarea însăşi.

Nu e nimic de încercat, de adăugat sau de scăzut din viaţa pe care o trăieşti. Trebuie doar să fii vigilent să vezi obiceiurile gândirii şi modul cum acestea ne limitează. Atunci când vedem că aproape toată existenţa noastră este repetiţie mecanică, noi păşim automat în afara modelului şi în observare. Toate încercările de a ne schimba pe noi înşine se bazează pe interpretarea care presupune existenţa unui interpret, dar când nu există nici un interpret, nici un centru individual de referinţă, accentul cade spontan pe observarea în sine. Este important să-ţi dai seama că această observare fără un agent nu este o atitudine sau o stare. Obiectul nu este interesant. Observarea însăşi îşi are gustul său şi nu necesită nici un adaus. Este aceeaşi deschidere, acceptare, care este fiinţa noastră naturală.

Pentru a ajunge într-o relaţie adevărată cu sinele şi astfel cu lumea, *toate* interferenţele psihologice trebuie să înceteze. Observatorul este cel care, proiectând neîncetat acumularea de cunoştinţe şi împlinirea dorinţelor, menţine observatul drept obiect şi astfel distruge toată comunicarea adevărată, care este iubire. Odată cu dispariţia obiceiului de a fi cineva care face ceva, rămâne doar atenţia nudă şi în lumina ei funcţionarea proiecţiei devine mai clară. Mintea îşi recâştigă sensibilitatea naturală şi flexibilitatea şi în acelaşi timp noi simţim libertate în relaţia cu mediul nostru. În explorarea deschisă, în care te accepţi în mod ştiinţific, va veni ziua în care te vei simţi complet autonom şi împlinit.

&

Î: Eu nu înţeleg prea bine distincţia pe care o faci între acceptarea „psihologică” şi cea „funcţională”.

R: În acceptarea „psihologică” există încă cineva care acceptă. Există un punct de vedere, o alegere sau un motiv şi un scop. Astfel continuă să existe o complicitate, un interes investit în ceea ce tu presupui că accepţi. Acest interes te leagă de obiect, de mânie, nelinişte, gelozie, demon, erou, zeu etc. şi tu rămâi funcţional pasiv în privinţa lui. Te supui lui. Tu spui „eu sunt aceasta” şi încerci să accepţi. Acceptarea psihologică e un mod subtil de sacrificiu.

Acceptarea funcţională este o poziţie complet neafectată, întrucât ea este de la început fără ego, adică liberă de orice interferenţă mentală. Ea este în primul rând activă. Prin asta, înţeleg că în observare există o vigilenţă completă. Nu există nici o supunere faţă de obiect. Există doar o acceptare a lui fără analiză de vreun fel. Cu alte cuvinte, păşeşti direct în afara procesului de devenire, în deschiderea însăşi.

Î: Această deschidere reprezintă aspectul subiect?

R: Pedagogic vorbind, există o întoarcere de la accentul pus pe aşa-zisul obiect, către aşa-zisul subiect, perceperea însăşi. Există totuşi marele pericol de a accepta subiectul şi a face din el un obiect, substanţial într-un anumit fel, şi atunci îţi asumi o anumită atitudine şi te întorci în devenire. Acceptarea reală înseamnă deschiderea liberă de orice obiectivare.

Î: Este asemeni puşcăriaşului care tăia zăbrelele an după an şi, cu fiecare bară care dispărea, speranţele şi visele lui de libertate creşteau. Adevărul este că atâta timp cât există o singură bară, el este prizonier ca şi când toate celelalte bare ar exista, iar libertatea rămâne doar o idee.

R: Deschiderea este vigilenţa fără nici o aşteptare. Observarea trebuie să rămână doar cu faptele.

Î: Dacă eu nu dau nici o atenţie aspectelor egoului, nu ar putea exista pericolul reprimării lui?

R: Nu observarea este îndreptată spre obiect, ci obiectul apare în observare. Când permiţi ca aspectele corpului-minte să apară în atenţia ta multidimensională, ele îţi apar ca ceaţa din vale ce se risipeşte la căldura soarelui. Nu mai rămâne nimic care să fie reprimat şi nu există nimeni care să reprime. E un mod de viaţă complet nou. Când trăieşti în deschidere, totul apare şi dispare în această deschidere.

Î: Ai spus că nu obiectul explorării este atractiv, ci natura explorării. Uneori am momente de tristeţe, deoarece am explorat douăzeci de ani fără să ajung la convingerea absolută că nu există nimic de explorat.

R: Trebuie să explorezi câtă vreme simţi nevoia să explorezi. Dar odată ce începi să scoţi în evidenţă obiectul explorării, anecdoticul, nu mai poţi ajunge niciodată la capătul lui. Lumea este infinit de variată şi există pericolul ca tu să devii tot mai atras de obiect. *Maya* poate fi foarte subtilă

şi amăgitoare şi te ademeneşte cu stări minunate şi intuiţii, şi tu rămâi în lumea dualităţii, neajungând vreodată să vezi natura reală a existenţei. Astfel, dacă tu explorezi ceea ce nu eşti fără fundalul imediat a ceea ce eşti, păşeşti pe un drum ce-ţi poate lua mai mulţi ani decât ai într-o viaţă. Dar când accentul cade pe deschiderea însăşi, obiectul devine transparent şi transparenţa lui se referă direct la deschiderea ta non-obiectivă. Foarte repede ajungi să înţelegi că aceasta este natura reală a obiectului, a întregii existenţe, şi te găseşti pe tine însuţi în această acceptare şi nicidecum într-un presupus obiect concret, ca mai înainte.

Tu n-ai nevoie să cunoşti detaliile egoului, doar natura lui. Dacă muşti dintr-un fruct putred, vei şti că e rău, nu-i nevoie să-l mănânci pe tot pentru a fi sigur! Nu poţi învăţa nimic nou doar continuând să te ocupi de cunoscut. Părinţii din deşert obişnuiau să spună: „Cunoaşte-te pe tine însuţi, apoi uită-te pe tine”.

Î: Cum pot accepta întregul, direct, fără a şti mai întâi ce este el?

R: În clipa când mintea nu interferează, tu eşti fără ego. Nu-i nevoie să te gândeşti la ego. În acceptare, tu eşti deja în întreg. Accept-o la mâna a doua şi caută să ţi-o dovedeşti.

Î: A accepta la mâna a doua presupune să ai credinţă, nu-i aşa?

R: Da, dar trebuie să descoperi ce este credinţa. Ea nu este o părere. Acceptând că tu eşti conştiinţă, eşti deschis la o nouă dimensiune. Este important să plasezi credinţa în adevăr. Când ceea ce accepţi este vital, poţi fi dus spre proba de viaţă. Credinţa trebuie să fie informată, nu oarbă. Credinţa nu este dincolo de posibilităţile tale de cunoaştere. Ea este cunoaşterea modului în care înfrunţi faptele prin renunţare la dorinţă şi voinţă. Ea n-are nimic de a face cu dependenţa, ci te duce spre o autonomie din ce în ce mai mare.

Î: Dacă egoul nu este real – adică autonom şi continuu – de ce funcţionează în viaţa de fiecare zi?

R: Egoul n-are concreteţe, nici substanţă, nici continuitate. El este o colecţie de gânduri ţinute laolaltă de memorie. Persoana apare atunci când te gândeşti la ea. Când corpul se trezeşte dimineaţa, conştiinţa este deja acolo. Tu poţi să n-o observi, dar ea este acolo. Această conştiinţă nu este un gând, nici un subiect, nici un sentiment. Ea nu se concretizează. După câteva momente, obişnuinţa asociază conştiinţa cu un corp şi o personalitate. Atunci tu spui „eu sunt aceasta, eu sunt aceea”.

Această conştiinţă fără obiect o putem numi conştienţă, subiectul ultim sau „Eu-l” necondiţionat. Acest „Eu” necondiţionat este vigilenţa care acceptă toţi paraziţii precum „aceasta” şi „aceea”. Gândul de a fi o anumită persoană limitează inteligenţa structurală a minţii şi corpului. Când eşti pur şi simplu vigilent şi separat de obiceiul tău de a crede într-o personalitate, atunci toate capacităţile tale pot fi puse în joc, dacă sunt stimulate de o

situaţie. Există doar acţiune, nici un actor care acţionează. Tu funcţionezi mult mai imaginativ, mai larg şi mai eficient cu toată inteligenţa şi cu toate talentele tale.

Î: Unde îşi are egoul originea?

R: Egoul, conştiinţa de sine ca individ, este doar un concept printre multe altele. El este creat de societate, părinţi şi educaţie şi se cristalizează ca un complex de date şi experienţe. Nu există nici un ego care să poată fi descris. Mai degrabă există două, trei, o mie de „eu"-ri. Poţi avea un set diferit de caracteristici din partea apropiaţilor tăi, dar această colecţie de caracteristici nu eşti tu însuţi. Fiecare „eu" corespunde unei situaţii diferite, dar întrucât memoria reţine „eul" multă vreme după trecerea acelei situaţii, diferitele egouri sunt adesea în conflict în colecţia pe care o numim personalitate. Nu există nici o posibilitate de a circumscrie agregatul de „eu"-ri memorate, iar dacă tu vezi că el este un obiect care poate fi perceput ca şi altele, vei constata că nu e vorba de ceva constant. Ideea unui ego care ocupă un centru psihic este o presupunere. Dă la o parte toate caracteristicile, tot ceea ce crezi că eşti tu însuţi, tot ce este fenomenal – ce mai rămâne? Nimic – doar fiinţa, liniştea, prezenţa. De ce-ţi petreci viaţa explorând domeniul egoului iluzoriu şi proiecţiile sale? De ce nu mergi direct la ceea ce eşti?

Î: Tu foloseşti uneori cuvintele „inconştient", „subconştient" şi „arhetip". Ce semnificaţie au termenii aceştia pentru tine?

R: Inconştientul şi subconştientul aparţin încă existenţei. Noi nu putem separa fragmentele de existenţă de întregul existenţei. Tot ce există aparţine existenţei. Arhetipurile sunt existenţe ne-articulate, precum adâncurile oceanului. Ele sunt rădăcina-sursă, aşa cum bălţile, râurile, curenţii, oceanele aparţin toate elementului numit apă. Acestea te pot ajuta să vezi rădăcinile existenţei, dar viaţa ta reală este solul în care cresc rădăcinile.

Când obiectul iese la iveală în tine şi tu nu mai trăieşti în cetatea memoriei, tu te deschizi spre memoria cosmică, spre atotposibilul, şi atunci memoria colectivă poate ieşi la iveală. Arhetipurile, simbolurile-rădăcină rămân şi tu devii mai sensibil la ele. Le simţi ca pe puterea originală, ca pe expresia condensată a vieţii. Când apa este limpede, obiectele nemişcate de pe fund se văd prin ea.

Î: Ce sunt visele?

R: Uneori, lucrurile cărora nu le dăm importanţă în timpul zilei apar în vis. Este un proces de eliminare şi ele apar mai mult sau mai puţin succesiv, precum percepţiile în stare de veghe. Dar există apariţii spontane, numite *songes* (vise) în franceză, care nu trec prin funcţionarea obişnuită a creierului. Acestea apar instantaneu în intervalul dintre somnul adânc şi starea de veghe. Poţi vedea întreaga ta viaţă într-o clipă. Pot exista elemente

care aparţin compoziţiei întregului pe care apoi, în starea de veghe, le numeşti viitor.

Î: Putem interpreta visele?

R: E foarte periculos să interpretezi aceste vise în starea de veghe. Mai interesant e să observi cum te simţi la trezire şi să trăieşti cu ecoul visului, fără obiectivarea elementelor din el. "În vise cosmosul visează cu tine".

Visarea şi starea de veghe sunt mai mult sau mai puţin acelaşi lucru. În timp ce visezi, povestea e reală pentru tine. Doar pe urmă o numeşti vis. Ce te face atât de sigur că acum tu nu visezi?

Î: Chiar şi atunci când cineva nu se mai identifică cu personalitatea, funcţiunea ei continuă, aşa încât, într-un anumit sens, personalitatea trebuie să existe.

R: Când te-ai eliberat de imaginea de sine există doar vigilenţă, linişte liberă de orice agitaţie. Există doar ascultare de la un moment la altul. Aşa că unde să mai existe loc pentru o imagine, pentru un subiect sau un obiect, pentru cineva care să ştie ceva? În această deschidere, funcţia are loc în conştienţa ta, dar nu mai există nici un „tu" în funcţiune.

Î: Dar nu mai există preferinţe ale acelui corp care funcţionează?

R: Corpul se ia pe sine în grijă. El nu are nevoie de un controlor. Ceea ce tu numeşti „personalitate" este o acumulare inflexibilă de imagini emotive. Personalitatea reală apare în liniştea ta doar când ai nevoie de ea şi dispare când situaţia n-o mai reclamă. Ea este flexibilă şi nu are o periferie. Este multidimensională, liberă de interferenţe psihologice. Când eşti chemat să fii mamă, tată, iubit, student, profesor, luptător, tu eşti toate acestea doar temporar, dar acestea nu rămân ca o stare cu care să te identifici. După aceea există iubire, există afecţiune fără afectivitate.

E foarte interesant şi plăcut să trăieşti în mediul tău într-un mod în care nu există repetiţie. Bărbatul, femeia sau copilul cu care trăieşti sunt mereu noi deoarece tu eşti mereu nou. Nu există nici o proiecţie a unei imagini spre însoţitorul tău, iar el sau ea se simt liberi în libertatea ta.

Î: Mai înainte ai menţionat capacităţile care intră în joc atunci când egoul, persoana, lipseşte. Sunt aceste capacităţi inerente sau învăţate şi, dacă nu, de unde vin ele?

R: Personalitatea reală nu este personală. Această transpersonalitate, dacă o putem numi aşa, foloseşte o inteligenţă şi o sensibilitate care sunt universale. Ceea ce e genetic şi învăţat constituie o foarte mică parte a capacităţilor noastre. Acţiunea adecvată aparţine situaţiei de moment. Transpersonalitatea e deschisă oricărei posibilităţi.

Î: De ce se urmăreşte asocierea conştiinţei necondiţionate cu un ego atât de puternic?

R: Ideea de ego este veche de milioane de ani. Ea provine din dorinţa de a te distinge de alte fiinţe, de a te simţi ca o entitate independentă. Odată

ce te consideri ca o entitate separată, te poţi găsi doar în legătură cu lucrurile, cu ceea ce percepi. Egoul are nevoie de situaţii pentru a supravieţui, iar când nu se întâmplă nimic, el se simte în nesiguranţă şi se străduieşte să creeze mai mult. De aceea tu nu poţi trăi momentele de linişte dintre gânduri şi activităţi. Tu trăieşti în supravieţuire psihologică. Încearcă să te cunoşti aşa cum erai înainte ca trupul tău să se trezească. Cunoaşte-te aşa cum erai înainte de a te naşte.

Î: Atunci cum pot să devin liber de această limitare – senzaţia de a fi o entitate individuală?

R: Întâi acceptă complet tot ceea ce crezi că eşti. Când accepţi deplin tot ceea ce consideri că eşti, te vei găsi deodată în deschidere şi atunci vei vedea că aceasta este natura ta reală şi nicidecum presupunerile tale despre caracterul tău. În deschidere tu eşti conştient că tot ce gândeşti, tot ce apare, nu eşti tu. Când îţi accepţi corpul, simţurile şi mintea şi constaţi că ele sunt doar obiecte ale percepţiei tale care apar în tine, descoperi o nouă dimensiune în spatele credinţelor tale. Vei fi absorbit de această nouă dimensiune şi vei vedea că ceea ce consideri a fi tu însuţi e doar o expresie a ceea ce eşti. Apoi vei trăi complet integrat, conştient în totalitatea ta.

A ajunge să cunoşti ceea ce nu eşti, este o maturizare organică, dar ea poate să se producă într-o clipă. E multă frumuseţe în asta.

Î: Ce înţelegi prin expresia „maturizare organică, dar ea poate să se producă într-o clipă”?

R: Maturizarea nu e legată de timp în sensul de devenire. Ea se poate produce în clipa când ai un gând. Când cunoşti tot ceea ce nu eşti, ceea ce tu eşti apare instantaneu şi nu este un gând.

Î: Care este importanţa maturizării organice?

R: Se întâmplă uneori ca fiinţa ta naturală să apară, dar tu faci din ea o stare, o obiectivezi. În această apariţie tu eşti unul, iar corpul tău, simţurile tale şi mintea ta sunt asaltate din toate părţile. Totuşi, dacă eşti matur, dacă ai înţelegere intelectuală şi eşti deci deschis spre necunoscut, deschis spre a fi uimit, atunci uimirea dispare în fiinţa fără cauză. Altfel tu poţi fi captivat de noutate şi să rămâi legat de obiect.

Viaţa este un laborator. Trăieşte din ce în ce mai intim cu tine însuţi. Ascultarea este iubire. Când tu susţii acceptarea ea te atrage spre ea şi accentul nu se mai pune pe senzaţie ci pe acceptare.

Î: Cum pot eu să susţin acceptarea fără să mă concentrez asupra ei într-o oarecare măsură?

R: Susţinerea fără concentrare se produce spontan atunci când nu există nici agent, nici susţinător. În absenţa unui subiect care să fie interesat de obiect, accentul cade pe observare, pe acceptarea însăşi; în momentul când observi, există *doar* observarea şi nimic de observat. Obiectul este într-adevăr doar energie fixată şi eliberarea întregii energii se produce

deodată, pe neaşteptate. În această abandonare, toată energia este reorchestrată şi adusă înapoi la starea ei originară de mişcare fără direcţie.

Î: Susţii că eliberarea obiectului vine pe neaşteptate. Poţi să spui mai multe despre asta?

R: Există diferite straturi în ceea ce noi numim în mod normal simţire sau senzaţie. Când observi fără să tragi concluzii, senzaţia se desfăşoară şi apar straturile mai adânci, lipsită de tensiune. Această desfăşurare nu se poate produce de la sine. Acceptarea este magnetul. Completa desfăşurare a obiectului are loc atunci când asculţi din în ce mai mult acceptarea şi mai puţin senzaţia, obiectul. La sfârşit simţi o transmitere spontană, în care reziduurile abordării obiectului dispar în observare, în vigilenţă, în deschidere. E un fel de implozie în care aşa-zisul obiect este absorbit în conştiinţă.

Î: Care este originea acestei ignorări a naturii noastre reale?

R: Este o simplă uitare. Când un copil se află de Crăciun într-o piaţă, el e complet absorbit de jucării şi uită de mama lui, dar la un moment dat el îşi aminteşte de ea. Lumea obiectivă este foarte atractivă şi atât timp cât nu eşti interesat de realitate, ea se ascunde în spatele numelui şi formei. Când îndepărtezi forma şi numele, ce rămâne? *Upanişadele* spun că divinul este sfios ca o gazelă şi, desigur, Tao care poate fi numit nu este adevăratul Tao.

Î: De ce fiinţa noastră lăuntrică este atât de greu de realizat?

R: Nu e nimic de realizat. Când te gândeşti la realizare, proiectezi nerealizarea. Când spui „dificil”, proiectezi contrariul, „uşor”. Nu există nici destinaţie, nici interiorizare. Întrucât vezi gândurile, sentimentele şi senzaţiile ca şi când acestea ar fi în tine, tu te identifici cu ele. Trebuie să ajungi să vezi că trupul este un obiect al observării, aşa cum ar fi un arbore. Atunci nu mai există „înăuntru” sau „în afară” şi nici o preferinţă pentru identificare. În starea naturală nu există nici interior nici exterior. Toate acestea sunt concepte. Pur şi simplu fii deschis la toate percepţiile. Lucrurile apar în această deschidere, ţintesc spre deschidere şi dispar în deschidere. Nu există constrângere sau identificare. Există numai ceea ce se întâmplă. Tot ce apare ţinteşte spre natura ta reală.

Gândirea este dualistă, e adevărat, dar trebuie să înveţi să o foloseşti corect şi ea îţi va aduce claritatea.

Î: De ce ne identificăm neîncetat cu conceptele noastre?

R: Alungă pe „de ce”. De ce-ul este o evadare. Observă tiparul. De ce-ul nu oferă nici o soluţie. Întrebări precum: „De ce există lumea? De ce există eu?”, nu vor primi niciodată răspuns. Când de ce-ul se sfârşeşte, eşti în afara cercului memoriei.

Trăind cu întrebările tale, eşti fără speranţă. Trăirea fără întrebări este multidimensională. Este pur şi simplu ascultare fără vreun scop. În această observare lipsită de scop problema se desfăşoară şi eşti într-o nouă

dimensiune.

Î: De ce opun rezistenţă propriei mele libertăţi?

R: Cine opune rezistenţă? Observă mecanismul. Câtă vreme trăieşti în structura plăcut-neplăcut durere-plăcere etc. vei întâmpina rezistenţă. Satisfacţia ultimă apare când cel ce percepe pierde toată voinţa. Când atenţia îşi pierde controlul, calitatea voliţională, ceea ce este perceput este eliberat şi dizolvat în cel ce percepe. Dar cel ce percepe trebuie mai întâi să fie liber de orice voinţă pentru ca obiectul perceput să fie eliberat. În tradiţia din Kaşmir cel ce percepe (*śakta*) este Şiva şi cel perceput (*śakti*) este Parvati. Când *śakta* mai păstrează reziduuri de voinţă şi *śakti* nu e complet liber, e momentul ce poate fi comparat cu „noaptea întunecată a sufletului" a sfântului Ioan al Crucii, unde obiectul nu te mai interesează, dar el nu este încă smuls în întregime. Energia nu curge liberă. Este o perioadă teribilă, în care voinţa şi-a pierdut dinamismul, lumea şi-a pierdut farmecul, dar energia nu e pe deplin integrată. Este important să vezi că rezistenţa e doar o idee. Imaginea de a fi cineva este foarte adânc înrădăcinată. Tocmai această imagine e cea care refuză.

Î: Ce ne împinge să căutăm?

R: Dorinţa arzătoare de a te găsi pe tine însuţi. Natura ta adevărată te atrage chiar fără să ştii.

Î: De unde apare ardoarea de a trece la căutarea de sine?

R: Când îţi vezi mecanismul, energia eliberată se iveşte şi te ajută să vezi lucrurile mai clar şi să trăieşti această claritate. Va veni o vreme când vei simţi că toate direcţiile pe care ai apucat căutând libertatea, pacea şi fericirea te-au dezamăgit. Atunci dinamismul căutării ajunge la un punct mort şi acolo apare o presimţire a naturii tale reale. Presimţirea vine direct de la ceea ce e presimţit.

Odată cu presimţirea, te vei orienta în mod spontan. Toate energiile cheltuite în prealabil cu cercetarea exterioară pe diferite cărări vor fi reorchestrate. Desigur, asta presupune o anumită maturitate. Dar căutând cu interesul cel mai profund ajungi la această maturitate. Ea apare atunci când îţi cercetezi viaţa şi trăieşti doar cu problema, fără interpretare sau concluzie. La un anumit punct problema se dizolvă în răspunsul din care provine. În întrebare se află presimţirea răspunsului.

Î: Am constatat în viaţa mea că sunt leneş în privinţa cercetării-de-sine şi deşi există o anumită chemare, nu o urmez de fapt cu seriozitate. Ce pot face în această privinţă?

R: În căutarea ta există repetiţie. Unde există repetiţie, există limitare şi lenevie. Trebuie să explorezi. Asta înseamnă că ceea ce ştii deja trebuie să se oprească. În viaţă trebuie să fii la fel de nou ca un copil. Fii alert când te asculţi pe tine însuţi sau pe cei din jurul tău. Manifestă un interes sporit faţă de propria-ţi poveste. Priveşte-ţi reacţiile.

Ori de câte ori îţi observi reacţiile tu încetezi să le fii complice şi fiind lipsite de combustibil, ele slăbesc. În general, când spui: „eu cunosc această persoană, acest poem, acest tablou", ceea ce cunoşti este doar o reacţie. Dar când trăieşti liber de orice reacţie, te afli într-o nouă dimensiune, care este întotdeauna interesată. În viaţă trebuie să faci o alegere şi alegerea trebuie să fie să trăieşti în frumuseţe. Astfel devii mai familiarizat cu frumuseţea.

Î: Îmi este greu să scap de intenţii – intenţia de relaxare, de a fi clar, împăcat etc. Poţi să spui mai multe despre observarea lipsită de intenţie?

R: Observarea reală e complet nealimentată de idealuri şi idei. A fi liber de intenţie înseamnă a nu avea o direcţie. Înseamnă a fi multidimensional. Aceasta n-are nimic de-a face cu concentrarea care urmăreşte un rezultat. În observarea reală tu acţionezi ca un cercetător, care observă fără vreo interferenţă psihologică. Cercetătorul ca persoană, ca atitudine, este complet absent şi în golul acesta atenţia pură este un magnet spre care observaţiile *a*, *b*, *c* sunt, până la un anumit punct, atrase precum piesele metalice. În acelaşi fel, dacă tu observi fără analiză sau critică, se va ivi deodată vigilenţa. La început o vei simţi în timpul unei reacţii, apoi înaintea reacţiei şi mai târziu în clipa impulsului de a reacţiona. Va veni apoi un timp când vei fi liber chiar şi de impulsul de a reacţiona.

Fii atent ca observaţia să rămână pur funcţională! Există adesea reflexul de a crea o atitudine de detaşare. Acest gol psihologic n-are nimic de-a face cu martorul. Adeseori, când credem că vedem clar o situaţie, noi inventăm pur şi simplu o obiectivitate psihologică. Această distanţare este opera imaginii-de-sine şi este tot o reacţie. Observarea lipsită de reacţie nu poate fi niciodată un gând, o atitudine pe care ai învăţat-o. Ea n-are nimic de-a face cu procesul analitic. Ea merge pe un canal complet nou şi concluzia e instantanee.

Î: Cum pot face diferenţa între observaţia care este încă mentală şi observaţia fără gând despre care vorbeşti?

R: S-ar putea să vrei să spui: „Eu ştiu că nu sunt corpul, simţurile şi mintea", dar înainte de a putea spune cu adevărat asta, tu trebuie să vezi clar ce anume nu eşti. Pe măsură ce asculţi din ce în ce mai mult complexul corp-minte, apare o senzaţie de distanţare care nu are nimic de-a face cu detaşarea psihologică. În acest spaţiu apare presimţirea autonomiei tale, a fiinţei tale conştiente. Când tu faci din structura ta psihosomatică un obiect al observaţiei, există întâi o relaţie spaţială între observator şi observat. Va veni totuşi o vreme când nu vei mai pune accentul pe obiectul observaţiei şi vei scoate în evidenţă ascultarea însăşi. Atunci vei înţelege că tu nu eşti corpul, însă corpul, obiectul, trăieşte în tine, în conştiinţa ta. Asta se înţelege atunci când se spune că observatul este în observator, dar observatorul nu este în observat, creaţia este în Dumnezeu, dar Dumnezeu nu este în creaţie. Când priveşti un obiect, întoarce capul şi vezi sursa privirii. Fii conştient că

tu eşti lumina întregii percepţii.

Î: Este sursa aceasta, spre care întorci capul, subiectul ultim, natura ta reală?

R: Fii foarte atent. Subiectul care poate fi văzut nu este căminul tău. Ceea ce numim uneori subiectul ultim nu este altceva decât linişte, *śunyata*, golul de imagini. Aceasta este conştiinţa, lumina din spatele oricărei percepţii. Subiectul despre care se vorbeşte este încă în dualitate, în relaţia subiect-obiect.

Î: Este libertatea aceasta permanentă?

R: Da. Este continuitate. Rămâne în acţiunile zilnice. Îţi faci treburile, dar tu eşti prezenţă. Această continuitate nu este un obiect de observaţie, întrucât conştiinţa nu e divizată. Ea nu este o stare. Ea este sursa eternă din care emană stările de veghe, vis şi somn şi în care acestea se resorb. Este fundalul stării de gândire. Ea nu se schimbă niciodată, nici nu determină vreo schimbare.

Î: Ce a fost înainte de naşterea mea?

R: Cine ţi-a spus că te-ai născut? Mama ta? E o informaţie de mâna a doua. Ştii *tu* că te-ai născut? Nu! Tu poţi doar să spui că o senzaţie, o percepţie se naşte şi moare, dar nu poţi spune niciodată că *tu* te-ai născut.

Î: Atunci pot să te mai întreb dacă starea de fiinţă pură continuă după moarte?

R: O stare este o experienţă. Ceea ce eşti nu este o experienţă. Libertatea este fără cauză, nu este o condiţie. Ea nu aparţine existenţei. Existenţa este în spaţiu şi timp.

Î: Dar cum trebuie să privesc moartea?

R: De ce vorbeşti despre moarte, când nu cunoşti ce este viaţa? Nu trăi cu informaţii de mâna a doua. Când vei şti ce e viaţa, problema morţii va fi irelevantă. Viaţa nu are cauză, ea nu se poate naşte vreodată. Aşa încât de ce să vorbeşti despre moarte? Tu mori în fiecare moment. Tu mori în fiecare seară când adormi. Când treci din vis în starea de veghe, tu mori. Orice lucru moare imediat. Când tu vei cunoaşte această moarte, vei şti că viaţa, conştiinţa, *există* mereu.

Î: Când devine cineva spontan?

R: Pentru a descoperi spontaneitatea trebuie să mergi dincolo de moralitatea convenţională stabilită de societate. Spontaneitatea este iubire şi apare din cea mai înaltă inteligenţă şi integrare. Este trăirea clipă de clipă în suprema artă a auto-renunţării unde conflictul nu este cunoscut. Acţiunea care porneşte din gând, obişnuinţă, emoţie, dorinţe oarbe şi instinct este forţată şi nu poate fi spontană. Spontaneitatea răsare din liniştea meditativă. Ea nu poate fi dirijată; nici un sistem sau tehnică nu te poate învăţa spontaneitatea. De fapt, devii repede dependent de metodele de excludere şi de disciplină şi acestea conduc la o stare de sensibilitate redusă şi la o

comportare automată şi mecanică. În vigilenţă şi ascultare mintea suferă o transformare penetrantă, în care intelectul îşi vede limitele şi este iluminat, nu mai este confuz, nestatornic şi auto-centrat. El devine liniştit, meditativ. Agitaţia conştientă şi inconştientă trebuie să ia sfârşit prin observare şi înţelegere, pentru ca spontaneitatea să le ia locul. Când noi ne îndreptăm spre sursa acţiunilor noastre din trecut, observăm cum dorinţele ascunse ale minţii subconştiente neagă acţiunea spontană ce răsare din libertate. Se produce apoi o transmutare a naturii noastre de bază, a dorinţelor şi instinctelor celor mai adânci, şi energia se integrează în împlinire, în fiinţă.

Sfârşitul procesului de devenire este începutul spontaneităţii. Spontaneitatea este umplerea cu energie. Este iubire.

Î: Arta tradiţională japoneză de tragere cu arcul, sau de aranjare a florilor, sau caligrafia, nu sunt oare tehnici care ne învaţă spontaneitatea?

R: Strict vorbind, acestea nu sunt tehnici. O tehnică este atunci când adopţi ceva, un sistem care să te ducă mai aproape de ţintă. Însă pictura spontană sau tragerea cu arcul depind doar de renunţarea la scop, de acţiunea lipsită de orice voinţă.

Î: Ce e plictiseala şi cum pot scăpa de ea?

R: Dacă trăim superficial şi observăm aceasta, putem deveni conştienţi de o mare lipsă, sau de un disconfort, de o boală pe care o numim plictiseală. În loc să observăm aceste momente de plictiseală, căutăm o compensaţie pentru a umple golul. Dar dacă noi observăm cu adevărat aceste momente, dacă le percepem cu adevărat – fără vreo justificare, fără a le conceptualiza sau analiza – atunci se va produce o transformare. Plictiseala trebuie lăsată să rămână ca pură percepţie, sentiment, senzaţie. Percepţia este reală şi dacă e lăsată să se desfăşoare, ea va înflori în linişte şi se va îndrepta spre conştiinţă.

Prea adesea noi intervenim în percepţie şi o calificăm, făcând imediat din ea un concept. Conceptul nu este real ci un produs al minţii şi aşa cum mintea nu ne poate învăţa nimic, ea nu poate nici ţinti spre altceva decât spre modele mentale vechi şi memorie. Dacă eliberezi percepţia de legătura cu egoul, vei constata că energia care era blocată, localizată în modele fixe, devine liberă şi se reorchestrează. Orice circumstanţă este nouă atunci când mintea nu impune vechiul asupra ei. Astfel, fiecare situaţie cere o rearmonizare a energiei care este proprie situaţiei. În această rearmonizare, toată energia care înainte era dispersată în memorie, obiceiuri, timp psihologic, se dizolvă în prezenţa noastră eternă.

Î: Există o cale corectă şi una incorectă de a acţiona?

R: Acţiunea corectă nu provine de la personalitate. Ea apare din situaţia însăşi şi astfel nu lasă nici un reziduu. Întocmai cum răspunsul se află în întrebare, la fel soluţia situaţiei se află în situaţia însăşi. Când personalitatea nu dictează acţiunea sau, strict vorbind, reacţiunea, te vei găsi

complet pregătit pentru situaţie. Acţiunea corectă este pur şi simplu funcţiune. Foarte adesea intuiţia acţiunii corecte nu este plăcută pentru imaginea-de-sine, care, simţindu-se ameninţată, neagă sau se opune intuiţiei spontane. E nevoie de curaj pentru ca persoana să abdice de la a se manifesta.

Î: Ce înţelegi prin „nu lasă nici un reziduu?

R: Reacţia este acţiune nedesăvârşită. Reziduul acestei neîmpliniri rămâne în tine ca memorie. Acolo unde nu există actor, nu poate exista reziduu. Acţiunea care apare din conştiinţa globală a situaţiei este automat o acţiune dreaptă. Este lipsită de intenţie şi de motivaţie. Acţiunea dreaptă sau corectă nu se referă la o stare psihologică, la o moralitate, ci la funcţionare inspirată direct din situaţie. O asemenea acţiune este întotdeauna spontană, nu e legată de memorie şi nu lasă nici un reziduu. Ea nu se poate repeta. Reacţia este condiţionată de memorie şi e întotdeauna impulsivă sau forţată.

Î: Poate acţiunea justă să lase reziduuri în alţii?

R: Este posibil ca acţiunea să fie greşit interpretată de cei care nu văd situaţia în întregul ei, care privesc dintr-un anumit punct de vedere. Dar poţi fi sigur că mai curând sau mai târziu ea va fi văzută clar ca venind dintr-un fundal global. Funcţionarea simplă este armonioasă, deoarece apare din armonie. Ea se iveşte din iubire. Acţiunea corectă este meritorie clipă de clipă şi nu doar în clipa săvârşirii ei.

Î: Este posibilă o acţiune corectă dacă se limitează eroarea umană?

R: Acţiunea inteligentă ţine de resursele tale. Nu poate merge dincolo de ele. Motivul corect implică acţiunea corectă. Desigur, ai nevoie de unelte pentru a executa acţiunea. A cere altora ajutor e o parte a acţiunii. Acţiunea corectă necesită o continuă reconsiderare a capitalului tău intelectual, fizic etc. Strict vorbind, acţiunea ce conţine o eroare funcţională, chiar dacă există un fundal de iubire, nu poate fi numită acţiune corectă.

Î: Cum ai numi tu dorinţa arzătoare a unui Bodhisattva de a învăţa şi lumina toate fiinţele, dacă nu există nici o intenţie în fapta corectă?

R: Intenţia provine din ideea că eşti un individ separat. Când egoul este dizolvat şi îţi realizezi natura infinită, există o mare mulţumire. Mulţumirea înseamnă să mulţumeşti iubirii pentru iubire. Ea debordează de compasiune, dărnicie şi iubire pentru alţii. Însă mila şi simpatia sunt complici ai suferinţei.

Î: De unde vine simţul responsabilităţii?

R: Când tu oferi altora ceea ce este în tine mai profund, responsabilitatea nu face parte din tablou. Fapta ta e liberă de datorie, obligaţie, moralitate. Toată acţiunea ta este în mod spontan responsabilă. Ea iese în afara mulţumirii şi iubirii – nu există nimeni care acţionează, nici simţ al responsabilităţii.

Î: De unde vine dorinţa?

R: Orice dorinţă înseamnă în ultimă instanţă căutarea păcii şi, prin urmare, ea apare din lipsa de dorinţă. Când un lucru dorit este obţinut, există un moment de lipsă de dorinţă fără subiect şi obiect. Ulterior noi atribuim această mulţumire obiectului, dar în acel moment nu există cauză şi efect, nici observator şi observat. Suntem la noi acasă. Orice dorinţă apare din ardoarea de a fi permanent acasă.

Ceea ce numim în general dorinţă este o supraimpunere psihologică creată de ego pentru supravieţuirea lui. Cele mai multe dorinţe provin din memoria psihologică, acea fortăreaţă a egoului. Fireşte, există dorinţe care provin de la corp. Ele aparţin supravieţuirii biologice şi sunt o funcţie naturală.

Î: Vrei să vorbeşti despre stimulare?

R: Împlinirea ta este autonomă. Asta înseamnă că nu ai nevoie de nici o stimulent pentru a umple un gol. Un anumit nivel de stimulare e important pentru structura biologică, desigur, altfel ea moare. Dar întrucât aceasta apare în interiorul naturii tale reale, tu nu eşti legat de aparenţele ei. În sine, ea nu prezintă nici un interes pentru tine. Totul apare în conştiinţă. Stimularea biologică este deci bucurie; existenţa e doar un joc. Este o expresie a întregului. Când eşti conştiinţă, tu vezi, simţi, guşti şi auzi numai conştiinţă. Orice nevoie apare dintr-o lipsă şi aproape toate nevoile noastre de stimulare se nasc din confuzia mentală.

Î: Adesea mă trezesc încercând să repet anumite experienţe sau senzaţii care au fost plăcute. De ce se întâmplă asta?

R: Persoana are nevoie de experienţe pentru a exista şi caută să le repete. Plăcerea oferă mai multă securitate pentru ego decât durerea. Atât timp cât te consideri un experimentator, trăieşti în ciclul plăcere-durere. Conştiinţa fără obiect, adică natura ta reală, este bucurie fără experimentator şi experienţă. Nu este legată de timp, memorie, sentiment sau senzaţie, aşa încât nimic nu se repetă. Tu eşti oaspetele bucuriei, nu te poţi impune pe tine însuţi.

Î: Vrei, te rog, să clarifici diferenţa dintre bucurie şi plăcere?

R: Plăcerea este întotdeauna în umbra durerii. În bucurie nu există o contraparte. Bucuria este fără cauză sau obiect. Aşa cum totul apare în bucurie, şi plăcerea apare în bucurie. Bucuria este fundalul în afara căruia apar contrariile, plăcerea şi durerea în care ele dispar. Plăcerea menţine persoana, pe când bucuria anihilează persoana. Bucuria poate să apară spontan, dar adesea ea degenerează în plăcere.

Î: Cum se produce această degenerare?

R: Prin conceptualizarea bucuriei. Bucuria este globală, dar ceea ce e conceptualizat devine succesiv, întrucât nu poate exista mai mult de un concept la un moment dat. Plăcerea este fracţionară. Bucuria este multidimensională. Plăcerea are un început şi un sfârşit, bucuria este

continuă.

Î: Vrei să spui că bucuria este sinteza dintre plăcere şi durere?

R: Bucuria este atotcuprinzătoare. Ea este sursa fracţiunilor, nu sinteza lor. Bucuria liniştită despre care vorbesc este un principiu de viaţă. Existenţa, plăcerea şi durerea se află în această bucurie, dar ea nu este legată de acestea. Acolo unde există doar un principiu conceptual – nu o trăire – nu există căldură, nici viaţă.

Î: Eu duc o viaţă foarte agitată, şi îmi este greu să mă relaxez.

R: Nu încerca să te relaxezi. Când încerci, proiectezi automat modele vechi, căci cel ce se străduieşte este o parte din ceea ce încearcă să depăşească. Pentru a ajunge la straturile mai adânci de pace, noi trebuie să ne ascultăm corpul. Când ajungi la o ascultare inocentă, necondiţionată, corpul tău intră spontan în pace adâncă. Corpul are memoria organică a păcii atunci când îl laşi să funcţioneze. Dar tu te interpui neîncetat într-un fel sau altul, prin gânduri, dorinţe, emoţii şi scopuri.

Caută să-ţi cunoşti capitalul, resursele. Trăieşte cu propriile tale mijloace. Mănâncă atunci când corpul cere hrană. Odihneşte-te când el cere odihnă.

Î: Dar am nişte dificultăţi groaznice în viaţa mea şi constat că nu le pot accepta, aşa cum spui. Cum pot să rezolv acest conflict?

R: Din clipa în care vei explora sensul propriu al cuvântului „abandonare”, vei gusta libertatea reală deoarece abandonarea te eliberează de obiect, de sentimentul de depresie şi conflict, şi în acelaşi timp ea ţinteşte spre deschiderea însăşi. Aceasta este esenţa capitulării şi este natura ta reală. Abandonarea cere o recunoaştere adevărată a faptelor, privindu-le drept în faţă. Trebuie să le accepţi într-un mod ştiinţific, fără reacţie şi judecată. Acceptarea nu este un sacrificiu, nici un proces al voinţei.

În deschiderea care este inerentă naturii noastre, nu există nimeni care acceptă. Acceptarea sau abandonarea este deci pasivă prin absenţa unui director şi activă prin faptul că rămâne suprem conştientă şi vigilentă, gata pentru ceea ce prezintă ea însăşi. Această linişte este pur şi simplu aşteptare fără neliniştea aşteptării şi în această deschidere operează cea mai înaltă inteligenţă.

Fii conştient, observă reflexul de a lupta, de a suprima, schimba, reforma sau sublima o problemă. Acest reflex te duce mai adânc în conflict. În neacceptare tu rămâi implicat în obiect, legat de el. Soluţia potrivită la o problemă poate apărea numai în absenţa egoului, în absenţa celui care perpetuează plăcerile şi neplăcerile. Egoul manevrează adesea soluţia pe care o prezintă el însuşi, spunând „nu-mi place”, „nu-mi oferă plăcere”. E important să veghezi ca atunci când apare o soluţie, egoul să n-o fure şi s-o ascundă.

Prin abordarea problemei şi acceptarea ei vei constata că presiunea se

dizolvă, iar calmul şi relaxarea vin spre tine. Orice problemă îşi are propria soluţie, chiar dacă mintea şi memoria ei nu pot înţelege deplin problema sau soluţia. Când te abandonezi problemei, tu eşti deschis la cunoscutul şi necunoscutul situaţiei problematice, şi atunci înţelegerea operează proaspătă. În abandonarea liniştită există fericire şi rugăciune fără cerere sau rugăminte. Nu există actor şi experimentator, cel ce iubeşte şi cel ce este iubit. Există doar un curent divin. Observă că însuşi actul acceptării este chiar soluţia problemei, iar acţiunea care urmează înţelegerii tale este foarte sinceră. Când actul abandonării îţi devine familiar, adevărul te va solicita fără să-l cauţi.

Î: Văd atâtea părţi negative în mine. Cum pot să accept ceea ce e urât?

R: Nu te compara cu vecinul tău. Tu eşti o verigă unică în totalitatea umanităţii. Când compari, tu judeci şi te simţi vinovat. Priveşte direct la mecanismul tău, fără referire la vreo imagine. Când nu există proiecţia unui rezultat, tu îţi observi câmpul psihosomatic despuiat. Vei fi surprins să constaţi că atunci când îţi observi câmpul despuiat, fără nici o prejudecată, nu există nimic negativ în acest câmp.

Î: Dar eu nu mă compar niciodată cu vecinul meu. Am un sentiment lăuntric al existenţei armoniei şi frumuseţii şi simt că mă aflu foarte departe de acestea.

R: Toate sentimentele negative sunt comparaţii bazate pe memorie. Momentele de armonie şi frumuseţe provin din fundalul tău, care eşti tu însuţi, şi ele lovesc toată fiinţa ta. Egoul este lovit şi, simţindu-şi moartea iminentă, fură momentul pentru el însuşi. Egoul este un hoţ care-şi însuşeşte totul pentru sine însuşi.

Momentele de pace lasă un parfum permanent în tine, dar mintea conceptualizează asta şi face din ea un ideal. Apoi tu trăieşti în neplăcuta situaţie de a te compara cu o caricatură a ceea ce eşti în realitate.

Î: Prin urmare, numai în acceptarea funcţională îmi pot observa eu fundalul psihosomatic fără nici o comparaţie?

R: Da, observă-l în acţiune, nu cu mintea. Atunci nu va mai putea exista vreo comparaţie. Comparaţia este o activitate mentală. Numai prin observare e posibilă transformarea. În *Bhagavad Gita*[1], Arjuna a fost ispitit să părăsească câmpul acţiunii din raţiuni neplăcute lui personal, însă Krishna i-a arătat că toate motivele lui se bazează pe memorie. În acceptare nu există un centru, o imagine-de-sine, şi viziunea întregului poate să ajungă la tine. Atunci acţiunea este liberă şi adecvată.

În acceptare modelele vechi vor ieşi la iveală dar dacă tu nu le dai importanţă va veni un moment de relaxare. Această relaxare este destrămarea modelului, eliberarea energiei fixate, care înfloreşte şi însufleţeşte poziţia ta de acceptare.

Î: E important să încerci să gândeşti pozitiv?

R: Gândirea pozitivă aparţine supravieţuirii psihologice. Este afirmarea egoului. Tehnica psihologică revigorează experienţa şi pe experimentator. Dar atât timp cât tu continui să trăieşti în minte, în complementaritate, gândirea pozitivă este mai aproape de natura ta reală decât gândirea negativă. Totuşi, aceste metode sunt cârje care te ajută să mergi într-o securitate aparentă. Ele sunt suporturi pentru cei lipsiţi de maturitate.

Când trăieşti în întreg n-ai nevoie de asemenea suporturi. Eşti precum trapezistul care stă în echilibru perfect fără nici un ajutor. Când cineva vine de la dreapta sau de la stânga şi-i oferă ajutor, el nu mai este în echilibru deoarece echilibrul lui nu se referă la stânga sau la dreapta.

Î: Eu mă tem de nimicul pe care l-aş observa dacă personalitatea moare.

R: Te-ai obişnuit să trăieşti în fracţiuni. Când imaginea-de-sine moare, tu trăieşti în întreg. Această împlinire nu poate fi niciodată obiectivată deoarece nu există nici un agent autorizat s-o gândească. Ea poate fi doar trăită. Tu trebuie să te familiarizezi cu moartea. Este un sentiment nou. Un sentiment fără sentiment.

Tu îţi imaginezi că moartea imaginii-de-sine este o absenţă. Dar asta o spune doar egoul în numele propriei lui supravieţuiri. Ieşi afară din cercul vicios al trăirii în lumea îngustă a egoului. Moartea egoului nesigur te lasă în deplină securitate. Astfel, ceea ce e insecuritate din punctul de vedere al Eu-lui relativ este securitate absolută în ce priveşte fiinţa ta întreagă. Există oameni care trăiesc în situaţii tragice, dar care preferă să trăiască în acest mod decât într-o altă situaţie, întrucât unde nu există nici o situaţie nu mai există nici un punct de sprijin pentru „eu”.

Î: Prin urmare, toată frica se bazează pe vederea fracţionară?

R: Da, deoarece o fracţiune este ceva izolat. E separare de totalitate. Această separare atrage frica şi neliniştea. Frica şi fricosul sunt una.

Î: Dar cum pot să observ frica atunci când apare?

R: Fii conştient că frica nu este înfricoşătoare. Cuvântul „frică” este puternic. Când îl pronunţi, el stimulează o schimbare neuro-chimică. Aşa încât abandonează conceptul de frică şi vei depăşi observarea percepţiei, a senzaţiei. Când numeşti ceva, tu te îndepărtezi de goliciunea lui intrinsecă şi îl înzestrezi cu toate veşmintele memoriei.

Practic vorbind, când priveşti senzaţia vei găsi-o localizată undeva în corpul tău. O vei simţi ca pe o tensiune, o contracţie. De îndată ce localizezi tensiunea, depărtează-te de ea; altfel există pericolul să te fixezi pe ea. Depărtează-te, dar nu prin evadare, care este mentală, ci în spaţiul din jur, care este liber şi relaxat. Du-te în zonele sănătoase din împrejurimi şi lasă lumina lor să se infiltreze în părţile încordate. Ceea ce numeşti frică este doar energie fixată. Tu trebuie să eliberezi energia.

Î: Dar nu există o senzaţie numită frică, provenită din supravieţuirea biologică?

R: Când eşti în pericol, corpul îşi asumă sarcina şi acţionează înainte ca tu să gândeşti. Sângele poate să curgă automat pentru a hrăni muşchii şi creierul, inima bate mai repede pentru a creşte circulaţia şi furniza oxigen, adrenalina este eliberată etc. Dar corpul acţionează fără un controlor.

Ulterior tu poţi să spui: „Sunt în pericol" şi să simţi frica. Însă corpul nu simte nici o frică. Există numai acţiune. Frica e o reacţie psihologică, bazată pe memorie. Supravieţuirea psihologică este o iluzie. Fă distincţie între activitatea biologică şi cea psihologică.

Î: Acelaşi lucru se întâmplă cu mânia, gelozia, ura etc.?

R: Toate astea sunt concepte. Odată ce înţelegi principiul, tu îl poţi transpune în orice dimensiune a vieţii. Când simţi mânia, n-o judeca, n-o numi. Fă din ea un obiect al percepţiei, liber de orice interferenţă cu mintea. Gândurile pot veni şi pleca, dar dacă nu le susţii, nu ajungi la nici o concluzie. Susţine doar observaţia fără concluzie şi vei simţi spaţiul dintre tine şi ceea ce numeşti mânie.

Acest spaţiu nu este un sentiment psihologic ci senzaţia originală şi globală a corpului. Cu cât eşti mai interesat de mânia reală, cu atât mai obiectivă devine ea – o percepţie pe care tu o observi, mai curând decât o emotivitate în care te pierzi. Vei vedea că ea este doar energie fixată, neavând nici una din calităţile pe care mintea le numeşte "mânie".

Î: Ce se întâmplă dacă emoţia apare spontan şi necontrolabil?

R: Când criza s-a sfârşit, trebuie să-ţi aminteşti în linişte. Întoarce-te la situaţie. Las-o să trăiască din nou în atenţia ta obiectivă.

E important ca după fiecare acţiune să nu te consideri pe tine ca fiind făptuitorul. Spune mai degrabă „există un executant". Această stare de martor este un principiu care ne învaţă, o cârjă. E un mijloc de a înlătura obiceiul identificării cu gândurile şi acţiunile prin crearea unei relaţii spaţiale. Dar de fapt martorul nu există, deoarece în realitate nu există un lucru precum memoria sau amintirea. Ceea ce tu etichetezi ca trecut este un gând prezent. Gândul este mereu în acum, în prezent, în conştiinţă. Când ideea de a fi cineva dispare, nevoia de martor dispare şi ea.

Î: Este cu putinţă să fim complet liberi de orice tensiune?

R: Când nu-ţi mai conceptualizezi senzaţiile, vei deveni mai sensibil la contracţii în clipa când ele apar, şi mai înainte ca acestea să fie numite. Pe măsură ce te familiarizezi cu viaţa fără tensiune, vei simţi o contracţie în mişcarea ei cea mai subtilă. Acelaşi lucru se întâmplă cu gândurile. Înaintea gândului se produce o pulsaţie. Dacă eşti foarte vigilent şi sensibil, vei simţi pulsaţia momentului înainte de a lovi creierul şi a se concretiza.

Când trăieşti în libertate, tensiunea ce ţine de supravieţuirea biologică continuă să se facă simţită, dar ea nu creează compensaţie. Ea nu devine

parte a lanţului de reacţii. Tensiunea se simte, dar nu e fixată. Tensiunea are o formă diferită când este parte a unei totalităţi.

Î: Mă simt incredibil de singur tot timpul, şi întreţin relaţii pur şi simplu pentru că acestea sunt mai bune decât nimic.

R: Cine este singur? Nu te grăbi să răspunzi. Cine este singur?

Î: Eu însumi.

R: Oare acest „eu însumi" există atunci când nu te gândeşti la el? Atât timp cât tu te consideri cineva, te vei simţi izolat. Singura diferenţă între tine şi ceilalţi este că ei sunt captivaţi de activitate şi de mediul lor, iar tu eşti captivat de absenţa mediului tău. În ambele cazuri există identificare cu obiectul.

Data viitoare când te vei simţi singur, întreabă: cine e singur? Urmăreşte pe acest „cine". Nu-l vei găsi niciodată. Când tu simţi lipsa, ea este dată de Dumnezeu. Este cea mai mare ocazie pe care o poţi avea în viaţă. Ai putea să n-o simţi astfel, dar dacă niciodată n-ai simţi lipsa, niciodată nu vei fi atras spre investigare.

Î: Mă simt împovărat de un sentiment de vinovăţie care nu-mi dă pace.

R: Câtă vreme crezi în imaginea-de-sine, există vină. Observă că imaginea aceasta e doar o proiecţie în spaţiu şi timp. Tu nu eşti filmul, tu eşti lumina care îţi permite să vezi filmul. Eliberează-te de gândul că tu eşti filmul. Filmul este fracţiunea şi fracţiunea poate vedea doar fracţiune. Prin urmare, o fracţiune este un conflict. Atâta timp cât tu nu trăieşti întregul, există conflict. Trăieşte în gol, liber de imagini, şi vei ajunge să simţi împlinirea. Câtă vreme există obiectivare, nu poţi trăi în împlinire. E minunat să trăieşti în nimic, să fii nimic. A trăi în gol înseamnă a trăi liber de orice imagine, liber din toate punctele de vedere, liber chiar şi de ideea de nimic. Îţi sugerez să citeşti predica lui Meister Eckhart „Fericiţi sunt cei săraci"[2], care spune mai minunat decât aş putea spune eu vreodată ce este adevăratul gol, ce este adevărata sărăcie.

Î: Emoţiile şi sentimentele apar chiar şi atunci când trăieşti în gol?

R: Emoţia, aşa cum o înţelegi tu, este o stare emoţională, pe care eu o numesc emotivitate. Este o reacţie; ea te leagă de imaginea-de-sine prin memorie şi obişnuinţă. Emotivitatea e repetiţie, ca atunci când simţi ceva ce ai mai simţit înainte. Ea apare din dorinţa de securitate. Este o mişcare de a apuca ceva. Mulţi oameni trăiesc într-o continuă emotivitate fără să-şi pună vreodată problema acesteia.

Emoţiile, pe de altă parte, sunt mereu noi, sunt flexibile. Emoţia aparţine golului. Ea dizolvă egoul. În emoţie dualitatea subiect-obiect este eliminată. Ea este frumuseţe. Când eşti liber de stări şi de imagini şi vezi o sculptură, o pictură, sau asculţi muzică, sau citeşti un poem, sau observi un apus de soare, sau îţi atingi iubitul, nu mai există făptuitor. Există doar vederea, auzul, atingerea. În această eliberare de posesiune emoţia apare. Ea

se iveşte din propria ta frumuseţe. Emoţia integrează, în timp ce emotivitatea izolează. Aşa încât eliberează-te de afectivitate. În această absenţă de emotivitate, tu poţi avea la început impresia că devii indiferent. Dar foarte curând vei vedea că există o afecţiune reală pentru tot ce-i în jurul tău. Emoţia, afecţiunea, înseamnă a dărui.

Î: Eşti de acord că viaţa e suferinţă?

R: Când te identifici cu existenţa, trăind în lanţul reacţiei, cauzei şi efectului, atunci viaţa e suferinţă. Dar când pentru o clipă eşti complet în afara acestei identificări, suferinţa apare diferit. Ea apare diferit deoarece tu ai gustat libertatea, dar nu eşti întru totul acordat cu ea. În această suferinţă există viaţă. Marea îndoială este cea care te face să fii nemulţumit de orice altceva care nu e întregul. Asta îţi aduce confirmarea a ceea ce eşti. Altă suferinţă conduce doar la faliment.

Î: Cum pot trece eu dincolo de suferinţa zilnică?

R: Cauza originară a suferinţei este un sentiment de izolare, de a nu fi legat de întreg. Aceasta aduce conflict în viaţa ta. În general tu vezi doar conflictul, suferinţa superficială, dar când suferinţa este contemplată în profunzime, dincolo de nivelul conflictului, apare cauza-rădăcină. Tu trebuie să vezi originile suferinţei, nu să fii tulburat de efectele secundare. Egoul e cel care suferă. Când fracţiunea care suferă dispare, atunci suferinţa ţinteşte spre unitate.

Î: Oare un om iluminat suferă?

R: Dacă există vreo suferinţă, aceasta se află în locul necunoscut unde tu simţi că alţii nu sunt cu tine în libertate. Dar libertatea ta încă radiază.

Î: Este durerea fizică tratată la fel ca alte senzaţii?

R: Da. Corpul este fundamental sănătos. El are o memorie organică a sănătăţii. Când corpul este rănit, există o anumită senzaţie dar reacţia ta şi memoria o exagerează şi o menţin. Privind senzaţia liber de compensaţie şi de interferenţa imaginilor, ea va fi mult redusă. Cele mai multe dintre aşa-zisele dureri sunt de fapt ne-acceptări.

Un medic nu face decât să ajute corpul să-şi găsească propria-i sănătate. Tu trebuie să mergi alături de organism, de memoria organică, nicidecum împotriva ei. Astăzi medicina este implicată mai cu seamă în „lupta” cu boala!

Î: Cât de importantă este nutriţia corectă?

R: Corpul tău este ceea ce tu gândeşti, simţi şi mănânci. Hrana nu este doar ceea ce introduci pe gură. Corpul tău este compus din cele cinci elemente – apă, pământ, aer, foc, eter – astfel încât tot mediul tău e hrană. Felul cum utilizezi cele cinci elemente constituie calitatea hranei. În legătură cu ceea ce mănânci, există hrană care ajută la menţinerea organismului şi acele aşa-zise alimente care ispitesc gustul. Ceea ce mănânci este determinat de observaţia ta. Observă cum acţionează în tine,

ce simţi înainte şi după masă, felul cum trupul pleacă la culcare şi cum se trezeşte. Corpul însuşi te va ajuta să alegi.

Î: Ce fel de exerciţii îi sunt necesare corpului? Întreb aceasta deoarece te-am auzit predând o formă de yoga bazată pe vechea tradiţie din Kaşmir.

R: În primul rând, nu mă vei auzi niciodată folosind cuvântul „yoga" pentru a descrie ceea ce predau. În general yoga e înţeleasă în termeni duali, cum ar fi unirea sinelui presupus individual cu sinele presupus universal. Apare astfel un proces de cunoaştere şi devenire, un proces al voinţei. Deşi noi folosim asānele tradiţionale şi prānayāma, posturile şi tehnicile de respiraţie codificate de Patañjali3, munca începe cu convingerea că nu-i nimic de obţinut. Este doar o cale de a şti ce trebuie să faci pentru a te recunoaşte drept corp, simţire şi minte. Ea ne ajută mai întâi să aflăm ceea ce nu suntem şi, eventual, ceea ce suntem fundamental începe să devină clar. Atunci corpul, simţurile şi mintea sunt o expresie a întregului nostru.

Când am călătorit în India, în 1968, s-a întâmplat să întâlnesc un om sfânt cu discipolii lui. M-am simţit atras de ei, de cântecele lor minunate şi de anumite ritualuri, *puja*. În cursul conversaţiei cu acest om, l-am întrebat ce înţelege el prin cuvântul yoga şi am fost mirat de simplitatea răspunsului lui. El spunea: "Yoga înseamnă să stai drept, să acţionezi drept, să te comporţi drept în fiecare clipă. Înseamnă să te acomodezi situaţiei în toate acţiunile tale mentale şi fizice. Yoga înseamnă să fii unit cu prezentul".

Î: Cum putem ajunge să stăm drept, să ne comportăm drept? Ce se înţelege mai precis prin a deveni conştienţi de ceea ce nu suntem?

R: Corpul este cele cinci simţuri şi cele cinci simţuri sunt corpul, dar în general cele cinci simţuri sunt condiţionate. Pentru tine corpul este mai mult sau mai puţin o imagine construită în creierul tău, aşa încât nu corpul real este cel care se trezeşte dimineaţa, ci o serie de imagini care vin spre tine. Care e scopul exersării corpului condiţionat? Tot ceea ce faci înseamnă a-i fortifica tiparul. Când cele cinci simţuri sunt lipsite de memorie, vei simţi că trupul este constituit mai ales din straturi de senzaţii. Perseverând în simţirea corpului începi să simţi mireasma simţirii globale. Ea te întoarce totodată spre echilibrul întregului tău corp.

Simţirea globală merge dincolo de forma fizică a corpului. Ea curge în spaţiul înconjurător. Acest simţ al expansiunii ajută la anihilarea imaginii-de-sine, întrucât egoul e doar o contracţie, o fracţiune. Expansiunea este „non-starea" lipsită de ego. În expansiune nu există izolare. Este iubire.

Î: Ce unealtă se foloseşte în acest scop?

R: O profundă „ascultare", lipsită de interferenţă mentală. Prin această ascultare, paralizatele straturi subtile ale energiei corpului se pot desfăşura. Lucrând printr-o ascultare lipsită de voinţă sau scop, corpul îşi găseşte starea originară de iluminare, expansiune, transparenţă şi armonizare naturală a energiei. Lucrând cu un trup extins, se poate ajunge la mintea

extinsă. Corpul-minte extins este pragul fiinţei noastre reale, al conştiinţei fără obiect. Deşi la început accentul pare să se pună pe corp, la sfârşit accentul cade pe ascultarea însăşi, care este receptivitate, deschidere, natura noastră reală în care corpul şi mintea există.

Î: Ce înţelegi prin „simţire corporală”?

R: Ceea ce tu numeşti corpul tău este doar un înveliş în care trăieşte un corp subtil. Acest corp interior este energie subtilă, forţă vitală ce susţine corpul fizic. Toată sensibilitatea noastră depinde de această forţă vitală. Paradoxal, deşi corpul subtil se află în corpul fizic, el radiază dincolo de el şi întâlneşte mediul înconjurător. Aşadar corpul în întregul lui are o extensie mult mai mare decât se recunoaşte în general. Întrucât corpul fizic creşte în timpul vieţii tot mai condiţionat de străduinţe, el devine un nod de tensiuni şi de contracţii, iar corpul subtil este paralizat în expresia lui. Radiaţia lui este împiedicată şi corpul fizic este izolat de mediul său. Când această forţă vitală este obstrucţionată, se produce o îmbătrânire prematură a corpului fizic, care se manifestă mai întâi ca o scădere a sensibilităţii şi energiei. În corpul sănătos natural, fiecare celulă este penetrată de viaţă.

Modul de abordare constă deci în a duce energia corpului la deplina sa expresie, aşa cum se întâmplă în copilărie. Fiind conştient de ea, ajunge la funcţionarea completă. Prin urmare, primul lucru de făcut în corpul nostru activ este să trezim energia lui, să facem din ea un obiect al conştiinţei. Această energie se simte, ea este o senzaţie. Pe aceasta eu o numesc „simţire corporală”. Când senzaţia de energie este complet vie, ea produce o modificare a structurii fizice. Orice altă încercare de modificare a corpului provine din voinţă, din minte, şi este violenţă. În orice mişcare, energia corpului – corpul vital – este cea care mişcă şi duce corpul fizic cu ea. Accentul în învăţătura noastră la acest nivel cade, prin urmare, nu pe postură sau pe structura fizică, ci pe această simţire a corpului. Când corpul vital este treaz, toată structura musculară este relaxată şi se produce o reorchestrare a energiei. Fiecare simţ nu mai este limitat la organul său fizic ci extins la întregul corp. La această senzaţie globală participă toate simţurile. Fiind în expansiune, treci automat dincolo de ideea de a fi o entitate separată. Corpul-activ e o cale de a te aduce la unitate cu toate fiinţele.

Î: Ce se întâmplă cu energia corpului la moartea corpului fizic?

R: Se dizolvă în energia universală.

Î: Este corpul astral totuna cu corpul energetic? În timp ce visăm, care corp călătoreşte?

R: Corpul astral aparţine psihicului, corpul energetic, simţurilor. Corpul astral este o energie cu mult mai subtilă. În vis, corpul astral ia cu sine corpul energetic pentru a se exprima. Dar cugetarea la corpul astral este o evadare de la problema reală: Cine sunt eu? Nu te lăsa ispitit de stări.

Natura ta reală nu este o stare.

Î: Simt că înţeleg ce spui, dar apoi acţionez dintr-un punct de vedere individual. Este aceasta doar o problemă de aşteptare în vederea clarificării?

R: Acţionează în viaţa zilnică potrivit înţelegerii tale. Asta e foarte important. Apoi ia aminte dacă ai acţionat mecanic. După ce ai observat de mai multe ori că ai reacţionat într-un anumit mod, vei începe să te observi în mijlocul reacţiei şi va veni un timp – poţi fi sigur de asta! – când vei fi vigilent înainte de a reacţiona. Aşa încât nu-ţi aprecia faptele şi nu te condamna. Este suficient doar să le vezi. Când le-ai văzut, ai scos cărbunele din foc. Ai deplasat energia fixată care menţine tiparul tău. Prin simplul fapt de a fi vigilent şi deschis, tu trăieşti deja în plinătatea ta.

Î: Cum pot recunoaşte o maturizare în modul meu de viaţă?

R: Te vei simţi din ce în ce mai liber de antagonism şi contradicţie. Dacă tu simţi o contradicţie în viaţa ta zilnică şi rămâi fixat în ea, poţi numi asta lipsă de maturitate. Dar criza e un lucru minunat când te lasă fără referinţe, incapabil să te mişti la stânga sau la dreapta. Simţi că tot ce-ai făcut în viaţă este inutil, că nimic nu se poate întâmpla. Te duce la disperare. Atunci, într-adevăr, trebuie s-o înfrunţi. Căutând să dai piept cu ea, ajungi la aşteptarea în deschidere. Cu alte cuvinte, nu criza în sine devine importantă, ci modul de a o înfrunta. Tu trăieşti în nemişcarea însăşi. Acesta este un nou nivel de înţelegere, un salt în maturitate. Numai când are loc această întoarcere de la obiect (situaţia) la subiect (acceptarea ei), maturizarea reală este posibilă.

Maturizarea nu vine prin acumulare de cunoştinţe, experienţe, sisteme, idei, concepte. Ea vine când nu poţi merge şi trebuie să sari. Toată fiinţa ta este lovită în această săritură şi claritatea se iveşte. Pot exista multe asemenea sărituri, însă tu n-ai nevoie de multe, poate să fie una singură.

Î: Oare de ce simt o mult mai mare tulburare în gânduri şi simţiri, în ciuda faptului că sunt mai bine orientat decât înainte?

R: Dacă arunci o piatră într-un lac agitat de furtună, deşi vor exista valuri, tu nu le vei putea vedea. Aruncă însă o pietricică într-un lac liniştit şi vei vedea cu claritate toate micile valuri.

Î: Mă simt îngrozitor, deoarece eu ştiu că nu sunt obiectul şi nu sunt interesat să-l cercetez, şi totuşi simt că trebuie să continui explorarea, căci altfel focul căutării se va stinge.

R: Această senzaţie de neajutorare în care nu te mişti în nici o direcţie apare când obiectul şi-a pierdut savoarea. Dacă trăieşti cu adevărat acest moment, te vei afla într-o nouă dimensiune, unde accentul se pune mai mult pe liniştea în acţiune decât pe activitatea însăşi. Atunci bucuria se află în fiinţă, „în spatele” acţiunii mai curând decât cufundată în ea. Dar desigur, aşa cum spun adeseori, acest „în spatele simţământului” nu este o exprimare corectă, deoarece implică o atitudine de observare detaşată, ceea ce nu e

cazul. Detaşarea este o activitate mentală, pe când în liniştea din mijlocul activităţii nu există loc pentru un interval psihologic.

Este vital ca tu să trăieşti în deplin acord cu înţelegerea ta. Odată ce ai văzut tiparele, fii vigilent şi nu intra în ele.

Î: A fost o vreme când simţeam că sunt fără gânduri, fără corp, fără cap. De ce nu persistă starea aceasta?

R: Această observare în absenţa gândurilor este totuşi o funcţie mentală deşi în forma cea mai subtilă. Reflexul de a te identifica cu fenomenele rămâne. Non-starea, care este natura ta reală, nu are nimic de-a face cu absenţa sau prezenţa fenomenelor.

Î: Cred că am fost o dată în non-starea despre care vorbeşti. Cum poate fi ea permanentizată? Presupun că încercând să repet circumstanţele care conduc la ea.

R: Când ai avut o dată non-experienţa, o poţi avea din nou, dar asta nu are nimic de-a face cu memoria. N-o poţi repeta. Tot ce poţi face e să fii conştient că există momente în zi când nu experimentezi - de exemplu când eşti uimit, când o dorinţă e realizată, când o acţiune este îndeplinită sau un gând s-a terminat. De asemenea, în momentul dinaintea trezirii corpului sau înainte de a adormi. Este suficient să cunoşti aceste momente şi vei fi solicitat spontan de ele.

Se poate întâmpla să fii lovit pe neaşteptate în toată fiinţa ta. Când corpul-minte nu e pregătit, el face o experienţă a non-experienţei. Egoul, simţind o ameninţare la adresa existenţei lui, creează o stare de moment. De aceea mintea trebuie să fie informată şi corpul pregătit. Altfel tu pui clipa de dincolo de timp în rama memoriei şi apoi încerci să o repeţi. Odată ce cunoşti non-starea, caută să observi cum te întorci la vechile tipare.

Î: Prin urmare, dacă nu eşti pregătit cu mintea şi corpul, non-starea rămâne accidentală. Ce înseamnă „a fi pregătit”?

R: Trebuie să cunoşti arta renunţării la orice nivel. Acceptarea înseamnă renunţarea conştientă. Este important să ajungi la capitulare, la acceptare la nivel fenomenal. Asta înseamnă că mintea trebuie să-şi cunoască limitele şi corpul trebuie să fie liber de modelele obişnuite, de constrângeri, de tensiuni. E o deschidere la toate nivelurile structurii psihologice. Apoi, când intuiţia se manifestă, ea te saturează în mod spontan. Ea nu se localizează.

Î: Trebuie aşadar să existe o dorinţă profundă, o voinţă şi o abilitate de abandon complet. Altfel tiparele reziduale te duc îndărăt la vechile căi, sau activităţile vieţii te pot îndepărta.

R: Arta transpunerii trebuie explorată. Se cere o receptivitate totală astfel ca înţelegerea să fie transpusă în viaţă. Odată ce te familiarizezi cu această transpunere, atunci când se produce o rectificare bruscă în plan fenomenal tu nu te mai îndepărtezi de ea, ci te laşi complet luat. E nevoie de

timp pentru a fi complet pătruns.

Î: Oare rolul învăţătorului este acela de a ne ajuta în această abandonare?

R: Da. Învăţătorul îţi arată cum să ajungi la renunţare, cum să devii meşter în această transpunere. Însă orice învăţătură este pentru minte. Nu trebuie să existe ambiţie, nici intenţia de a dobândi ceva.

Î: Deci înainte de înţelegerea adâncă pe care o numim iluminare e important să fii pregătit fizic, să trăieşti în deschidere şi adâncă receptivitate psihologică. Atunci înţelegerea va fi transpusă spontan în orice domeniu al vieţii. Întrebarea mea este: de ce claritatea intelectuală pare să preceadă viaţa dreaptă pentru cei mai mulţi oameni? De ce nu dorim să punem în practică înţelegerea noastră? Adesea mă gândesc la strigătul sfântului Augustin: „Doamne, dă-mi castitate, dar nu mi-o da încă”!

R: Transpunerea e o artă. Trebuie să fii un artist. Transpunerea înţelegerii în viaţă aduce insecuritate persoanei. În transpunere există o etapă în care nu există nici un sprijin pentru „Eu” deoarece ea reclamă căutare, ascultare, deschidere. Majoritatea oamenilor preferă să rămână în insecuritate decât să trimită egoul la moarte completă. Etapa este dureroasă pentru reziduurile persoanei şi majoritatea încearcă s-o evite. Odată ce transpunerea este realizată, nu mai există nici un ego care să te îngrijoreze.

Î: O întrebare foarte practică: este munca asupra corpului pe care o propui o modalitate de a învăţa arta abandonării?

R: Desigur. În abandonare există expansiunea minţii şi corpului, şi în asta tu ai o presimţire a realităţii, a globalităţii tale.

Î: Spui adesea că trebuie să ne familiarizăm cu moartea. Este oare acelaşi lucru cu abandonarea? Nu crezi că mulţi oameni amână asta până în momentul morţii?

R: Da. Însă atunci trebuie să ai pe cineva trezit care să te ajute în această etapă a abandonării. Acesta este probabil rolul preotului în ultimele ritualuri. Felul cum mori şi cum dormi este acelaşi. Înainte de a adormi tu poţi atinge o cunoaştere a abandonării. Acelaşi lucru se întâmplă cu disoluţia a tot ce este născut.

Trebuie să fii atent la abandonarea naturală de dinaintea somnului. Întâi familiarizează-te cu asta, apoi ajungi să fii conştient de abandonarea în stare de veghe. Acesta-i înţelesul real al cuvântului moarte. Este semnificaţia reală a cuvântului sacrificiu.

Î: Dimineaţa există uneori un moment, înainte de trezirea corpului, când mă simt deja treaz. Este aceasta conştienţa despre care vorbeşti, natura noastră din spatele oricărei funcţionări?

R: Da. Acest moment depinde de abandonarea dinaintea somnului despre care am vorbit.

Î: Ce se poate face ca acest scurt moment să devină continuu?

R: Când nu te pierzi în activităţi, te vei găsi în întregul tău dimineaţa, scufundat în el. Fă-ţi treburile, dar rămâi dincolo de ele. Nu te lipi de ele. Observă în fiecare clipă cum te identifici din nou cu corpul-minte îndată ce te trezeşti. Nu socoti clipa dinaintea identificării ca o lipsă de activitate. Fiinţa ta eternă, conştiinţa, este lumina din spatele tuturor activităţilor, din spatele tuturor percepţiilor.

Î: Întrucât momentul dinaintea trezirii corpului depinde de momentul dinaintea adormirii, există oare o trezire fără obiect după somnul cel mare, moartea, dacă în prealabil sunt abandonate toate reziduurile persoanei individuale?

R: Da. Trezirea fără obiect de după moarte, conştiinţa, este aceeaşi cu cea din momentul dinaintea trezirii corpului dimineaţa. Totul apare în conştiinţa care nu e afectată de naştere sau moarte. Nu există nici un moment fără conştiinţă, aşa încât după moartea corpului conştiinţa există ca întotdeauna.

Î: Astfel, cel care a murit ca persoană în timpul vieţii se trezeşte în conştiinţă. Dar ce se întâmplă cu ceilalţi?

R: Totul este în conştiinţă, dar, aşa cum am mai spus, te poţi trezi în conştiinţă sau nu. Pentru cei mai mulţi, după moarte, fiinţa conştientă e pasivă. Important e să fii complet conştient: conştiinţa conştientă de sine. Asta se poate întâmpla doar înainte de moartea corpului. Întrucât cei mai mulţi oameni se cunosc pe ei înşişi doar ca obiecte, şi nu se cunosc ca fiind conştiinţă, imediat după moarte se dizolvă în conştiinţa care se cunoaşte pe sine. Conştiinţa care se cunoaşte pe sine este completă şi nu mai caută altă expresie.

Î: Astfel lumea ca manifestare este expresia conştiinţei care nu se cunoaşte încă pe sine.

R: Exact. Natura ta adevărată este deplina conştienţă. Este suficienţa ultimă.

Î: Ceea ce spui sună minunat. Dar cum poţi şti lucrurile acestea dacă n-ai fost încă martorul morţii corpului? Cum poţi să-mi dovedeşti că ştii cu adevărat ce este viaţa după moarte?

R: Conştiinţa, prezenţă a vieţii, există înainte de trezirea corpului. Ea este anterioară gândului. Ea este ceea ce tu eşti din veşnicie. Ea este conştiinţa tăcută, fără nume, fără atribute, dar exprimându-se pe sine în toate numele şi formele. Multe din schimbările corpului şi vitalităţii privite ca expresii vremelnice ale conştiinţei sunt ipotetice. Dar nu există nimic ipotetic legat de ceea ce eşti cu adevărat, care este continuu. Conştiinţa este propria ei dovadă, fără obiect şi fără martor. Atunci când trăieşti în mod conştient nu există moarte.

1 Vezi *Bhagavad Gita*, traducere din sanskrită, note şi comentarii de Sergiu Al-George, Ed. Herald, Bucureşti, 2011 – n.t.

2 Vezi Meister Eckhart, *Benedictus Deus* (Tratate şi predici), trad. Dan Dumbrăveanu şi Stela Tinney, Ed.Herald, Bucureşti, 2004 – n.t.

3 Vezi Patañjali, *Yoga Sūtra*, trad. de Walter Fotescu, Ed. Herald., Bucureşti, 2006 – n.t.

NATURA GÂNDIRII

Gândirea nu se bazează pe gânduri

Natura noastră reală este linişte dincolo de orice condiţionare. Este prezenţă fără devenire. În absenţa devenirii există împlinire şi linişte absolută. Această linişte este temelia întregii activităţi. Activitatea gândirii, ca orice altă activitate, se întemeiază pe întreg. Liniştea este continuumul din care gândirea apare şi dispare. Ceea ce apare şi dispare este în mişcare. Este energie extinsă în spaţiu şi timp. Gândirea, energia, se reprezintă pe sine în discontinuitate, dar întrucât ea se iveşte din linişte şi dispare în linişte, ea nu este fundamental altceva decât această prezenţă dincolo de trecut, prezent şi viitor.

Ceea ce noi numim în general „gândire" este un proces al memoriei. Este o proiecţie construită deja pe cunoscut. Tot ce există, tot ce e perceput este înfăţişat minţii. Gândirea secvenţială, gândirea raţională sau ştiinţifică începe astfel cu o fracţiune, cu o reprezentare. O asemenea gândire fracţionară se naşte din ideea condiţională că noi suntem entităţi independente, „sine", „persoane". Noţiunea de a fi cineva condiţionează toate celelalte gânduri, deoarece persoana poate să existe doar în repetiţia reprezentării, confirmare deja a cunoscutului. Creierul tinde aici către reprezentarea constantă. Memoria este cauza iniţială a ideii de a fi o entitate continuă. Din punct de vedere ultim gândirea este o pavăză împotriva morţii egoului. Cine eşti tu atunci când nu gândeşti? Când priveşti dincolo de gândire, unde eşti tu? În general vorbind, gândirea este o evadare din întregul tău în care nu există nimeni care să gândească.

Când înrădăcinata idee de a fi o persoană, un gânditor, un făptuitor este absentă, gândirea continuă să funcţioneze ca înainte, în succesiune, folosind memoria... dar acum această funcţionare este ferm înrădăcinată în fundalul global – întregul, existenţa, non-dualitatea. În absenţa unui gânditor, gândirea e liberă de tot ce e personal. Nu există ţintă, motiv, anticipaţie, intenţie, voinţă sau dorinţă de a decide etc. Nu există nici o interferenţă psihologică, nici o referinţă la un centru. Gândirea, eliberată de

această memorie, se iveşte din momentul însuşi, este mereu nouă, mereu originală. În cazul acesta nu gândirea cheamă situaţia, ci situaţia cheamă gândirea şi trage propria-i concluzie. Orice mişcare intenţională, orice mişcare fragmentară trebuie să înceteze înainte ca întregul să poată opera. Atât timp cât există mişcare într-o direcţie, totalitatea nu-şi poate găsi calea. Când gândirea ştiinţifică sau raţională este întemeiată pe prezenţă, ea conduce la un rezultat complet diferit. Ea nu poate fi niciodată monstruoasă.

Gândirea lipsită de memorie este cu adevărat creatoare. Fiecare gând e o explozie ce se cere manifestată şi o implozie ce se cere reabsorbită în linişte. Dorinţa de a fi revelat şi de a fi ascuns este Dansul Cosmic, jocul de dragul jocului. Adevărata dorinţă e doar asta. Orice altă dorinţă este doar o denaturare şi un nesaţ inconştient pentru această dorinţă ultimă. Esenţa gândirii constă în acest joc divin. Gândirea creatoare nu începe niciodată cu ceea ce deja este cunoscut, cu o reprezentare.

Ea se naşte şi moare în deschidere şi foloseşte memoria funcţională doar pentru a se exprima. Acolo unde nu există nici un gânditor, există doar un canal pentru funcţia gândirii. În această funcţionare, orice reprezentare are un temei conştient. Când prezenţa rămâne în gândire, numele nu se desparte de formă, cum se întâmplă în gândirea mecanică, care e conceptuală şi abstractă. „Gândirea” creatoare este o sărbătoare a fiinţei.

Considerându-ne entităţi separate, noi ne-am uitat originea şi ne-am identificat cu o idee, cu o proiecţie a individualităţii. Nu expresiile nesfârşite ale liniştii reprezintă problema sau cauza complicaţiilor, ci faptul că noi am uitat sursa tuturor expresiilor. Această separare de adevărata noastră natură ne duce la o falsă trăire. Noi nu îngăduim expresiei să se dizolve, ci o cristalizăm şi apoi – pierzându-ne – ne identificăm cu această cristalizare. Prin această obiectivare s-a creat ceea ce numim „lumea”. Noi considerăm existenţa ca fiind viaţa însăşi. Dar viaţa nu are început şi sfârşit. Adevărata Viaţă este joc, bucurie fără obiect.

&

Î: Cum pot trece de la gândirea intenţională la cea creatoare?

R: O minte întemeiată pe linişte este întotdeauna creativă. Ea e mereu nouă, fără trecut. Ea este atenţia liniştită şi naturală, acceptarea oricărui lucru care vine de la corp, simţuri şi imaginaţie. Atunci s-ar putea produce apariţii instantanee, expresii spontane în timp şi spaţiu a ceea ce suntem cu adevărat. Orice asemenea expresie este o celebrare a planului existenţei şi un indicator al fundalului, al liniştii.

Numai în natura noastră reală – care e deschidere şi acceptare şi nicidecum o atitudine – creativitatea poate să apară. Acceptarea şi vigilenţa apar spontan doar când ideea unui centru de referinţă - a cuiva care acceptă,

care gândeşte, căruia îi place sau îi displace - este absentă. Atunci mintea este liberă de legăturile gândurilor succesive şi ale simţurilor, iar imaginaţia şi inteligenţa se ivesc în atenţia noastră necondiţionată. Întrucât nu există un agent de control, nu poate exista limitare în timp şi spaţiu, şi atunci presimţirea simultaneităţii poate să aibă loc. Mai târziu, desigur, această viziune globală se realizează în spaţiu şi timp. Toate marile opere de artă apar pe această cale.

Î: Dar mai înainte ca gândirea creatoare să apară în timp şi spaţiu, oare nu există o trecere între necunoscut şi formulare? În drumul său spre expresie necunoscutul pare să treacă prin simbolurile arhetipale.

R: Da. Arhetipurile leagă necunoscutul de cunoscutul universal. Ele nu se reduc totuşi la nişte funcţii ale creierului ci îşi au dinamismul întreg.

Î: Această realizare în timp şi spaţiu este de asemenea spontană, sau aparţine memoriei?

R: Când trăieşti în fundal, în pura conştiinţă, gândirea apare ca o expresie în timp şi spaţiu a acesteia, apare ca o conştiinţă funcţională. Ea se iveşte din linişte dar nu aparţine nimănui. Nu există un autor al faptei, numai fapta. Astfel, în conştiinţă, memoria funcţională este folosită, dar nu există o implicare psihologică. Atunci când există o intuiţie globală şi spontană, ea lasă un fel de ecou. Pentru artist aceasta este viziunea care e fundalul continuu al execuţiei lui în spaţiu şi timp. Prin analogie, căutătorul adevărului trăieşte clipă de clipă cu ecoul naturii sale reale.

Î: Spui că gândul apare şi dispare, însă mintea mea pare să se rotească neîncetat.

R: Aminteşte-ţi că mintea este doar un vehicul. Când n-avem nevoie de picioarele noastre, nu le folosim. În mod asemănător, lasă-ţi mintea să se odihnească atunci când n-ai nevoie de ea. Ceea ce numim în general gândire este fie o reacţie mecanică la un stimul extern proiectat, fie o reacţie intenţională şi calculată. Este o creştere conştientă sau inconştientă a imaginii-de-sine, o realizare psihologică. O vezi deja la copiii foarte mici care visează la devenire. Visurile acestea sunt născute şi hrănite de societate. În zilele noastre totul se învârteşte în jurul devenirii. În devenire nu eşti niciodată prezent. Eul se întoarce în trecut şi creează un viitor construit pe ceea ce deja este cunoscut. Orice devenire este unidimensională, focalizată pe planul orizontal.

Î: Ceea ce numeşti acţiune divină nu înseamnă tot devenire?

R. Jocul divin apare din perfecţiune. Nu există nimic de perfecţionat, aşa că strict vorbind el nu este devenire, căci nu părăseşte nicicând întregul. Există întotdeauna prezenţă. Este viaţa jucându-se cu sine însăşi, expresia de dragul expresiei. Nu există nici un agent. Dar în devenirea pe care cei mai mulţi dintre noi o cunosc, prezenţa este învăluită. Te-ai identificat cu expresia, nu cu sursa ei. Ai făcut iluzoriu ceea ce este fundamental real. Dar

nu există nimic de schimbat sau de abandonat. Tot ce trebuie să faci este să te identifici cu sursa lumii, şi nicidecum cu jucăriile ei, cu lumea aşa-ziselor obiecte.

Î: Ce înseamnă „fundamental real”.

R: Ceea ce există în sine n-are nevoie de un agent, este autonom.

Î: Această realitate autonomă e ceea ce numeşti prezenţă, linişte, fundal, conştiinţă, etc.?

R: Da. Când dai la o parte toate percepţiile, conceptele şi pe agentul lor, ce mai rămâne? Tu o poţi numi cum vrei, ne-fiinţă sau fiinţă, subiectul ultim, *śunyata*, *nirvana*. Nu este o idee. Este liniştea fără nimeni care să fie liniştit. Ea n-are nimic de-a face cu prezenţa sau absenţa obiectelor. Existenţa este în ea şi astfel tinde spre ea, dar ea nu este în existenţă.

Î: Cum pot să schimb identificarea mea cu obiectele în identificarea cu acea conştiinţă spre care tind obiectele?

R: Observă că existenţa *este* doar pentru că tu exişti. Dar tu te-ai considerat în mod greşit ca fiind subiect, o entitate independentă. Acest subiect este un obiect, ceva ce poate fi perceput. De fapt nu există nici un obiect. Toate acestea sunt produse ale minţii. Observă că te-ai identificat cu o producţie a minţii. Tot ceea ce tu încerci să înţelegi trece prin ceea ce este deja cunoscut. Înţelegerea reală înseamnă *să fii* înţelegere şi asta se întâmplă subit, când există ascultare fără concluzie. Nu concretiza simbolul dar lasă-l să se desfăşoare în deschiderea ta. Trăieşte cu ce-ţi spune el de dimineaţa până seara şi într-o zi vei fi absorbit de întregul tău. Percepţia ţinteşte spre natura ta reală. Toate aşa-zisele obiecte există doar pentru a te readuce la ceea ce eşti. Adevărul nu stă în vorbe ci în ceea ce ele descriu - aşa cum de pildă cuvântul „sare” nu este sărat.

Î: Când spui că adevărul este ceea ce vorbele descriu, tu foloseşti cuvântul adevăr cu sensul de conştiinţă, linişte, fiinţa noastră, ceea ce este fundamental real, aşa cum ai spus mai înainte?

R: Există multe fapte, dar există doar un singur adevăr. Faptele pot fi cunoscute de minte, aşa cum ştim că 2+2=4 sau că soarele e pe cer. Dar mintea obişnuită nu poate înţelege niciodată mai mult decât simple fapte. Ceea ce e mic nu poate cuprinde ceea ce e mare. Întrucât ceea ce e mic este cuprins în ceea ce e mare, mintea poate avea o presimţire a întregului; dar asta se întâmplă doar când ea îşi vede limitele şi nu se mai agaţă de fenomene, astfel încât ceea ce este dincolo de faptele cunoscute – atotposibilul – poate să se ivească. Când mintea îşi slăbeşte controlul, întregul corp este un organ al acceptării. Atunci tot ce apare este simţit global, nelimitat de gândire. Adevărul nu este cunoaştere acumulată, ci este cunoaştere ca fiinţă. El este percepţia directă a naturii intrinseci a întregii existenţe.

Folosirea cuvântului „adevăr” în sensul de fapt e o degenerare. Faptele

pot fi dovedite, însă pentru adevăr nu există nici un argument. El este propria sa dovadă. Tot ceea ce este perceput e o expresie a adevărului. Totul se întemeiază pe adevăr şi dacă noi nu cunoaştem adevărul, nu-i putem cunoaşte expresia. Nimic nu e autonom şi, în acest sens, real, cu excepţia adevărului. Neadevăr este tot ce nu are existenţa autonomă, care depinde de un cunoscător pentru a fi cunoscut. Când cunoscătorul se cunoaşte pe sine în adevăr, în conştiinţă, atunci orice percepţie se întemeiază spontan tot pe conştiinţă.

Î: Tu spui adesea că există doar un gând posibil la un moment dat, şi că conştiinţa şi obiectul conştiinţei sunt una. Vrei să clarifici asta?

R: În mod normal creierul nostru funcţionează în aşa fel încât, la moment dat, există doar un singur gând. Nu poţi avea niciodată două gânduri sau două percepţii simultan. Ai putea spune, de pildă, că poţi să pregăteşti o mâncare şi, în acelaşi timp, să te gândeşti cât de flămând eşti. Desigur, există mii de reflexe motorii circulând prin noi toate în acelaşi timp, dar tu nu poţi fi conştient de două gânduri sau acţiuni deodată. Succesiunea e foarte rapidă, dar aparenta simultaneitate este doar memorie. Un obiect şi un subiect, o cauză şi un efect nu pot exista în acelaşi moment. Trecut, prezent şi viitor, spaţiu şi timp, sunt de asemenea memorie. În viaţa zilnică există dualitate aparentă deoarece aşa funcţionează creierul, dar orice funcţionare apare în non-dualitate.

Există totuşi momente excepţionale când noi trecem dincolo de gândirea obişnuită. Pot exista sclipiri ale simultaneităţii eterne care este fiinţa noastră reală. Marii artişti şi oamenii de ştiinţă sunt familiarizaţi cu aceste momente, când reflexul egoului este suspendat şi creierul se integrează spontan în inteligenţa globală.

Î: Tu spui că starea noastră naturală, conştiinţa, este în spatele oricărei funcţionări. Tu spui de asemenea că în viaţa zilnică dualitatea apare în fiinţa non-dual㠎. Există oare un alt nivel de conştiinţă pe care noi îl folosim în activitatea zilnică?

R: Conştiinţa *este* pur şi simplu. Nu există nici un punct de referinţă; aşadar, cum ar putea să existe niveluri? Este limpede că ceea ce în general se numeşte conştiinţă se referă la ceva: „conştiinţa de”. „Conştiinţa de” este o conştiinţă funcţională. Ea aparţine doar momentului şi întrucât este o extensie a conştiinţei pure, este întotdeauna perfect adecvată. Ceea ce noi numim conştiinţă pură este ceva imposibil de înţeles pentru psihologia modernă. Pentru psihologie, intervalul dintre două gânduri sau dintre două stări este o absenţă. Dar când vorbeşti de absenţă, există un cunoscător al absenţei. Cunoscătorul este conştiinţa. Astfel, conştiinţa este continuitate. Tot ceea ce este perceput apare şi dispare în conştiinţă, este o expresie, o prelungire a conştiinţei.

Î: Cum aş putea ajunge să cunosc conştiinţa liberă de orice relaţie cu

lucrurile?

R: Fii mai conştient de clipa când gândul sau fapta iau sfârşit. Trăieşte în identitate cu acest moment. Vei simţi egoul căutând un gând nou pentru a-şi continua existenţa. El nu poate supravieţui fără combustibilul relaţiei subiect-obiect.

Când te eliberezi de imaginea-de-sine, gândirea ta este doar un vehicul ocazional. Când nu-i nimic de gândit, nu gândeşti. Gândirea neîncetată e o pavăză, o fortăreaţă pentru ego, nimic altceva.

Familiarizează-te în viaţa zilnică cu observarea situaţiilor, fără intervenţia „eului" şi a dorinţelor, aversiunilor, rezistenţelor şi preferinţelor lui. Susţine această observare nemotivată şi vei constata că atunci când observatorul şi observatul nu mai primesc combustibil, dispar. Atunci vei fi în observarea însăşi. Această simplă observare, liberă de făptuitor şi de faptă, este conştiinţa eternă, fundalul tuturor activităţilor.

Î: Eu sunt conştient de momentele fără activitate din viaţa zilnică. Dar pe urmă pierd aceste momente.

R: Te-ai obişnuit în viaţa zilnică să pui accentul pe obiect şi astfel, în absenţa obiectelor, reflexul de a obiectiva îţi accentuează absenţa percepţiei. Tu încă rămâi legat de obiect, de percepţie. Să facem o analogie: ai trăit mulţi ani într-o cameră în care se afla un tablou atârnat pe perete. Într-o zi îl dai jos pentru a-l curăţa. Acum, ori de câte ori intri în cameră, ce te împiedică să vezi peretele în sine? Absenţa tabloului. Dar tu poţi să cunoşti absenţa doar pentru că tu însuţi eşti prezent. Absenţa se referă la prezenţa ta. Aşa că cercetează ce se află în spatele absenţei.

Î: Pare să fie necesară o vigilenţă teribilă pentru a susţine observarea şi explorarea şi a nu fi captivat de factorii secundari: sentimente, stări şi gânduri.

R: Da, dar a fi vigilent nu presupune nici un efort. Acceptă că starea naturală a creierului este atenţie, vigilenţă, şi relaxează-te în această acceptare. Te va duce într-o nouă dimensiune.

Fii asemenea animalelor sălbatice, care sunt perfect vigilente, fără legătură cu imaginea-de-sine, cu trecutul sau viitorul. Corpul natural este la fel de treaz ca o panteră. Vigilenţa nu este un act, este un dat.

Î: Vrei să clarifici diferenţa între fiinţă şi existenţă?

R: Fiinţa (conştiinţa pură) ţine de spaţiu şi de timp doar în măsura în care putem vorbi despre infinit în termeni de „înăuntru" sau „în afară". Existenţa este conştiinţa obiectivându-se pe sine, fără cauză sau scop. Este energie dispersată sau actualizată în spaţiu şi timp. Am putea spune că această conştiinţă funcţională este veriga între fiinţă şi existenţă. Este energie în repaus, energie potenţială.

Natura ta reală este anterioară oricărei funcţionări. Tu eşti lumina care face posibilă funcţionarea. Fii această lumină. Tot ce există este în tine.

Nimic nu-i în afară. În vreme ce tu stai aici, pământul este afectat în China, Paris şi Benares. Tu eşti război şi tu eşti pace.

Î: Care e legătura dintre gândire şi existenţă?

R: Existenţa este înainte ca noi să o gândim, să o numim. Ea se iveşte clipă de clipă atunci când o percepi. Tot ce e perceput înseamnă existenţă. Dacă n-ar exista nici un receptor, n-ar fi nici o existenţă.

Î: Asta aduce a idealism filozofic.

R: Deloc. Perceputul este în cel ce percepe, dar cel ce percepe nu este în ceea ce este perceput. Cel ce percepe nu este o fracţiune, o minte, ci totalitate. Astfel perceputul e deja potenţial în cel ce percepe, întregul. Asta nu înseamnă că nimic nu există. Pur şi simplu ceea ce noi numim existenţă nu este existenţa pură, deoarece existenţa este în interiorul întregii fiinţe. Până când nu trăim asta, nu putem cunoaşte existenţa. Datorită faptului că fizica pune accent pe perceput, pe parte, şi nu pe cel ce percepe, pe întreg, ea nu poate înţelege pe deplin natura existenţei. Existenţa pură e creată în liniştea ta şi moare în liniştea ta în fiecare clipă. Ceea ce tu numeşti existenţă permanentă, creaţia, este un gând, o convenţie.

Î: Ce crezi că ar trebui să fac pentru a deveni mai interesat de întreg, de cel ce percepe, mai curând decât de ceea ce este perceput?

R: Când ştii că creaţia nu este permanentă şi că totul se naşte şi moare în fiecare clipă în prezenţa ta, poţi deveni interesat de această prezenţă. Poţi cunoaşte ştiinţa tuturor funcţiilor creierului, dar nu vei cunoaşte niciodată pe cel ce percepe. Poţi regresa *ad infinitum* din punct de vedere intelectual printr-o serie de subiecte, însă niciodată nu vei putea cunoaşte în mod obiectiv subiectul ultim. Oppenheimer a spus că omul de ştiinţă nu va putea nicicând să cunoască totalitatea, deoarece nu-l poate cunoaşte niciodată în mod ştiinţific pe cunoscător. Conştiinţa nu poate fi obiectivată. Iubirea, compasiunea şi umorul nu pot fi analizate. Fizica nu va putea înţelege vreodată iluminarea. Aceasta va rămâne de-a pururi un mister pentru creierul analitic. Dacă pui lacrimile îndrăgostitului sub un microscop, le poţi analiza, dar nu poţi spune niciodată de unde provin ele.

Primul pas, aşadar, este să înţelegi cât de limitată este cunoaşterea obiectivă. Apoi mintea se opreşte şi treci de la explorarea obiectului la explorarea subiectului. Totuşi, întrucât mai există tendinţa, reflexul de a face din acest aspect o atitudine, un obiect, dovada apare numai când rămâi în neobiectivare şi eşti luat subit de prezenţa fără obiect.

Î: Această trecere de la interesul pentru obiect la cel pentru subiect este întrebarea: „Cine sunt eu”?

R: Da. Problema poate fi pusă la multe niveluri. Însă problema reală constă în abandonarea întrebării la nivelul corpului, simţurilor şi minţii. Îţi pot spune povestea regelui Janaka şi a maestrului său. Ei au discutat despre stările de vis şi veghe, şi Vasiśtha i-a spus regelui că între ele nu există nici

o diferenţă. În noaptea aceea regele a visat că era un cerşetor iar dimineaţa, agitat, l-a întrebat pe maestru: „Am visat că eram un cerşetor; ce crezi, sunt un cerşetor care visează că este Janaka, sau sunt Janaka visând că sunt un cerşetor”? Vasiștha i-a răspuns: „Nu eşti nici unul dintre ei. Eşti Sinele”. Atunci regele Janaka a avut o înţelegere clară şi plin de bucurie a exclamat: „Ah, eu sunt Sinele”! Dar Vasiștha i-a replicat: „Asta-i ultima piedică. Gândind la el, nu poţi fi el”.

Î: Vrei să lămureşti diferenţa între cunoaştere şi cunoaşterea ca fiinţă?

R: Tot ce cunoaştem are un punct de referinţă. Este cunoscut prin alte lucruri, prin comparaţie. Dacă n-ai gustat niciodată rădăcina de jicama, eu ţi-o pot descrie ca pe o combinaţie între măr şi cartof crud. Din asta, tu ai putea s-o cunoşti într-o oarecare măsură. Dar nu există nimic comparabil cu natura ta reală. Nu e ceva ce poţi cunoaşte aşa cum cunoşti alte lucruri. Ea nu poate *fi* decât cunoaştere. Astfel, fiecare pas făcut să ne apropie de ea, nu face decât să ne îndepărteze de ea. Noi suntem în linişte, în natura noastră reală, doar atunci când nu există nici o mişcare în nici o direcţie.

Soarele n-are nevoie de nici o lumină ca să strălucească, dar luna depinde de soare pentru a lumina. La fel, orice cunoaştere îşi are sursa în cunoaşterea însăşi.

Î: Pentru ca mintea să-şi cunoască limitele, este oare nevoie ca gândirea să ajungă într-un punct mort?

R: Natura organică a minţii este mişcare, funcţionare spontană. Aceasta aparţine realităţii. În termeni geometrici putem spune că realitatea este în spatele minţii. Nu încerca niciodată să opreşti gândurile. Natura ta reală – liniştea – nu se iveşte în absenţa gândirii, ci ea este sursa gândirii şi a ne-gândirii. Orice tehnică de oprire a minţii este o parte a devenirii, a realizării, este mintea însăşi. Pur şi simplu observă acele momente când gândirea ia sfârşit. Pune un accent mai mare pe aceste momente. Când reuşeşti să faci asta, mintea va cădea automat în funcţionarea corectă, acţionând şi odihnindu-se când e necesar. Corpul este fundamentul sănătos, cu o memorie organică. Dacă nu îl tulburăm, el îşi va îndeplini sarcina.

Când nu-i nimic de făcut, când nici o situaţie nu reclamă memoria funcţională iar memoria psihologică este în suspensie, atunci eşti în linişte, liber de trecut, prezent şi viitor. Această linişte este autonomă faţă de orice memorie, individuală sau colectivă. Este sursa activităţii. Gândirea creatoare poate doar să iasă din acest fundal, fără piedica egoului.

Î: De ce mintea mea este în mişcare neîncetată?

R: Pentru că te-ai identificat cu mişcarea. Dacă te opreşti, unde te vei afla? Trebuie să explorezi intervalele scurte dintre gânduri şi momentul dinainte de trezirea corpului, dimineaţa.

Î: Aşadar, această agitaţie continuă îmi ţine treaz sentimentul de a fi viu?

R: Când te consideri o persoană, eşti dependent de gânduri, situaţii, evenimente – mişcarea ţine persoana vie. Persoanei trebuie să i se permită să moară. Obişnuieşte-te cu moartea şi vei şti ce este viaţa.

Î: Au vreo valoare tehnicile de liniştire a agitaţiei continue a minţii?

R: O minte controlată nu poate fi niciodată liberă. Ea devine o unealtă rigidă, lipsită de supleţe. O minte disciplinată nu poate provoca moartea iluzoriei imagini-de-sine. Niciodată nu poţi ajunge la nou mergând pe căile vechiului. Niciodată mintea nu se poate transmuta pe sine. Ea poate cauza schimbări la nivel cerebral, dar tu rămâi în cadrul psihologic cu un „Eu", ce-i drept subtil, în centru. De ce iroseşti energia cu ceea ce nu eşti? Mergi direct la ceea ce eşti. Natura noastră reală este mai apropiată decât orice gând. Ea este sursa oricărui gând. Mintea nu poate tinde spre ceea ce deja este. În materie de tehnică şi disciplină tu urmăreşti un rezultat. Întotdeauna proiectezi cunoscutul şi consideri că poţi ajunge la o nouă transformare chimică a corpului, la unele stări emoţionale noi sau subtile; însă tu nu poţi ajunge la starea naturală a fiinţei. Pricepe că deşi tehnica este necesară pentru a învăţa o meserie, aşa cum înveţi o limbă sau să cânţi la pian, tu nu poţi ajunge la ceea ce eşti prin efort mental. Prin tehnici te depărtezi de natura ta reală. Mintea este o unealtă utilă pentru a învăţa să acumulezi, dar aceasta este doar o parte a vieţii umane. Când mintea întreabă: „Cine sunt eu", ea îşi realizează eventual limitele şi se abandonează sursei ei. Asta te conduce de la cunoaşterea lucrurilor la *a fi* cunoaşterea însăşi.

Î: Există oare un punct în care mintea ajunge să-şi cunoască limitele şi se abandonează cunoaşterii?

R: Când există cercetare ştiinţifică fără judecată sau concluzie, toate elementele situaţiei sunt acceptate. În general, alegerile noastre, plăcerile şi neplăcerile noastre ne împiedică să observăm toate elementele. În observaţia nudă situaţia se poate desfăşura sub toate aspectele ei. Când dorinţa de a ajunge la o concluzie s-a dizolvat şi atenţia, vigilenţa e susţinută, la un anumit punct ea este asemeni unui magnet care atrage subit toate elementele la el. Există o reprezentare de moment ce înglobează întreaga situaţie. Aceasta este ultima funcţie a intelectului, care nu concretizează această reprezentare şi este absorbit dintr-o dată în înţelegerea însăşi. Acţiunea apare spontan. Orice situaţie conţine propria ei concluzie – atunci când mintea nu caută să impună una.

Î: Atunci pentru ce cauţi să stimulezi mintea cu învăţătura ta, dacă ea nu ne poate duce la cunoaşterea de sine?

R: Ea îţi pune probleme de viaţă. Te ajută să găseşti perspectiva. Nu poţi opri capacităţile intelectuale odată ce au fost puse în mişcare. Ele trebuie să ajungă la un sfârşit natural. Mintea trebuie să ajungă la o reprezentare care este doar o funcţie. În asta constă claritatea minţii. Până când intelectul nu îşi simte clar limitele, el trebuie să se exploreze pe sine.

Când nu putem găsi ceva preţios, nu vom fi satisfăcuţi până când nu ne vom fi uitat sub fiecare piatră. Dar vine un moment când fiecare piatră din viaţă este răsturnată şi noi încă n-am găsit ceea ce căutam. Atunci ne oprim. Dinamismul căutării încetează. Această linişte n-are nimic de-a face cu mintea. Ea este arena cunoaşterii lipsite de obiect. Este suportul întregii activităţi şi non-activităţi.

Cunoşti povestea spusă de sfântul sufit Mulla Nasruddin? Eu o adaptez puţin de fiecare dată.

Mulla traversa o stradă din satul lui, când un om s-a apropiat de el zicând: „Ştii că soţia ta nu-ţi este credincioasă? Mulla i-a răspuns pe dată: „Imposibil. Soţia mea nu mi-a fost niciodată necredincioasă". Omul i-a răspuns: „Ţi-o pot dovedi. La miezul nopţii ea are o întâlnire cu iubitul sub smochinul de la marginea satului". Mulla a fost foarte răscolit şi, anticipând un duel cu iubitul soţiei lui, s-a dus să cumpere un pistol. Toată ziua a exersat şi s-a gândit la luptă, iar seara, la ora unsprezece, s-a dus la smochin într-o stare mentală terifiantă. S-a urcat în pom şi, fiind un om foarte pasional, sărea din creangă-n creangă, plin de furie şi de gelozie. El îşi imagina soţia în braţele iubitului ei şi de aceea exersa din fiecare unghi lovituri care să-i înlăture rivalul. La 12 fără 10 minute el asculta atent, dar încă nu putea auzi ceva. La 12 fără 5 era într-o stare de agitaţie şi de aşteptare de nesuportat. La 12 fără 3 minute nu mai auzea nici un sunet şi fiecare nerv din corpul lui era la limită. La 12 fix era nemişcat ca un tigru cu gheara pe prada lui. Dar sub pom nu se întâmpla nimic. Deodată a fost lovit în toată fiinţa lui de o groaznică intuiţie: „eu sunt holtei".

Î: E interesantă povestea. Se pare că el şi-a ieşit literalmente din minţi, dincolo de minte. Dar care era starea minţii lui când l-a atins intuiţia? Nădăjduiesc că, înţelegând, nu voi merge atât de departe ca Mulla!

R: Până al ora douăsprezece el era concentrat pe obiect, pe reprezentarea scenei. Apoi a venit un moment când mintea n-a mai găsit sprijin şi reprezentarea a dispărut. El nu mai era în minte. Situaţia exterioară n-a mai fost alimentată cu combustibil pentru alte activităţi. Mintea trebuie să ajungă la epuizare. Când ea cedează, noi ne identificăm cu natura noastră reală. Dar ceasul al doisprezecelea al minţii poate fi în orice moment.

Î: Care e semnificaţia omului din poveste?

R: Omul acela îl considera pe Mulla căsătorit şi acesta a acceptat fără să-şi pună întrebări. Omul este societatea care vă consideră complexul corp-minte. „Fiecare om" este informaţie de mâna a doua, zvon, ceva luat de bun, aşa-zisul bun-simţ.

Î: Cum pot vedea limpede o situaţie, fără mintea critică?

R: Poţi vedea o situaţie doar când privirea fracţionară, punctul de vedere, se dizolvă. Privind dintr-o postură particulară, tu îţi îngustezi câmpul vederii prin preselecţie. Când observi o situaţie în deschidere, fără

vreo intenţie sau motiv, aceasta îşi desfăşoară toate elementele ei; aşa cum am spus, la un anumit punct acestea apar ca un întreg care apoi dispare spontan într-o concluzie, într-o acţiune. Totul se petrece organic. Nu este nevoie de o persoană care să aleagă sau să tragă concluzii. Când un tigru îşi vede prada, el cunoaşte imediat capacităţile sale, distanţa, sănătatea animalului, viteza acestuia şi, într-o secundă, le integrează în acţiune – săritură, alergare, aşteptare, pornire în cursă. În conştiinţa nedirecţională nu mai există gândire în sensul uzual al cuvântului. Există numai gândire creatoare, gândire spontană şi acţiune.

Tu eşti ca o coală albă de hârtie pătată. Când totul s-a absorbit în vigilenţa fără alegere, înţelegerea apare. Ea apare fără voinţă. Ceea ce e lipsit de orice voinţă este un dar. Noi simţim înţelegerea ca pe o ofrandă. Acţiunea care vine din înţelegere nu lasă niciodată un reziduu. Mintea are o funcţiune naturală dar noi o lăsăm să dicteze toate judecăţile.

Î: Este ceva asemănător cu arta tragerii cu arcul din Zen, unde gândirea împiedică acţiunea.

R: Exact. În arta tragerii cu arcul lucrul important este să priveşti departe de ţintă, adică să te eliberezi de voinţa de a atinge. Când eşti lipsit de dorinţa de a dobândi, te simţi în unitate şi ţinta e una cu tine. În atenţia deschisă, ţinta e adusă în conştiinţă. Când există cineva care încearcă să facă ceva, există separaţie. Dar când intenţia lipseşte, toţi muşchii şi toate oasele se relaxează şi ceea ce rămâne este energie pură, gata să fie folosită. În tragerea cu arcul, săgeata pleacă de la sine atunci când arcaşul nu caută să se impună. Poziţia de alertă apare în mod natural în abandonare. Ceea ce se numeşte norocul începătorului este libertatea începătorului faţă de ideile despre sine însuşi.

Î: Nu cumva un asemenea succes se datorează unei focalizări punctuale, aşa cum se crede adeseori?

R: Nu, nu unei focalizări punctuale în sensul de concentrare. Concentrarea e o relaţie cu particularul, iar atenţia este o relaţie cu întregul. Concentrarea e o rezistenţă la şi o contracţie de la multidimensionalitatea atenţiei. Fără rezistenţă, vigilenţa ta naturală arde ca o flacără. De fapt, cuvintele „punctual” şi „focalizare” nu pot sta laolaltă.

Î: Putem avea o reprezentare geometrică a întregii noastre vieţi sau a unei situaţii specifice?

R: Absolut. Este important ca intelectul să devină clar şi orientat. Altfel experienţa e accidentală. Când mintea lineară se relaxează, o reprezentare spaţială a tuturor elementelor vieţii poate apărea în atenţia multidimensională. Aceasta este ultima reprezentare. Nu e o reprezentare finală. În condiţii specifice intelectul vede întreaga situaţie şi se dizolvă cu bucurie în acţiunea spontană ce derivă din situaţia însăşi. În observarea tuturor circumstanţelor vieţii, intelectul abdică bucuros de la intuiţia lui

globală pentru a se dizolva în cunoaşterea ca fiinţă.

Î: Când mintea ajunge la o reprezentare spaţială, oare natura ei se schimbă?

R: O intuiţie globală întoarce mintea cu energia sa de la dispersia ei obişnuită. Aceasta e singura cale în care putem folosi expresia „focalizare punctuală". Se întâmplă spontan. Nu sunt implicate nici un efort, nici o voinţă, nici o concentrare. Nu există nici introvertire, care e o categorie psihologică şi înseamnă contracţie de la întreg. O perioadă de introspecţie tranzitorie poate să apară, aşa cum se întâmplă în cercetarea acestei orientări.

Î: Crezi că reprezentarea globală a tuturor elementelor situaţiei unei vieţi este ceea ce Buddha înţelegea când spunea că a văzut toate vieţile lui trecute în momentul dinaintea iluminării?

R: Ceea ce noi numim memorie psihologică este de fapt conţinutul trecutului tău. Când conţinuturile sunt văzute din întregul tău, cu alte cuvinte, când nu există un centru de referinţă particular, ele apar ca fapte obiective clare. Atunci se produce instantaneu un transfer de energie şi memoria psihologică este dizolvată. Toate reziduurile – sentimentele de vinovăţie şi regret, precum şi senzaţiile neintegrate (plăcerea sau durerea) – dispar, şi eşti luat de ceea ce este, când nimic nu rămâne.

Î: Reprezentarea geometrică globală este tot o dualitate, o percepţie. Cum e cu putinţă ca cineva să abandoneze chiar această relaţie foarte subtilă?

R: Mintea informată ştie că cunoaşterea nu este completă şi e pregătită s-o abandoneze. La acest punct dualitatea observator-observat este atât de transparentă încât unitatea conştiinţei o depăşeşte. Nu poţi trece peste prag prin voinţă. Eşti luat, purtat.

Când cineva adoptă o cale progresivă este aproape imposibil să fie liberat din strânsoarea subtilă a dualităţii. Reflexul de a te identifica cu gândirea a fost înrădăcinat prin practică. Dar pe cale directă intelectul se bazează constant pe fundalul non-dual. Trăieşti cu el în orice moment. De la început mintea ştie că e limitată şi trăieşte în acceptarea unei noi dimensiuni. Intelectul n-a fost condiţionat şi fluiditatea lui este de importanţă vitală pentru acest ultim discernământ. Intelectul îşi aminteşte ce ai auzit şi care până în prezent a fost considerat o posibilitate – pe care n-ai experimentat-o. De la credinţa că e limitat, el îşi experimentează limitele. Această amintire aduce momentul de graţie şi eşti luat de întregul tău.

Trebuie să ajungi la concluzia vie că un obiect există doar pentru că tu eşti. El apare în tine deoarece este doar o proiecţie a energiei în spaţiu şi timp, şi el este consumat în tine.

Î: Cum are loc transformarea în linişte?

R: Fiind lăsată în linişte, mintea suferă o transformare. Ea nu mai este

agitată, nu mai e un instrument auto-centrat care judecă şi justifică comportamentul mecanic. În linişte intelectul e iluminat. Transmutaţia atinge fiecare colţ al fiinţei tale, toate dorinţele obscure şi astfel se naşte o nouă fiinţă umană. Cunoaşterea ca fiinţă nu este o idee. O idee n-are forţă dinamică. Înţelegerea ca fiinţă vine prin percepţia directă, percepţie fără cel ce percepe. Dacă permitem percepţiei dinamice să opereze, ea elimină dezordinea şi obiceiul de a deforma procesul de percepţie potrivit ambiţiilor, obiceiurilor, aşteptărilor, dorinţelor noastre.

Inteligenţa nu e condiţionată sau moştenită. Ea nu e contaminată de memorie. Ea nu e legată de ceva, de o anumită funcţie cerebrală. Ea este în completa relaxare a structurii psiho-fizice, când o inefabilă cantitate de sensibilitate, care nu e generată de creier, începe să opereze. Este o mişcare care pătrunde întreaga fiinţă şi are loc în întregul univers.

Î: Mai înainte ai vorbit despre gândirea creatoare ce apare din necunoscut. Vrei să vorbeşti acum despre gândirea ştiinţifică sau raţională?

R: Gândirea raţională e un vehicul pentru menţinerea existenţei noastre biologice în viaţa zilnică. Ea se mişcă în ceea ce deja este cunoscut, care a fost acceptat ca o convenţie individuală sau colectivă. Ea este memorie funcţională pentru organizarea energiei în tipare utile gândirii. Gândirea raţională, logică sau ştiinţifică începe de la cunoscut, gândul derivă din gând; dar când gândirea nu-şi revendică autoritatea, când niciodată nu spune „eu ştiu” sau „eu am făcut”, atunci ea se referă la fundalul ei. Când nu există nici o implicare psihologică, ea este o expresie a liniştii în timp şi spaţiu. Fundalul gândirii raţionale este acea prezenţă nereprezentată pe care noi o numim contemplaţie tăcută. Totuşi funcţia gândirii raţionale este doar o fracţiune a vieţii. Nu trebuie să se permită ca ea să întunece adâncurile fiinţei noastre. Din păcate, la fel ca toate celelalte funcţii ale noastre, gândirea raţională adesea îşi pierde puritatea şi ajunge să fie direcţionată de intenţie. Aşa-zisa gândire raţională sau tehnologică este astăzi, în cea mai mare parte, calculată. În gândirea calculată există dorinţa individului de a obţine un rezultat. Gândirea intenţională se bazează pe acumularea definiţiei şi concluziei, a trecutului, a ceea ce deja e cunoscut. Din nefericire pentru lume, aproape toată gândirea ştiinţifică şi probabil şi cea artistică este astăzi calculată – nesaţul de a dobândi. Există o ţintă psihologică ascunsă în scopul funcţional. Aici gândul se separă de fundalul său, identificându-se cu persoana, cu centrul de referinţă controlorul. Orice dorinţă de a dobândi aparţine domeniului egotic auto-centrat care ne leagă de un rezultat. E foarte greu pentru oameni să înţeleagă că funcţiunea perfectă apare numai în absenţa completă a câştigului final.

Î: Ai spus că atunci când se pune întrebarea: „Cine sunt eu?”, investigaţia se mişcă într-un mod diferit decât acela cu care ne-am obişnuit. Vrei să spui mai multe despre natura cercetării în adevărata fiinţă?

R: Intelectul folosit pentru a întreba: „Cine sunt eu?” este intelectul care funcţionează spontan, liber de imaginea „eului”. Numai în această libertate pot apărea întrebările reale. Astfel, adevărata întrebare apare când gândirea este lăsată în fundalul ei, înainte ca ea să devină reprezentaţională. Întrebarea premerge dorinţei de obiectivare. Este anticipare. Gândirea meditativă este întoarcerea privirii de la gândire. Este o unealtă, o înregistrare de fapte fără nici o legătură cu o presupusă persoană. Este o renunţare la toate posesiunile şi dorinţele. Întrebarea niciodată nu domină, niciodată nu manipulează sau defineşte. E liberă de orice interpretare. Este o întrebare cu soluţie deschisă, o întrebare care este trăită şi cercetată în natura întrebării însăşi şi nu împinsă spre o concluzie. Ceea ce noi suntem în mod fundamental nu are început nici concluzie. De ce atunci căutăm concluzii? Întrebarea este atenţie, acceptarea a tot ceea ce apare. Ea ne conduce la arta ascultării, la conştienţa noastră primordială.

Î: Se pare că ceea ce tu numeşti „ascultare” este ceva fundamental în cercetare.

R: Da. Ascultarea este o receptivitate trează la tot ce apare. Ea este pasivă numai prin aceea că este liberă de orice părere a celui ce ascultă. Când judecata, simţul critic, evaluarea, comparaţia nu mai controlează structura psihosomatică, întregul corp intră spontan în ascultare. Este important să realizezi că aceasta nu este o atitudine. Odată cu golirea de nesaţul de a dobândi, prezenţa este descoperită. Dar mai întâi tu poţi face din această lipsă de nesaţ o stare, o absenţă. Foarte adesea noi trăim în absenţa nesaţului, fără să-l explorăm. Aceasta e o poziţie precară, o viaţă fără savoare, o ţară pustie, “noaptea întunecată a sufletului”. Cercetează însă natura reală a acestei „absenţe” şi vei descoperi prezenţa în absenţa oricărei deveniri. Nu încerca niciodată să vizualizezi liniştea sau să obiectivezi golul. Îndrăzneşte să trăieşti uneori în frumuseţea Liniştii şi vei simţi cum toată logica şi înţelegerea iau formă în ea, în tine însuţi. Apoi va veni un moment când vei înţelege. În clipa aceea nu va exista cunoaştere care să nu fie conştientă. Toate reziduurile de obiectivitate sunt arse şi nu mai există memorie.

Tu poţi doar să fii realitatea. Tu niciodată n-o poţi cunoaşte. Dar întrucât cunoscutul apare din şi dispare în această realitate, el îi aparţine. În cele din urmă cunoscutul revelează necunoscutul. Nu există o ierarhie a realităţii. Totul este real.

Î: Cum poţi spune, pe de o parte, că niciodată nu putem cunoaşte realitatea şi, pe de alta, că ceea ce cunoaştem revelează necunoscutul?

R: Noi suntem limitaţi de vocabular. Cuvintele trebuie ascultate cu oarecare flexibilitate, întocmai cum poetului îi îngădui bucuros o licenţă poetică. Ascultă întotdeauna întregul context al răspunsului şi felul cum acesta lucrează în tine. Nu te izola de forţa simbolică a cuvintelor scoţându-

le din fundalul global.

Î: Care e originea gândului şi a cuvântului?

R: Un gând, un cuvânt este un sunet născut din starea fără sunet. Sunetul şi liniştea sunt corelate. Nu poţi să auzi un sunet fără să auzi liniştea. Cercetează această linişte. Vezi cum se naşte sunetul din ea. Sunetele născute din linişte sunt puternice şi pot să pătrundă. Sunetul e vibraţie, mişcare, energie, gând şi acţiune. Numai sunetul aflat în relaţie conştientă cu tăcerea are dinamism şi puterea de a pătrunde întunericul şi ignoranţa.

Î: Deseori mă surprind spunând vorbe nepotrivite la momentul nepotrivit. Cum pot ajunge la „vorbirea corectă”?

R: În vorbirea dreaptă nu există o implicare psihologică. Limbajul, vorbirea şi gândirea libere de ego sunt complete în ele însele, autonome şi spontane. Vorbirea corectă nu face nici o comparaţie şi nu se referă la un vorbitor. Este pur factuală. Atenţia e o acţiune spontană a creierului şi ea recunoaşte formele şi le numeşte. Limbajul psihologic, pe de altă parte, este întotdeauna o calificare. El fie se referă la un centru, fie face comparaţie între obiecte. De exemplu, tu poţi fi răpit de frumuseţea unui tablou, dar poţi simţi şi reflexul de a-l interpreta, de a-l poseda etc. Ia aminte la aceste reflexe care interferează cu observaţia pură. Când gândirea personală intervine, tu nu mai eşti deschis la frumuseţe.

Foloseşte cuvintele, gândirea, în mod corect. Folosindu-le în mod corect ajungi la claritate. Atât timp cât trăieşti în planul devenirii tu eşti o entitate individuală; tu fixezi cuvintele la nivelul acestei experienţe şi funcţia lor simbolică – aceea de a indica liniştea - nu se realizează. Percepţia reală poate avea loc doar în completa anihilare a falsei entităţi. Atunci când vorbeşti şi asculţi din întregul tău, fără evaluare şi comparare, atunci cuvintele nu sunt fixate şi se dizolvă în acest întreg.

Î: Vrei cumva să spui că limbajul aşa cum e folosit în general, nu ţinteşte spre adevărata noastră natură?

R: În zilele noastre limbajul se concentrează pe discurs şi de aceea este folosit ca o relaţie între aşa-zisele obiecte. Cuvintele sunt termeni amintiţi la nivelul experienţei şi memoriei. În lume, limbajul funcţionează în spaţiu şi timp. Dar lumea nu este o realitate obiectivă, autonomă. Modul nostru obişnuit de a folosi limbajul este de asemenea limitat. Funcţia reală a cuvintelor este să acţioneze ca indicatori ai liniştii din care ele se ivesc.

Cuvintele sunt ferestre ale golului care se deschid spre gol. Ele sunt cadrul, pragul. Un cuvânt e ca o pasăre care, trecând pragul, devine vizibilă pentru o clipă şi noi putem zări într-o frântură penele ei splendide. Dacă urmărim cuvântul cum dispare, el ne conduce la gol, la linişte.

Î: Când zici „în zilele noastre” vrei cumva să spui că limbajul s-a schimbat?

R: Folosirea sunetelor este doar o fracţiune a comunicării noastre. Astăzi, majoritatea oamenilor se bizuie pe cuvinte. Arta adevăratei comunicări este în linişte şi în încântătoarea varietate de expresii spontane.

În multe limbi vechi sunetul era mai apropiat de lucrul pe care îl indica. Cuvintele aveau mult mai mare forţă dinamică. Astăzi, cel puţin în limbile occidentale, cuvintele şi-au pierdut apropierea de real. Pe măsură ce ne-am lăsat mânaţi de nesaţul de a realiza şi dobândi, centrii noştri au fost împinşi tot mai mult în lumea câştigului final. Limbajul nostru, fiind o activitate a creierului, s-a adaptat dorinţelor noastre. Poţi vedea în jur tot mai multe obiecte de achiziţionat şi fiecare obiect are nevoie de un nume nou, care să-l distingă de celelalte obiecte. Numele acestea sunt într-adevăr departe de acele sunetele care se ivesc, exprimă, şi tind spre natura noastră esenţială.

Î: Chiar şi atunci când trăim liberi de relaţia subiect-obiect, oare nu suntem în cele din urmă legaţi de timp?

R. Omul creează neîncetat timpul. Acest timp psihologic este în esenţă trecutul şi noi reînviem continuu trecutul prin el. Este gând bazat pe memorie. De fapt, ceea ce numim viitor nu-i decât un trecut modificat. Timpul psihologic nu-i niciodată în acum, ci, asemenea unui pendul, este în continuă mişcare din trecut în viitor, din viitor în prezent, într-o succesiune rapidă. El există doar în plan orizontal, planul stagnării/devenirii, plăcerii/neplăcerii, strânsorii/relaxării, securităţii/insecurităţii. El este sursa mizeriei şi a conflictului şi ne abate de la existenţa pură. Înţelegerea timpului şi spaţiului psihologic este calea spre meditaţie şi funcţionare corectă. Timpul cronologic, astronomic se bazează de asemenea pe memorie, dar această memorie funcţionează liber, fără intervenţia unui ego, a voinţei. Evenimentele decurg în succesiune ordonată şi întrucât nu există nici o mişcare între aşa-zisul trecut şi viitor, nu există nici un conflict.

Interferenţa imaginii-de-sine este cea care separă observatorul de lucrul observat. În observaţia pură observatorul şi observatul sunt una. Acesta este începutul înţelegerii complete. Când gândim, noi gândim în termeni de trecut sau de viitor, însă viaţa e mereu acum. A trăi în acum implică o minte liberă de scop final. În prezenţă este cuprinsă eternitatea, este cuprins tot ceea ce-i posibil să se întâmple. Orice este un gând prezent, iar gândul şi obiectul sunt una. Timpul e gând, iar gândul apare în timp. Frumuseţea şi bucuria sunt revelate numai în acum.

Î: De ce oare am creat timpul?

R: Pentru delectarea imaginii eului. Dar când trăieşti în natura ta reală, există delectare în orice moment. Fundamental nu există timp deoarece momentul este una cu conştiinţa.

Î: Spaţiu există?

R: Spaţiul este un concept. Nu ne putem gândi la spaţiu fără să ne

referim la corpurile tangibile pe care le vedem ca fiind altceva decât propriul nostru corp sau în afara propriului nostru corp. Sunt necesare mai multe percepţii pentru ideea de extensie.

Î: Tu vorbeşti despre spaţiu ca fiind un concept. Oare nu poate fi experimentat ca percepţie?

R: Poţi ajunge să simţi spaţialitatea când mergi dincolo de structura fizică a corpului şi întâlneşti corpul subtil sau energetic. Dar încă există un vag centru de referinţă.

Î: Ai spus că timpul e memorie. Ce este memoria?

R: Memoria care funcţionează fără limitările imaginii-de-sine este complet integrată în memoria cosmică – atotposibilul –, ale cărei arhetipuri sunt în noi, aşa cum copacul este în sămânţă. Memoria funcţională apare spontan atunci când e necesară în diferite situaţii. Gândirea spontană se bazează pe memoria funcţională. Totuşi, noi rareori dăm memoriei această libertate de funcţionare. Memoria psihologică reaminteşte constant. Ea este o fortăreaţă pentru supravieţuirea „eului", a ideii de a fi un individ. Categoriile de trecut, prezent şi viitor sunt doar convenţii pentru supravieţuirea acestei imagini.

Î: De pildă, când eu întâlnesc pe cineva a doua oară, e posibil să folosesc doar memoria funcţională?

R: Absolut! Memoria funcţională poate să reamintească numele, figura şi circumstanţele precedente; observă însă că imediat după aceea formulezi opinii despre persoana respectivă şi că această memorie psihologică colorează a doua întâlnire cu savoarea celei dintâi. Tu porţi ideile preconcepute cu tine. Cu o astfel de memorie nu poate exista nici o întâlnire reală. Tu nu îl laşi pe celălalt să vină la tine în noutate şi, la rândul tău, iei vechiul cu tine. De aceea nu există iubire, nici afecţiune.

Î: Pare clar că neîncetata simţire sau afirmare a „eului" e o pavăză contra fricii de a cădea în uitare, Lethe. Este frica de moarte. Dacă îndepărtez memoria psihologică, oare pot fi sigur că memoria funcţională va dispărea şi eu voi fi capabil să trăiesc în continuare în lume?

R: Simţurile noastre, organele, creierii, trăsăturile personalităţii, întregul corp, atunci când sunt lăsate în voia lor sunt unelte care funcţionează eficient şi uşor. În majoritatea timpului, totuşi, ele sunt împiedicate să funcţioneze organic printr-un continuu proces de reacţie şi compensaţie, plăcere şi neplăcere, analiză, categorisire şi judecată. Obişnuieşte-te cu moartea, cu clipele în care acest proces este absent. În absenţa memoriei psihologice viaţa ta în lume este nouă în fiecare clipă.

În orice faptă sau gând „Eul" trebuie să facă un pas înapoi, pentru ca vigilenţa nemotivată şi organele întregului corp să poată intra-n joc. Practic vorbind, acesta este primul pas. Uneltele existenţei nu sunt problematice. Problemele apar doar când te identifici cu cele ce sunt pur şi simplu unelte.

Când laşi funcţiile să rămână funcţii impersonale, ele devin infinit mai eficiente şi variate. În funcţia simplă se află frumuseţea. Aminteşte-ţi că iubirea şi libertatea n-au nimic de-a face cu memoria, dar când te *gândeşti* la iubire şi la libertate tu faci din ele idei, folosind memoria. Stai cu înţelegerea vie în faţa reflexului de a obiectiva şi ceea ce este potrivit se va ivi.

ARTA DE A ASCULTA

Liber de alegere

Î: Tu spui că atunci când corpul mental este liberat de interferenţa psihologică el ajunge spontan la ascultare, care este instrumentul cercetării sinelui. Vrei să vorbeşti mai mult despre asta?

R: Descoperirea naturii tale reale nu se poate produce cu ajutorul memoriei. Ea vine prin atenţia multidimensională ce se produce natural atunci când memoria este absentă. Această atenţie înnăscută este ascultare. Când eşti în ascultare te simţi în vastitate, în imensitatea în care nu există ascultător sau privitor. Numai în ascultare se poate produce transmutaţia de la cunoaşterea acumulată la cunoaşterea ca fiinţă. Ascultarea e o artă cu care trebuie să te obişnuieşti. Înseamnă să fii deschis la toate expresiile vieţii. Expresiile vieţii nu sunt niciodată repetiţii. Pot exista analogii, dar niciodată repetiţii. Observă că repetiţia aparentă este doar memorie.

Ascultarea este acceptarea vieţii fără vreo referinţă la ceva deja cunoscut. Descoperirea reală are loc doar în momentul imediat. Noi niciodată nu putem să înţelegem necunoscutul prin cunoscut. Noi suntem educaţi pentru experienţă, să privim cu un scop, să interpretăm, dar trebuie să explorăm posibilitatea de a trăi ca non-experienţă. Această explorare are loc în ascultarea non-reacţională. În ascultarea necondiţionată suntem deschişi tuturor posibilităţilor, iar în absenţa restricţiei se produce percepţia directă.

Î: Cum pot ajunge să cunosc arta ascultării?

R: Numai trăind-o, aşa cum un muzician învaţă să asculte ascultând. Nu există tehnici, discipline sau idei pe care să le poţi substitui ascultării însăşi. Toate acestea nu sunt altceva decât ispite pentru ego. Cu cât cunoşti mai mult ascultarea prin ascultare, cu atât eşti mai liber de imaginea-de-sine. Învăţătura foloseşte doar pentru a te readuce la ascultare. În ascultare nu există ceva de ascultat; te afli în deschidere, în însăşi non-starea ascultării.

Î: Spui că ascultarea vine prin ascultare. Poţi fi mai explicit privitor la

ce este ea de fapt?

R: Ascultarea nu e un proces cerebral. Nu este o funcţiune. Este o sensibilitate deschisă, fără anticipare, dobândire sau atingere. Nu e o atitudine de asumat, nici ceva încredinţat urechilor - exact ca atunci când înţelegi ceva şi spui „văd", fără a avea ceva de-a face cu organul vederii.

Î: Cum aş putea să ajung la această sensibilitate globală?

R: Dacă laşi atenţia să ajungă la urechi, vei simţi că ea este o constrângere constantă. Acelaşi lucru se întâmplă cu ochii, cu mintea şi cu toate organele tale. Eliberează-te de constrângere şi vei constata că întregul tău corp devine în mod spontan un organ al sensibilităţii. Urechea este doar un canal pentru această senzaţie globală. Oare nu este un sfârşit în sine? Ceea ce este auzit e de asemenea simţit, văzut, mirosit, atins. Cele cinci simţuri ale tale, inteligenţa şi imaginaţia sunt libere şi intră-n joc. Tu le simţi ca şi când ar fi complet extinse în spaţiu, fără centru sau margini. Egoul, care e o contracţie, nu poate găsi nici un sprijin în această prezenţă şi atunci anxietatea, plăcerea sau neplăcerea se dizolvă. Tu simţi această întregire fără a o simţi. Tu o simţi, dar n-o poţi categorisi într-o simţire cunoscută.

Organele de simţ sunt simple jaloane pentru conştienţa globală. Dar în general ele se acomodează cu obiectul aparent şi-i împiedică desfăşurarea în împlinirea ta. Încearcă să auzi şi să priveşti fără să te focalizezi pe anumite lucruri. Lasă-ţi auzul şi văzul să-şi găsească multidimensionalitatea lor organică. Atunci când nu există nici o ţintă sau motiv în auzul tău, el devine ascultare necondiţionată. Tot ce apare este în această ascultare, dar nu există un ascultător care să se focalizeze pe vreun sunet. În final toate sunetele dispar în ascultarea însăşi. Atunci tu eşti una cu momentul. Nu există spaţiu şi deci nici timp. Ascultarea reală este fără spaţiu şi timp. Întrucât e ascultare ca fiinţă şi nu o funcţiune, ea nu depinde de un obiect auzit. Ascultarea fără reprezentare este ca un magnet spre care toate obiectele se îndreaptă şi în care ele dispar. Ascultarea se referă la ea însăşi. Este o stare naturală. Astfel ajungi la profunda concluzie că orice sunet tinde spre linişte, că liniştea este înainte şi după ascultare.

Î: Nu-i natural să vrei să asculţi şi să priveşti ceea ce este plăcut şi frumos? Oare alegerea nu este inevitabilă în lumea de azi? Ai spus adesea că trebuie să facem o alegere în viaţă pentru a vedea cele mai minunate lucruri din societatea noastră. Cine ne spune ce e frumos cu adevărat?

R: Noi suntem construiţi în armonie şi oriunde această armonie se reflectă, vom fi atraşi. Dar această armonie n-are nimic de-a face cu ceea ce numim în mod obişnuit plăcut sau frumos. Când trăim în frumuseţe se produce o discriminare spontană, care nu se bazează pe convenţii. Observă când ceva te atrage căci este în acord cu armonia şi te atrage spre fiinţa ta completă, care este eternă.

Î: De ce sunt simţurile constrânse?

R: Mintea controlează corpul în fracţiuni. Aceasta este o adâncă condiţionare cu care suntem de acord. Creierul funcţionează succesiv. Pentru ca senzaţia globală să funcţioneze, activitatea de zi cu zi a creierului trebuie suspendată. În starea naturală acest lucru se întâmplă foarte des, dar tu trăieşti într-un mod nenatural, unde există agitaţie constantă, activitate mentală. Astfel tu ai pierdut senzaţia corporală globală.

Ascultarea este deopotrivă pasivă şi activă. Pasivă, deoarece nu există vreo interferenţă a egou-lui supraveghetor nici memorie, şi astfel ea e complet receptivă. Activă, prin aceea că e atentă la fiecare moment. Ascultarea este conştientă. Ea nu necesită practici fără sfârşit care implică deprinderi de luptă. Pur şi simplu fii conştient că tu nu asculţi. Petrece o dimineaţă fără să tragi concluzii şi fără să interpretezi. Lasă-ţi egoul să se odihnească doar pentru o dimineaţă şi observă ce se întâmplă.

Î: Când spui că întregul tău corp intră-n joc, unde e mintea?

R: În general, funcţia mentală domină simţurile noastre, percepţia noastră. Pentru ca ascultarea globală - care este starea ta organică - să se producă, această dominaţie trebuie să înceteze. În linişte, mintea funcţionează luându-şi locul alături de restul funcţiilor corpului, dar funcţionarea ei nu se mai referă la un centru. Ea doar percepe şi numeşte. O minte care este pur şi simplu în mişcare nu-i o problemă. Din contră, când intelectul se întemeiază pe linişte, totul se referă în mod spontan la această temelie.

De pildă, vezi un trandafir. Intelectul îl percepe şi îl numeşte. Funcţionare perfectă. Dar apoi el merge mai departe şi începe să interfereze cu percepţia, împiedicând-o să se desfăşoare în percepţia directă. Persoana imaginară - centrul punctelor de vedere - vede culoarea şi o compară, sau poate că îi place sau îi displace. Ea se gândeşte la frumuseţea ei sau îşi aminteşte unele referinţe trecute. Dar în timpul acestei activităţi, unde este parfumul real al trandafirului?

Activitatea psihologică este fracţionară şi succesivă. La un anumit moment poate să existe doar un singur perceput sau un concept, aşa încât este imposibil să simţi plinătatea trandafirului cu modul obişnuit de funcţionare al minţii. Poţi doar să-i aduni părţile. Dar adevăratul parfum al trandafirului, ceea ce el este cu adevărat, nu e o colecţie de fracţiuni. Când întorci spatele acţiunii de strângere a părţilor, când mintea devine liniştită, trandafirul vine spre tine, se desface în fine în toată splendoarea lui. Parfumul te inundă complet. Trandafirul eşti tu. Tu şi el sunteţi una.

În ascultare fiind, lasă mintea liniştită, aşa cum picioarele stau liniştite atunci când n-ai nevoie de ele. Lasă cuvintele, senzaţiile, situaţiile să înflorească în tine şi să-şi împrăştie mireasma. Trăieşte cu această mireasmă.

Î: Uneori eu mă opun la ceea ce tu spui. Sunt sceptic şi nu pot să-şi dau crezare.

R: În primul rând, nu te îngrijora în privinţa încrederii. Pe mine nu mă interesează ca tu să crezi. Mintea e cea care crede, însă tu nu eşti mintea. Aşa că lasă deoparte încrederea şi neîncrederea. Priveşte-ţi rezistenţa. Nu-i analiza „de ce”-urile şi raţiunile. Pur şi simplu observă că tu nu asculţi, că reacţionezi. Adesea oamenii cred că au înţeles, dar asta-i un soi de reacţie bazată pe interpretare, pe simpatie sau aversiune. Ascultarea este acceptare fără interpretare. Observă că ţi-e frică să abandonezi interpretarea pentru că asta înseamnă că egoul nu mai poate funcţiona. Acceptarea nu are nimic de a face cu acordul. Ea îşi are propria savoare.

Fii vigilent şi observă atât cuvintele pe care le auzi cât şi câmpul tău psihosomatic. Observă fiecare încercare de calificare, de judecată, de analiză. Când vezi că ascultarea nu e liberă de interferenţă, că orice lucru se referă la un subiect, la un punct de vedere, atunci ciclul reacţiei îşi pierde dinamismul. Când e pus sub strictă observaţie, procesul psihologic se opreşte. El este un hoţ care poate să acţioneze numai în secret. Când lumina e îndreptată spre el, activitatea lui este expusă şi el devine slab. Când mintea agitată se relaxează, te poţi găsi pe tine însuţi într-un moment de ascultare reală, într-un moment dincolo de timp.

Î: Îmi este foarte greu să scap de încercarea de a-mi aminti ceea ce spui. Nu vreau să uit!

R: Nu încerca nicicând să reţii ceea ce se spune aici. Dacă o faci, îţi cumperi darul de Crăciun cu proprii tăi bani, în vreme ce darul primit din partea altcuiva ţi-ar aduce mult mai multă bucurie. Lasă vorbele să-şi piardă concreteţea. Când pui accentul pe limbaj, vorbele îşi pierd savoarea, înţelesul. Momentul în care asculţi fără reţinere ceea ce se spune, mai devreme sau mai târziu loveşte întreaga ta fiinţă, şi are loc o maturizare rapidă. Prin urmare, trăieşte cu parfumul acelor vorbe şi nu încerca să restrângi înţelesul lor. Va veni un moment când esenţa celor spuse se iveşte şi tu eşti cuprins de înţelegerea ca fiinţă. Este ceva complet non-mental. La asta nu poţi ajunge singur. Este ceva ce ţi se oferă.

Î: Ce înseamnă „oferit”?

R: E un mod de a vorbi. Nu e nimeni care oferă şi nimeni care primeşte. Nu vine de nicăieri ci apare în tine ca fiind „tu”. Când am folosit expresia „oferit”, am vrut să pun accentul pe faptul că nu există nimic ce poţi face pentru a atinge fiinţa înţelegerii. Tu trebuie să asculţi în acelaşi mod relaxat şi receptiv ca şi când ai citi o poezie sau ai contempla un tablou. Caută să simţi ritmul, sunetul şi culoarea - şi mai ales nu trage concluzii.

Î: Cum pot exista soluţii la problemele vieţii, dacă noi trăim fără concluzii?

R: N-am spus că nu există concluzii, dar soluţia vine direct din situaţia însăşi, nicidecum din proiecţia ta. Fiecare situaţie e unică şi îşi are propriul răspuns. Când tu urmăreşti o situaţie din întregul tău, fără interferenţa vreunei imagini a eului, există percepţie directă. Atunci situaţia însăşi conchide în tine. Dacă încerci să manipulezi o soluţie, tu poţi aranja lucrurile temporar pentru a face pe plac egoului tău, însă rămâi la nivelul personal şi conflictual.

Mintea poate schimba toată mobila dintr-o cameră, dar pereţii rămân. De ce să trăieşti între pereţi? Fiinţa ta, pacea şi împlinirea ultimă se află în ceea ce este fără limită şi fără timp.

DISCERNĂMÂNTUL

A cunoaşte dincolo de cunoaştere

Reflexul natural şi involuntar al creierului nostru este atenţia, aşa cum reflexul înnăscut al ochiului este vederea, al urechii auzul, al pielii pipăitul etc. Întrucât acesta e un reflex natural, nu-i nevoie de nici un obiect pentru a vedea, a auzi, a fi atent. Când suntem atraşi de un obiect există percepţie, cunoaşterea formei. Percepţia aparţine organelor de simţ. Când mergi printr-o pădure, tu percepi copacii, culorile şi sunetele fără a le numi „copaci", „albastru", „cântec de pasăre". Numele apare şi dispare fără ca tu să fii conştient de el, aşa încât cu greu s-ar putea chema un nume. E mai degrabă o vagă referinţă la memorie. Asta aparţine funcţiei organice a creierului, cogniţiei. Când nevoia de diferenţiere apare, referinţa rămâne şi se concretizează ca un concept, un nume. Aceasta este recunoaşterea bazată pe memoria funcţională. Este un proces complet inerent naturii noastre umane şi continuă să aparţină atenţiei lipsite de motiv a creierului. Trecerea de la percepţie la concept sau de la formă la nume are loc spontan, într-o fracţiune de secundă şi nu se referă la un agent.

Totuşi, uneori, percepţia şi conceptul se referă la un agent, la un presupus centru. Acest „controlor" este ideea obişnuită, întărită de-a lungul milioanelor de ani, de entitate separată. Fiecare aşa-zis centru individual îşi dezvoltă propriul tipar de analiză, interpretare, justificare, comparare, judecată etc. şi îl impune percepţiei şi conceptelor sale. Această implicare psihologică obstaculează percepţia, simţurile, împiedicându-le să fie capabile de dezvoltare completă. Ceea ce rămâne este alienarea conceptului pur la o reprezentare bazată pe memoria psihologică. Numele îşi pierde atunci transparenţa şi se referă la o colecţie, o cristalizare a reacţiei. Când numele este cântărit prin intermediul punctelor de vedere el îşi pierde adevărata valoare simbolică – aceea de a fi o fereastră între linişte şi linişte. A lua reprezentarea psihologică greşită drept percepţie este un simptom al iluziei şi menţine atitudinea de separare între observator şi observat.

Î: Tu spui că atunci când apare nevoia de diferenţiere există un concept. De unde apare această nevoie?

R: Ca tu să funcţionezi în lume ca fiinţă umană alături de alţii, trebuie să ştii care-i diferenţa între un pantof şi o pălărie. Concretizarea cogniţiei în concept dă naştere limbajului. Limbajul e un acord, o convenţie. Este o orientare funcţională în cadrul conştienţei globale şi, când rămâne pur funcţional, el este automat economic, adecvat, apărând şi dispărând în conştienţă. Din punctul de vedere al individului, totuşi, nevoia de a gândi este doar pentru a menţine persoana. Ideea de a fi „o persoană" este, ca toate ideile, localizată în creier. Este o contracţie, departe de sensibilitatea globală. Este o idee atât de covârşitoare încât aduce toate gândurile şi senzaţiile sub dominaţia ei. Astfel, conceptul domină percepţia, capul domină trupul, limbajul verbal a căpătat prioritate asupra altor forme de comunicare mult mai importante.

Distincţia între funcţionarea psihologică, care se referă la un „Eu", şi funcţionarea pură, care nu are un centru, trebuie văzută clar.

Î: Ai spus că „numele este o fereastră de la linişte la linişte". Ce înţelegi prin asta?

R: Numele există doar pentru a aduce obiectul în atenţia noastră. Dar întrucât o percepţie şi un concept nu pot coexista, numele trebuie să dispară imediat, lăsând percepţia să se dizolve în atenţia fără gând. Un obiect nu are o existenţă autonomă. El trăieşte doar în conştiinţă.

Î: Această atenţie neîntunecată este oare liniştea despre care vorbeşti?

R: Atenţia este încă localizată ca funcţie a creierului. Liniştea e fundalul oricărei funcţiuni. Creierul relaxat nu este într-un punct mort ci într-o uşoară şi continuă mişcare. Este o pulsaţie care nu ajunge la concretizare. Aceste mişcări apar şi dispar în golul lipsit de orice proiecţie, în deplinătatea liniştii. Atenţia e o expresie a acestei linişti, care este fiinţa noastră naturală.

Î: Când conceptul aduce percepţia în atenţia noastră, ce se întâmplă?

R: Când conceptul a dispărut, percepţia îşi pierde localizarea într-un anumit simţ şi toate simţurile au libertatea să se desfăşoare. În această acceptare obiectul îşi pierde obiectivitatea, evidenţiind doar acceptarea în sine. Asta e ceea ce eu numesc, uneori, o percepţie pură sau directă.

Nu există nimic cunoscut în afara simţurilor. Există o aparentă stimulare, însă "obiectul" stimulat este cunoscut numai prin simţuri. Este o înflorire a simţurilor care revelează fundalul lor. Cunoscutul despuiat revelează necunoscutul.

Î: Vrei să spui mai multe despre procesul de înflorire a simţurilor?

R: Percepţia e înţeleasă de un organ de simţ şi supusă atenţiei de un

concept. Când conceptul nu apucă obiectul, cu alte cuvinte, când obiectul nu devine o reprezentare, el este automat îndreptat spre toate simţurile. În această golire de obiect simţurile înfloresc în atenţia relaxată şi există un moment când accentul se schimbă de la simţuri la atenţie. Această atenţie este încă perceptibilă ca localizare în creier şi, când această localizare este văzută, eşti cuprins de o senzaţie de expansiune. Aceasta este conştiinţa globală, care este în pragul fiinţei, non-starea ta naturală.

Înflorirea simţurilor te conduce în cele din urmă la liniştea unde nu există nici un obiect şi, deci, nici o tensiune sau conflict. Tu simţi cum orice funcţionare vine şi pleacă din această linişte lipsită de agitaţie, asemenea unui sunet ce apare din linişte şi dispare în linişte.

Î: Asta înseamnă că „fiecare obiect tinde spre conştiinţă”?

R: Un obiect este nume şi formă. Numele şi forma aparţin corpului, simţurilor şi minţii. Un obiect există doar pentru că există un subiect. Dar la o examinare mai atentă acest aşa-zis subiect cu care l-am identificat, este văzut de asemenea ca obiect. El poate fi perceput de un subiect mai mare, numit uneori din motive pedagogice „martor”. Martorul nu există. Există doar “starea de martor” care este conştienţă, starea noastră naturală.

Când există identificare cu subiectul relativ, dualismul se menţine şi obiectul nu se poate goli de obiectivitate. Dar când subiectul este văzut ca o funcţie a minţii - deci ca neavând nici autonomie, nici substanţă - numele şi forma dispar. În această abandonare obiectul îşi pierde concreteţea şi se referă imediat la totalitatea noastră, conştiinţa fără obiect.

Î: Când există identificare cu un subiect, noi ne închidem în concepte. Nu cumva aceasta este tocmai regresia *ad infinitum* a subiecţilor, care aparţine idealismului filozofic?

R: Conştiinţa este cunoaşterea ca fiinţă. Ea este totalitate. Din punct de vedere al minţii fiecare obiect cere un subiect, un subiect cere un obiect. Acest aşa-zis subiect este de asemenea un obiect perceput de conştiinţă. În aceasta este bucurie eternă, iubire şi libertate.

Noi trebuie să facem distincţie între ceea ce este şi ceea ce există. Existenţa trăieşte în conştiinţă. Conştiinţa se exprimă pe sine în existenţă. Ea este totalitatea, nefiind în nici un fel diminuată sau mărită de existenţă.

Î: Care sunt paşii ce duc la observarea non-subiectivă, liberă de persoană?

R: Când un obiect apare înaintea conştiinţei şi tu, egoul, nu te ataşezi de obiect, atunci nu există nici o intenţie sau aşteptare. Mintea nu oboseşte aşteptând un rezultat. Observaţia este atunci o atenţie non-reacţională. Tu nu faci nimic cu obiectul şi nu încerci să schimbi ceva din el. În această non-relaţie mintea rămâne pur şi simplu în suspensie, pentru că ea nu mai are un rol de jucat. Nefăcând vreun efort, tu eşti pur şi simplu deschis, liber de trecut.

Când aştepţi o experienţă, tot trecutul este încă activ. Tu continui să fii legat afectiv de obiect, dorind o concluzie, dorind să modifici, să analizezi sau să transformi prezentul. În acest mod tu speri să-ţi oferi o experienţă. Vezi ce înseamnă doar a fi acolo, a fi prezent fără vreun centru pentru psihicul tău, subconştient sau inconştient! Este doar veghe. În această veghe tu nu eşti prigonit de trecut. Eşti liber şi distincţia între observator şi observat, eu şi al meu, se ofileşte. Rămâi într-o linişte deplină.

O nouă sensibilitate se naşte când mişcarea cerebrală ia sfârşit. Gândul, emotivitatea, intenţia mor şi tu rămâi în liniştea originară a corpului, simţurilor şi minţii. Nu mai există nici o mişcare de la un centru, de la o persoană, ci doar mişcare care se produce simultan în întreaga ta fiinţă.

Î: Poate fi cultivată percepţia pură, fără interferenţă cu imaginea Eului?

R: Absolut. Tu poţi fi conştient într-un peisaj fără a rămâne în cadrul formei şi numelui. Când un pictor nu e captivat de formă şi nume, el pictează mai mult decât un copac sau un acoperiş. El pictează ceea ce nu e vizibil în formă şi nume. Un copac pe care nu îl raportăm la noi are infinite posibilităţi. Noi nu trebuie să clasificăm un obiect cu memoria şi anticiparea. Unde există privire pură, fără intervenţie mentală, există deschidere, acceptare şi obiectul se relaxează şi înfloreşte în ospitalitatea oferită de întreaga fiinţă. Însă ideea de persoană şi gândirea neîncetată constituie un obstacol împotriva acestei acceptări, acestei deschideri în care nu există nimic de protejat sau de afirmat. În deschidere obiectul este mai slab decât subiectul şi se produce un transfer de energie spre poziţia receptoare. Aceasta este percepţia directă.

Î: Care-i diferenţa între percepţia unui copil şi cea a unui înţelept? Nu percep amândoi în mod direct, fără interferenţa unui ego?

R: Da. Amândoi sunt la fel de liberi de interferenţa psihologică. Prin asta înţeleptul devine asemenea unui copil. Însă copilul nu cunoaşte obiectul în sine însuşi, aşa cum îl cunoaşte înţeleptul. La copilul mic percepţia este instinctivă, nicidecum conştientă, şi ar putea să existe identificare cu obiectul. În cel care-şi cunoaşte fiinţa, facultatea percepţiei este spontan orientată spre această cunoaştere. Orice funcţionare se referă la ea.

Î: Este percepţia pură localizată undeva? Cu alte cuvinte, mai există dualitate în percepţia conştientă?

R: Percepţia este încă o funcţie cerebrală deoarece apare prin simţuri; dar când nu e fixată în creier, ea este atrasă spre conştienţa globală la fel de nestăvilit ca un fluture spre lumină. Conştienţa globală este totuşi o conştienţă „a cuiva”, un accent pe subiect, o asimţire a întregului. Ea este perceptibilă sieşi, o dualitate subtilă. Nu este o cunoaşterea în *sahaja*, unde a dispărut orice accent pe subiectul care este sursa oricărei funcţii şi stări,

nefiind afectată de prezenţa sau absenţa obiectelor.

Î: Vrei să spui mai multe despre schimbarea accentului de la percepţie la atenţie, de la aspectul obiectiv la cel subiectiv?

R: La început obiectul percepţiei este în prim plan, iar atenţia sau aspectul subiectiv este în fundal. Când atenţia însăşi este observată şi susţinută prin relaxare şi prin absenţa intervenţiei psihologice, interpretării, judecăţii, analizei etc. ea se extinde şi, la un anumit punct, se produce un fel de implozie, unde aspectul-obiect trece în fundal şi atenţia iese în prim plan. Acum aspectul-subiect este accentuat. Această schimbare de accent este descătuşarea spontană a „simţirii globale de dincolo de simţuri" din localizarea sa în creier. Această expansiune este preludiul imediat al dizolvării atenţiei ca percepţie, este expansiunea „Eului" în conştienţa pură, unde nu se mai pune accentul pe un subiect sau pe un obiect şi unde nu există calificări. Adesea este numit în mod greşit „subiectul ultim".

Î: Dacă înţeleg corect, un aşa-zis obiect se revelează pe sine ca fiind conţinutul corpului şi minţii, iar când aceste conţinuturi sunt văzute la rândul lor ca obiecte ale percepţiei, atunci ne pierdem pur şi simplu în conştienţa care e lipsită de activitate cerebrală vizând cauză şi scop. Aceasta este o golire de orice obiect. Întrebarea mea este: cum e cu putinţă ca golul să fie plin? Noi putem cunoaşte o absenţă de obiect, dar aceasta nu este, desigur, preaplinul fiinţei despre care vorbeşti tu.

R: Aceasta e o problemă foarte interesantă. Când ultima activitate de protejare a imaginii eului a fost suspendată, noi pur şi simplu rămânem acolo. Este o prezenţă fără direcţie, fără activitate cerebrală, aşa cum ai spus. În liniştea aceasta fără direcţie, unde sunt eu? Primul impact poate fi acela de a te simţi pierdut, deoarece cunoşti o absenţă de activitate; aceasta este partea negativă, numită uneori "stare de gol". În acest moment crucial trebuie să-ţi aminteşti că tu nu eşti o stare şi să devii conştient de golul non-direcţional. Găseşte-te pe tine în creativitatea liniştii explorând domeniul non-cerebral, lipsa de direcţie. Atunci apare un punct în care nu mai rămâne nimic de observat şi – de atunci – foarte subtila demarcaţie între observator şi observat dispare spontan.

Aceasta înseamnă „a fi meditaţie" - nimeni nu este conştient de nimic. Nimeni nu mişcă în viaţa zilnică. Nu există restricţie în ceea ce priveşte individualitatea. Există numai împlinire, întregire. Este o non-stare. Apoi, când acţiunea este necesară, gestul apare; când vorbirea este necesară, sunetul apare; mişcarea se produce când mişcarea e necesară. Ne folosim facultăţile sau organele de simţ atunci când este necesar. Percepţiile, conceptele, senzaţiile, emoţiile ies din totalitatea fiinţei tale.

Î: Acolo unde obiectele nu mai sunt obiecte ci expresii ale unei totalităţi, aparenta independenţă a lumii trebuie să fie o iluzie.

R: Aşa-numita lume obiectivă pe care o luăm de bună este creată în

fiecare moment când tu o obiectivezi în gând. Autonomia ei aparentă este doar o proiecţie. A spune că lumea a fost creată la un anumit punct este doar o cunoaştere de mâna a doua, pe care o numim simţ comun. Adevărata creaţie este o prelungire, o expresie în spaţiu şi timp a liniştii care eşti. Ea este actualizare constantă.

Î: De ce oameni precum Einstein sau Immanuel Kant n-au putut ajunge la deplina înţelegere a naturii existenţei?

R: Kant a recunoscut că lumea a fost cunoscută prin corp-minte, dar el a continuat să se identifice cu acest corp-minte şi a proiectat un lucru-în-sine „în afară". Einstein n-a ajuns să cunoască natura existenţei deoarece el s-a identificat cu ea. Nu putem ajunge niciodată la necunoscut urmărind cunoscutul. Putem doar să cunoaştem tot ceea ce fundamental nu suntem. Niciodată nu putem, cu mintea, să cunoaştem întregul; noi putem să cunoaştem doar părţile. Greşeala noastră originară este că ne identificăm cu structura noastră psiho-somatică şi nu recunoaştem că aceasta este tot o percepţie.

Când identificarea cu corpul încetează, nu mai există exterior sau interior şi lumea - incluzând corpul şi toate simţurile lui - este reabsorbită în globalitatea care este numită uneori „cunoscătorul ultim". Ceea ce este incognoscibil în termeni de percepţie, devine apoi cunoaştere vie. Aparenta independenţă a lumii se bazează pe concepţia falsă care identifică conştiinţa cu corpul. Când corpul este văzut tot ca un obiect al conştiinţei, cum ar putea exista o lume autonomă în afara lui? Infinitul nu-i doar o reprezentare geometrică. Infinitul fiinţei este atotcuprinzător.

Î: Ai spus că atenţia pură este în pragul conştienţei. Care este atunci diferenţa dintre atenţie şi conştienţă?

R: Atenţia este încă o funcţie cerebrală, deşi liberă de interferenţă psihologică. Pe măsură ce atenţia se lărgeşte, funcţia cerebrală încetează şi atenţia se revarsă în conştienţă. Atenţia deplină şi nelimitată şi conştienţa sunt unul şi acelaşi lucru.

Î: Este această conştienţă natura noastră reală?

R: În conştienţă nu există limitare a funcţiei cerebrale dar încă există o dualitate conceptuală: „eu sunt conştient de ceva". Acest "ceva" este funcţionarea globală, energia necontaminată de structura cerebrală şi de simţuri. Aici te afli în pragul fiinţei tale eterne. Eşti în apropierea naturii tale reale, unde nimeni nu e conştient de nimic. Este fundalul oricărei funcţii.

Î: Cum se poate trece pragul pentru a păşi în liniştea de dincolo de orice mişcare?

R: Nu poţi trece pragul prin vreo activitate. Doar aştepţi acolo şi eşti luat spontan.

Î: Care-i natura acestei aşteptări?

R: Este „aşteptare fără aşteptare", ca să folosesc fraza lui Heidegger, o

stare de deschidere fără scop sau motiv. Este înrudită cu mirarea, cu adoraţia fără obiect. Trăind în deschidere necondiţionată eşti luat de fiinţa ta esenţială. Dar trebuie să aştepţi să fii luat. Nu există altă cale.

Î: La nivelul pragului mai există relaţie subiect-obiect, mai există dualitate?

R: În pragul fiinţei, deschiderea continuă să fie o percepţie. Este parfumul inevitabilei auto-cunoaşteri. Rămânerea în această inevitabilitate duce la o teribilă relaxare şi la abandonarea tuturor reziduurilor individualităţii. În această eliberare de trecut totalitatea se desfăşoară şi imediat vine un moment când ea atrage la sine reziduurile persoanei. Aceste reziduuri şi-au pierdut de acum concreteţea şi în această clipă există doar ca reprezentări, care apoi sunt absorbite pentru totdeauna în lumina magnetică a fiinţei pure. Individualitatea, senzaţia de autoritate, memoria psihologică dispar pentru totdeauna şi te stabileşti în liniştea prezenţei fără ideea de devenire. După trezire nu mai este nimic de câştigat sau de pierdut.

Î: Nu mai există nici un sentiment după un eveniment atât de important?

R: La nivel fenomenal există un sentiment asemănător mulţumirii. O mulţumire de dragul mulţumirii, pentru că nu mai e nimeni care să ofere sau să primească mulţumiri. Este dăruire. Este iubire pură.

ABORDAREA PROGRESIVĂ ŞI ABORDAREA DIRECTĂ

Iluminarea nu este o experienţă

În aventura spirituală se merge fie pe calea progresivă, fie pe calea directă. O cale te duce de la un punct la altul. Aceasta e procedura logică atunci când vrei să obţii ceva. Dar nu poţi atinge ceea ce deja eşti.

În calea progresivă mergi de la existenţa relativă la principiul ultim, pe care îl putem numi fiinţa. Este calea purificării şi a eliminării şi este recunoscută în trepte, adică prin experienţe. În orice experienţă se rămâne în relaţia subiect-obiect. Această relaţie subiect-obiect este o expresie a vieţii, dar nu este viaţa însăşi.

&

Î: De ce spui că drumul în etape sau pe diferite niveluri te ţine în relaţia subiect-obiect?

R: Progresul poate fi cunoscut numai prin experienţă, comparaţie şi interpretare; cu alte cuvinte, prin memorie. Trebuie să existe un centru de referinţă, altfel cum aş putea vorbi de etape?

Toate nivelurile aparţin minţii. Dar ceea ce tu deja şi neîncetat eşti nu e un nivel, nici o stare, nici o experienţă. Acestea sunt trecătoare şi au un început şi un sfârşit, însă natura ta reală este fără cauză şi eternă. Cum poţi atunci să ajungi la non-stare printr-o serie de stări? Aceste stări îţi pot aduce experienţe plăcute, e adevărat, dar ele sunt acadele pentru imaginea eului, nimic altceva. Etapele sunt o creaţie a egoului pentru a-l ţine viu într-un mod din ce în ce mai subtil. Deşi ele aduc o oarecare purificare şi eliminare, niciodată nu te vor aduce câtuşi de puţin mai aproape de non-stare.

Î: Ce este non-starea? Eu cunosc numai stări.

R: Ori de câte ori imaginea eului este absentă – cum se întâmplă în momentele de uimire, mirare, iubire, adoraţie, când timpul şi spaţiul dispar –, există non-starea. În ea există totdeauna elementul surpriză. El nu poate fi prezis sau aşteptat. Admiraţia sau mirarea e fundalul oricărei percepţii. Ea

este iubire, originea oricărei dăruiri.

Î: Dar nu există un obiect de admirat, cum ar fi de exemplu sentimentul de unitate?

R: Când admiri ceva, eşti într-o relaţie de separare; rămâi în cantitate şi comparaţie. În admiraţia adevărată eşti una cu percepţia. Nu există cineva care admiră şi ceva de admirat. Totul este expansiune, lumină, fără centru şi periferie. Tu nu eşti nicăieri. Admiri dogoarea în propria ei fierbinţeală. Nu există vreo referinţă la ceva deja cunoscut. Este un gest neaşteptat, liber de motiv şi rezultat. În admiraţie nu există achiziţie, doar libertate. Este propria ta savoare.

Î: Oare în calea progresivă are loc eliminarea condiţionării trecute?

R: Când trece de la relativ la absolut în etape, egoul tău rămâne angajat. Există un scop final. Eşti legat de obiect. Tu poţi să anulezi condiţionarea anterioară, dar prin asta doar înveţi o nouă condiţionare, adesea una mai puţin flexibilă şi interesantă. Când până şi cel mai uşor accent se pune pe scop, tu continui obiceiul de a-ţi obiectiva libertatea şi bucuria. Tu încă spui „am experimentat asta”. Tu încă eşti cineva care face ceva, continui să rămâi în fracţiune. Te consideri un prizonier care aspiră la libertate. Dar premiza însăşi e o iluzie. Nu există nimic de obţinut, nimic de pierdut.

Î: Prin urmare, este captivitatea o stare imaginată sau există realitate în ea?

R: Încercarea constantă de a ne găsi în percepţie e foarte adânc înrădăcinată în noi. Dar ceea ce noi suntem în mod fundamental, nu poate fi niciodată un obiect al percepţiei. Nu încerca să te eliberezi de corp. Ideea de a deveni liber de corp aparţine corpului. Acceptă percepţia corpului tău. Acceptă într-adevăr funcţionalitatea lui, senzaţiile, sentimentele, reacţiile, tensiunile lui. Nu te mulţumi cu idei, cu zvonuri. Cu cât vei vedea mai adânc, cu atât vei constata că trupul nu-i nimic altceva decât cele cinci simţuri. Când simţurile sunt eliberate de sub controlul egoului, vei ajunge la un corp care e complet omogen. Mintea e o cursă, dar când priveşti cu adevărat, nu poţi vedea nici un prizonier.

Î: Atunci care este rezultatul abordării progresive, dacă rămâi legat în relaţia subiect-obiect?

R: Rezultatul tuturor căilor progresive este ceea ce numim „starea de gol”. Când treci prin niveluri şi experienţe, niciodată nu ieşi din tiparul încercării de a-ţi obiectiva natura reală. Poţi găsi multe obiecte interesante, diferiţi centri energetici, tot felul de senzaţii extatice. Poţi ajunge la o oarecare purificare, dar eşti inevitabil împins spre un moment tragic. Stadiul final poate fi doar absenţa tuturor obiectelor cunoscute. Este eliminare completă, dar din cauza obiceiului de a obiectiva tu faci din absenţă o stare, o stare de gol. Eşti încă legat de o subtilă relaţie subiect-obiect şi e foarte

dificil ca acest ultim obiect să fie reabsorbit în non-stare.

Î: Vrei să spui că nu e necesar să ne golim de obiecte pentru a ajunge la liniştea care se află dincolo de toate fenomenele?

R: Starea de gol este tot o stare, în care intri şi din care ieşi. Când ai redus în mod voluntar toate obiectele cunoscute la un ultim obiect, golul, te afli într-o enigmă îngrozitoare: există prezenţă în absenţa obiectelor, dar această prezenţă nu rămâne în prezenţa obiectelor.

Î: De ce numeşti tragică starea de vid?

R: În prezenţa absenţei trăieşti într-un deşert, deoarece ţi-ai folosit voinţa pentru a renunţa la obiecte. Într-un anumit fel te-ai fixat în absenţa obiectelor. Această absenţă e o stare fără savoare. Ea poate fi „noaptea întunecată a sufletului" a sfântului Ioan al Crucii. Este cel mai tragic lucru să te simţi abandonat în gol, fără să cunoşti împlinirea, liniştea, care nu este afectată de absenţa sau prezenţa fenomenelor. În abandonarea reală nu există voinţă. Obiectul se abandonează de la sine prin înţelegere.

Î: Ai spus că existenţa este filmul şi că noi suntem lumina care face filmul posibil. Ce numeşti stare de gol în această analogie?

R: Starea de gol este ecranul gol. Când prin voinţă ai golit ecranul de toate imaginile, te agăţi de gol. Din cauză că te-ai concentrat asupra ecranului, e greu în acest moment să realizezi că ceea ce eşti tu, n-are nimic de-a face cu ecranul. Acum priveşti golul şi nu poţi să simţi în spatele tău lumina, preaplinul pe care l-ai ignorat sistematic. Calea progresivă începe cu ecranul şi cu imaginile lui, cu noţiunea de existenţă dual subiect-subiect. Printr-un proces de observare, eliminare, descoperire sau explorare a obiectului, tu te lupţi să ajungi la întreg. Dar practic, odată ce ai adoptat dualitatea ca punct de plecare, adică atitudinea de a fi legat de percepţie, este improbabil că vei putea ieşi din ea. Practica nu face decât să o fortifice. Pe calea directă ajungi imediat la întreg şi orice percepţie e văzută numai în lumina întregului. Chiar dacă asta nu e încă o realitate pentru tine, tu procedezi ca şi când ar fi. Lucrul acesta e foarte important.

Î: Deci nu putem învăţa nimic din experienţe?

R: Vei învăţa mult mai mult întrebându-te singur ce anume este o experienţă. Oare experimentăm noi vreodată cu adevărat o situaţie sau experimentăm doar reacţiile noastre la ea? În general, reacţia noastră iniţială nici măcar nu e simţită. Foarte adesea mintea evită propriile ei reacţii, căutând scăpare pe multe căi întortocheate. Această dublă reacţie este ceea ce în general considerăm a fi viaţă sau experienţă.

Î: Îmi poţi da un exemplu de dublă reacţie?

R: Ai avut o zi rea la serviciu şi când ai ajuns acasă ai ţipat la copiii care se jucau zgomotos. Dispoziţia ta e doar căutarea unei ieşiri. Reacţiile se produc aproape constant la un nivel mai subtil. Poţi întâlni pe cineva şi să-şi aminteşti de altcineva aşa încât tu nu vezi cu adevărat persoana cu care eşti.

Sau ai putea fi plictisit şi nu ştii pentru că eviţi să priveşti în faţă absenţa, umplându-ţi timpul cu activităţi. Pentru a experimenta ceva în mod complet, mintea trebuie să fie goală, liberă de memorie, emotivitate, profit şi aşteptare. Ceea ce numim experienţă este în general repetarea senzaţiei sau a proiecţiilor memoriei. Repetiţia mecanică aduce plictiseală şi lumea, în loc să privească rădăcinile plictiselii, caută presupuse stări „spirituale" adânci. În acest sens căutarea mistică este o mascaradă a căutării spirituale. La sfârşit mintea îşi adoră propriile producţii. Ea este flămândă după satisfacţie, dar satisfacţia şi plăcerea sunt doar senzaţii neabsorbite.

În domeniul tehnologiei o oarecare acumulare e necesară, dar aceasta nu creează o problemă. Totuşi, pe plan psihologic, acumularea a ceea ce numim experienţă nu face decât să întărească egoul. Pentru ca o întâmplare reală să se producă, plăcerea şi neplăcerea noastră, punctele de vedere, ataşamentul la structura plăcere-durere trebuie să înceteze. Cuvântul „experienţă" aşa cum îl folosim în limbajul nostru are un început şi un sfârşit. El este discontinuu, o stare în care intrăm şi din care ieşim. El aparţine unui experimentator. O adevărată experienţă este de fapt o non-experienţă, întrucât nu există un agent care experimentează. Ea se întemeiază pe întreg, nicidecum pe timp şi spaţiu. Ea nu lasă un reziduu ca amintire, nu poate fi comparată sau explorată. O non-experienţă apare spontan la prima deschidere. Ea este fundalul tuturor stărilor. Tu cunoşti această non-experienţă din momentele din viaţă când totul a fost făcut şi nu mai există nici o proiecţie pentru următorul lucru, când mintea ta e complet nepregătită. În general tu consideri absenţa conţinutului drept „absenţă de ceva". Tu obiectivezi absenţa, rămâi în relaţie cu ea. Nu te opri la absenţă, caută să ajungi la absenţa absenţei!

Î: Ce este *samadhi*? Ţine cumva de calea progresivă sau de cea directă?

R: *Samadhi* este acordarea la o reprezentare care stimulează în tine o emoţie foarte profundă - de exemplu împlinire, pace, bucurie, Dumnezeu, iubire, Mama Divină. La sfârşit reprezentarea devine foarte transparentă şi efemeră. Dar *samadhi* este tot o stare în care intri şi din care ieşi. Încă există un subiect care e conştient de formele cele mai subtile. *Samadhi* aparţine mai ales căii progresive. În calea directă el se poate produce accidental dar nu i se dă nici o semnificaţie deoarece el n-are nimic de-a face cu non-starea, *sahaja*. Ştii povestea marelui yogin care i-a cerut discipolului un pahar cu apă? În timp ce discipolul s-a dus după apă, yoginul a căzut într-un adânc *samadhi*. El a rămas în starea aceasta timp de treizeci de ani şi curând a fost înconjurat de admiratori. Când s-a trezit a cerut paharul cu apă.

Î: Este *kundalini* o experienţă asemănătoare stării de *samadhi*?

R: *Kundalini* aparţine unei tehnici. Încă există credinţa că este ceva de atins, ceva de găsit. Tu poţi ajunge la capătul purificării corpului, dar

continui să rămâi legat de corpul gol şi pur.

Aşa cum am spus, când te obişnuieşti cu calea progresivă este foarte dificil ca acest ultim obiect să dispară în observator. Toate practicile aparţin minţii. În practică intelectul îşi pierde sensibilitatea şi flexibilitatea, deoarece este pus într-un cadru.

Î: Fără să practic vreo disciplină eu simt că nu mă voi schimba deloc!

R: Cine nu se va schimba? Ce nu se va schimba? Începe prin a analiza dorinţa ta de schimbare. Prin practicile tale tu cauţi doar să scapi de înfruntarea cu întrebarea. Prin disciplină poţi schimba poziţia tuturor obiectelor de pe masa ta, dar asta-i o schimbare superficială. Transmutaţia reală vine când tu răstorni masa şi toate obiectele cad pe jos. Observă că tu eviţi neîncetat să priveşti în faţă egoul. Mintea este vicleană şi caută să te seducă pe multe căi, ca nu cumva să-şi piardă controlul asupra ta. Când vezi limpede ceva, tiparul îşi pierde forţa. Nici un efort nu te poate duce la vederea clară. Când vezi clar mecanismul tău, energia, axa fiinţei tale se schimbă imediat şi transformarea se produce.

Î: Este această observare imediată „calea directă”?

R: Aşa cum am spus, în calea directă – care strict vorbind, nu este o cale – tu observi imediat principiul ultim. Accepţi ca o posibilitate ceea ce ai auzit – că tu nu eşti corpul, simţurile şi mintea, ci lumina din spatele tuturor percepţiilor. Presupunerea de bază a căii directe este că non-starea globală e deja acolo, este naturală pentru tine şi „aşteaptă” o profundă relaxare a obiceiurilor minţii şi corpului. Această non-stare este Dumnezeu, graţia, prezenţa care apare în deschiderile dintre preocupările tale egoiste. Ea este mereu prezentă. Orice încercare de a o atinge este astfel o îndepărtare, căci atunci când vrei ceva, tu presupui că-ţi lipseşte. Nici un efort nu poate convinge Prezenţa să apară. Nu există evoluţie spirituală. Fiinţa ta naturală nu este în proces de devenire. Când eşti convins de aceasta, intri într-o nouă dimensiune a vieţii, o deschidere care e dincolo de orice devenire. Pe calea directă trăieşti în această dimensiune de la bun început. Aici accentul nu se pune niciodată pe obiect, pe percepţie. Toate obiectele apar din şi dispar în fundal şi servesc doar pentru a dezvălui fundalul. Niciodată nu poţi obţine ceea ce eşti. Ceea ce eşti se descoperă de la sine, prin sine.

Î: Vorbind despre observaţie ca fiind cunoscătorul, aceasta ar putea fi interpretată ca un fel de introvertire. Pe de altă parte, tu spui: lasă senzaţia să plece, abandonează-te percepţiei. Cum se împacă astea?

R: Termenii „introvertire” şi „extravertire” au fost creaţi de psihologia modernă. Unii chiar spun că tot ce este perceput aparţine extravertirii şi că cunoscătorul ultim se referă la introvertire. Dar când priveşti la cunoscătorul ultim nu poţi vorbi în termeni de „înăuntru” sau „în afară” întrucât el nu aparţine nici spaţiului, nici timpului. Astfel încât noi nu putem folosi

termenii introvertire şi extravertire în modul nostru de gândire.

În *Yoga Sutra* lui Patañjali, cuvântul *pratyahara* e tradus adesea ca „retragere a simţurilor”. Dar nu privi această retragere ca pe o întoarcere spre înlăuntru, ca pe o contracţie a simţurilor. Mai curând, retragerea înseamnă o retragere a *accentului* pus pe simţuri. În această retragere există o expansiune fără vreo concentrare.

Când accentul nu mai cade pe obiect, pe simţuri, ci pe atenţia multidimensională însăşi, vine un moment când simţurile se desfăşoară complet, şi imediat sunt absorbite în conştienţa non-dimensională. Aici nu există vreun scop sau rezultat de obţinut, nici vreo satisfacţie sau plăcere, pentru că această conştienţă este în sine ceea ce tu cauţi.

În renunţare se eliberează o energie enormă, energie care a fost fixată prin obicei. Apoi se reorchestrează şi îşi găseşte echilibrul în întregul tău. Se produce integrarea şi simţurile îşi găsesc automat locul potrivit în simfonia vieţii. Tot ce este perceput trăieşte în tine, dar tu nu trăieşti în el. Nu există nimic „exterior”. Toate misterele fiinţelor umane sunt în tine. Lumea este în tine. Nu există progresie. Trebuie doar să ştii cum să priveşti. Problema nu e în lume, ci în felul nostru de a o privi.

Î: Cât de importantă este înţelegerea intelectuală în calea directă?

R: În calea directă înţelegerea este indispensabilă. Munca intelectului constă în a-şi recunoaşte limitele şi a-ţi reaminti că ceea ce eşti nu e un concept sau o experienţă. Omul de ştiinţă pune accentul pe lumea obiectivă. Există reflexul de a-şi exprima imediat cunoştinţele, de a spune: „eu înţeleg”. Însă căutătorul adevărului trăieşte în intuiţia globală care precede pe „eu înţeleg”. El ştie că această intuiţie nu poate fi obiectivată. Intelectul este întemeiat pe conştiinţa globală şi în transparenţa lui toate percepţiile se referă la conştiinţă, aşa încât în momentul în care conştiinţa este golită de toate obiectele, acest gol se referă de asemenea la conştiinţă. Nu este produs un obiect, ci este reabsorbit în fundal, *sahaja*, lumina acţiunii şi non-acţiunii. Astfel, pe calea directă „starea de gol” nu se realizează niciodată. Trecerea de la gol la plin este momentul de graţie.

Î: Chiar şi în calea directă eliminarea egoului continuă; aşa încât, într-un anumit sens, şi ea este progresivă.

R: Noi trăim în timp şi spaţiu. Deşi axa se schimbă la un moment dat, e nevoie de timp pentru ca obiceiurile din trecut să dispară. Accidental noi folosim elemente ale progresiei pentru clarificare – de exemplu, simţirea corpului-acţiune. Accentul, totuşi, nu-i niciodată pus pe obiect, ci pe non-starea ultimă. Percepţia este observată în deschidere şi în această deschidere obiectul este intensificat şi ne spune secretul lui. Obiectul este o oglindă, un indicator, în acelaşi mod în care noi ştim că luna este pe cer atunci când o vedem reflectată în apă. În calea directă indicarea obiectului este un fel de triumf. Prin obiect se revelează subiectul ultim. Prezenţa obiectelor îşi

găseşte adevărata semnificaţie în prezenţa care este fiinţa ta reală.

În calea progresivă tu evaluezi fiecare fracţiune în funcţie de o poziţie cunoscută. În calea directă stabileşti o non-relaţie cu obiectul. Atunci el aparţine întregului tău.

Î: Care este înţelesul zicalei din Zen: „Întâi există munţi, după aceea nu mai există munţi, apoi există din nou munţi?

R: La început tu eşti conştient numai de obiecte. Te-ai identificat cu munţii. Apoi devii conştient că obiectele există deoarece sunt percepute, deoarece tu eşti. Atunci atenţia cade pe cel ce percepe, nu pe obiecte. Dar imediat intelectul îşi reaminteşte că cunoscătorul care poate fi perceput este de asemenea un obiect, şi eşti luat de cunoscătorul ultim – conştienţa însăşi, „nici un munte". Aceasta este percepţia directă. Dar atâta timp cât corpul există în spaţiu şi timp, simţurile funcţionează spontan în lume. Fără restricţiile impuse asupra lor de cel care percepe, percepţiile se desfăşoară şi munţii există din nou. Aceştia nu mai sunt percepuţi ca obiecte ci ca faţete ale unei Realităţi armonioase. Ei nu mai sunt o obiectivare în spaţiu, ci o extensie a liniştii, expresii ale totalităţii care este tu însuţi. Este o repartizare complet diferită a energiei în tine însuţi.

Î: Cum tratează calea directă reflexul mecanic al creierului faţă de succesiune şi progresie?

R: Licăriri ale realităţii apar şi dacă accentul se pune pe fundal, sursa licăririlor, şi nu pe concretizarea lor într-o etapă, atunci reflexul mecanic de a interpreta se dizolvă prin neutilizare.

În calea progresivă tu te referi constant la experienţă prin comparaţie cu starea ta anterioară. Astfel rămâi în propriul tău întuneric. Accentul cade pe *avidya*, ignoranţă. În calea directă nu pui accentul pe ignoranţă, ci priveşti spre lumină, *vidya*. E o problemă de „unde pui accentul".

Î: Diferă meditaţia în cele două căi?

R: Absolut. În abordarea progresivă meditaţia este o disciplină de liniştire a minţii şi de a o aduce la o absenţă a gândului. Însă mintea niciodată nu poate fi liniştită. Asocierea ne-gândirii cu liniştea este o falsă identificare. Liniştea este dincolo de prezenţa şi absenţa gândului. Niciodată nu poţi încerca să fii liniştit. Niciodată nu poţi încerca să meditezi. Când observi ceea ce pare a fi nelinişte în tine, vederea ta provine din linişte. Numai din linişte poţi simţi agitaţia, nervozitatea etc. Dacă ai fi în agitaţie, cum ai şti asta? Când eşti într-un tren călătorind cu 150 km/h n-ai senzaţia de viteză. Dar când eşti afară, îl vezi trecându-ţi iute prin faţă.

În calea directă meditaţia în poziţie şezândă se practică doar ca experiment, pentru a vedea cum funcţionează mecanismul tău. Tu nu participi la ceea ce vezi, aşa încât accentul cade de la bun început pe ascultare şi atenţie. În alte vremuri cuvântul „meditaţie" se referea la fundalul tău – liniştea sau prezenţa din care totul apare spontan.

Î: Am citit o veche poveste evreiască în care se arată diferenţa dintre meditaţie ca disciplină de liniştire a minţii şi meditaţia vie ca fundal al acţiunii şi non-acţiunii. A fost odată un tată care avea un fiu şi amândoi erau mari înţelepţi, dar tatăl era cel mai mare. Într-o zi el a trecut pe lângă o casă şi a auzit un copilaş plângând. A intrat înăuntru şi l-a văzut pe fiul său adâncit în meditaţie în timp ce copilul lui plângea în leagăn. Tatăl i-a zis fiului său: „Fiule, nu ştiam că ai o minte atât de măruntă. Când eu sunt în meditaţie, pot auzi chiar şi o muscă”.

MEDITAŢIE

Unde nu există meditator, nu există nimic asupra căruia să se mediteze

Meditaţia nu este o activitate mentală sau fizică. Nu putem spune ce este meditaţia în domeniul cunoaşterii obiective. Ea nu este ceva perceptibil; nu e o stare din domeniul existenţei, energiei şi mişcării, ci o non-stare dincolo de toate stările. Meditaţia este sursa mişcării şi a nemişcării. E limpede deci că ea nu este o funcţie, nici ceva ce poţi „face".

A fi în meditaţie înseamnă un nou mod de a trăi clipă de clipă, o trăire care nu poate fi împărţită pe compartimente; un timp pentru afaceri, un timp pentru mâncare, altul pentru meditaţie etc. Nu poţi intra în şi ieşi din meditaţie. Ea este suportul întregii activităţi. În diversitatea vieţii de fiecare zi fundalul rămâne mereu acelaşi şi toate activităţile sunt expresiile spontane ale acestui fundal.

În meditaţie viaţa e spontană. Ea curge fără referinţă la un centru de control, un ego. Imaginea-de-sine caută supravieţuirea în situaţii. Ea caută securitatea în repetiţie şi obţine modele de comparaţie. Ea caută să transforme tot ce e nou şi necunoscut în cunoscut. Câtă vreme dominatorul simţ al individualităţii funcţionează, nu ajungem niciodată la trăirea spontană, la non-starea din care se ivesc toate stările.

Meditaţia este fundalul tuturor activităţilor. Adeseori ea e luată drept o abandonare a activităţii. Însă oprirea minţii nu este meditaţie. Chiar această oprire este tot o activitate. Meditaţia este liniştea din spatele oricărei activităţi şi al aşa-ziselor non-activităţi.

Meditaţia este atotcuprinzătoare: toate expresiile ei sunt în ea.

&

Î: Tu spui că noi suntem meditaţie şi că a căuta să meditezi înseamnă a te îndepărta de meditaţie. Dacă nu-i ceva ce pot face, cum pot fi eu dincolo de faptă?

R: Pur şi simplu fii conştient că tu eşti aproape tot timpul în acţiune,

că tu controlezi, produci, judeci, interpretezi. Ia aminte de asemenea că atunci când încerci să eviţi ceva, eşti tot în activitate şi aceasta aparţine chiar lucrului pe care încerci să-l eviţi. Prin această încercare nu se produce nici o transformare. Meditaţia nu e liniştea minţii. Tu îţi poţi opri gândirea prin disciplină, dar mintea aceasta nu e o minte liberă. Când vezi asta cu adevărat, ai păşit în afara procesului.

Î: Multe tradiţii dezvoltă o practică sistematică a meditaţiei. Are asta vreo valoare?

R: Meditaţia nu se face între şapte şi opt dimineaţa sau între şase şi şapte după-amiaza. Pentru a învăţa ceva practic, cum ar fi o limbă străină sau un instrument muzical, trebuie să exersezi. Dar nu poţi exersa ceea ce eşti. Cineva poate practica în vederea obţinerii unui rezultat în spaţiu şi timp, dar natura noastră fundamentală este fără cauză şi fără timp. În momentul în care intenţionezi să meditezi, se produce o proiecţie subtilă de energie şi te identifici cu această proiecţie.

Când începi să răspunzi solicitărilor liniştii, tu poţi fi chemat să explorezi invitaţia. Această explorare e un fel de muncă de laborator. Poţi sta şi observa cum percepţiile vin şi pleacă. Rămâi prezent în ele, dar nu le urmări. Urmărirea unui gând este ceea ce-l menţine. Dacă rămâi prezent fără să devii complice, agitaţia scade din lipsă de combustibil. În absenţa agitaţiei tu eşti luat de rezonanţa liniştii.

Este ca şi când ai fi singur în deşert. La început asculţi absenţa sunetelor şi numeşti asta linişte. Apoi deodată poţi fi captivat de prezenţa liniştii unde tu eşti una cu ascultarea însăşi. Această schimbare de perspectivă îţi probează direct ceea ce înainte ai acceptat indirect ca o posibilitate – că nu există nici un meditator, că ideea de meditator care meditează este doar o producţie a minţii, o născocire a memoriei. Făcând această descoperire intelectul ajunge într-un punct mort şi tu eşti luat de liniştea care este fundalul întregii palete de percepţii. La acest punct nu vei mai simţi nevoia să experimentezi în laboratorul tău. Liniştea va deveni din ce în ce mai integrată în viaţa zilnică.

Î: Există un loc anume în viaţa de zi cu zi pentru a sta în meditaţie?

R: Starea noastră naturală este liniştea dar tu te cunoşti pe tine însuţi numai în acţiune, care ascunde fundalul de linişte. Observă dorinţa de a sta în meditaţie. Nu încerca s-o opreşti, s-o alungi, s-o eviţi sau s-o controlezi. Priveşte-o aşa cum ai privi valurile oceanului. Dar fii cu băgare de seamă. Tu poţi crede că priveşti la valuri când privirea este tot o idee. În privirea completă nu există interferenţă psihologică, nici interpretare, emotivitate sau distanţare. Nu există introvertirea simţurilor. Ele continuă să fie acolo câtă vreme ai urechi şi ochi şi un nas. Dacă încerci să te liberezi de simţuri, de agitaţie, tu nu faci decât să proiectezi. Aceasta întăreşte relaţia subiect-obiect.

Când eşti vigilent, poţi să vezi că există scurte momente în viaţa ta de zi cu zi când liniştea apare. Dacă nu ignori această linişte ci o laşi să te cuprindă, ea te va solicita tot mai mult, şi va apărea dorinţa să fii această linişte în mod conştient, deci continuu. Astfel meditaţia te trage spre ea însăşi. Vei ajunge să vezi că deşi mintea poate fi uneori liniştită, natura ei este mişcarea şi că această linişte reală este deopotrivă sursa funcţiei şi a non-funcţiei.

Î: Viaţa mea este aşa de încărcată încât nici măcar nu pot să fiu conştient de aceste momente liniştite despre care vorbeşti. Atunci cum aş putea să fiu luat de ele?

R: La început este important ca tu să accepţi posibilitatea că natura ta reală este pacea, liniştea. Atunci vei fi deschis la o nouă perspectivă.

Începe să observi că în clipa când o dorinţă se împlineşte, există un fugitiv moment al lipsei de dorinţă când nu mai rămâne nici un gând. Acest moment fără dorinţe este de aceeaşi natură cu liniştea care e natura ta. El este o ferestruică prin care, dacă priveşti, lumina inundă camera ta umbrită. Aceeaşi linişte apare în intervalul dintre două gânduri, sau când o acţiune a fost îndeplinită şi n-ai nimic de făcut îndată după aceea. Liniştea aceasta este împlinire.

În viaţa zilnică există momente când procesul gândirii se opreşte natural. Dar asta nu-i o absenţă a producerii. Tu te simţi în plinătate deoarece nici o voinţă n-a fost implicată. Fii atent chiar înainte de a adormi, când corpul renunţă să mai fie corp. Este întocmai ca apusul soarelui. Tu priveşti soarele şi simţi că eşti privitorul. Astfel, dacă îţi urmăreşti corpul dizolvându-se în totalitate, atunci pot apărea momente în care să te simţi încă treaz. Dimineaţa, când corpul se trezeşte, este precum răsăritul soarelui. Lasă corpul să se trezească lent. Apoi vezi dacă eşti deja treaz înainte de reapariţia corpului. Această conştienţă care nu este asociată cu corpul-minte e asemănătoare cu cea care apare între gânduri şi dorinţe.

Î: Când încerc să fiu liniştit şi rămân tăcut, eu adorm. Ce pot face în privinţa asta?

R: Întâi observă că eşti adormit în viaţa de zi cu zi, că privirea ta este mai ales memorie, că tu nu cercetezi, nu explorezi cu adevărat. Obiectele care sunt văzute prin memorie devin plictisitoare întrucât memoria este deja cunoscutul. Ţine seama de asta. În realitate orice apariţie este nouă, dar imaginea Eu-lui care găseşte securitatea în repetiţie este cauza anticipării în tot ce priveşti. Când vezi cu adevărat un pom, toată fiinţa ta este angajată. Tu nu vezi doar trunchiul, frunzele şi ramurile; tu simţi viaţa în pom, dinamismul lui, dorinţa de a lua lumină, poate suferinţa lui. Pomul devine o taină deschisă care te fascinează. Dacă tu nu eşti treaz şi vigilent, vei adormi cu proiecţia ta.

Î: Există oare în procesul meditaţiei o poziţie convenabilă pentru a

ajunge la liniştea minţii?

R: Nici o poziţie nu te poate ajuta sau împiedica să fii în linişte, dar întrucât corpul şi mintea sunt una, un corp relaxat îţi aduce o minte liniştită. Orice poziţie confortabilă este bună.

Î: Ce părere ai despre tehnicile care folosesc un obiect pentru meditaţie?

R: Toate tehnicile tind să liniştească mintea. Dar de fapt ele înnebunesc mintea fixând-o asupra unui obiect. Mintea îşi pierde vigilenţa ei naturală şi supleţea. Nu mai este o minte deschisă. Meditaţia nu înseamnă a medita la ceva. Concentrarea asupra unui obiect te ţine prizonier în cunoscut. Meditaţia aparţine necunoscutului.

Liniştind mintea prin tehnici tu poţi obţine o oarecare stare de relaxare, dar în momentul în care o părăseşti, problema vieţii zilnice continuă. Practica meditaţiei regulate te poate familiariza cu o stare de pace pe care ţi-o aminteşti în viaţa zilnică. Aparent trăieşti în mai puţină agitaţie, dar această relaxare este tot o stare în care eşti conştient. E o stare de dualitate. Deşi are o valoare terapeutică, n-are nimic de-a face cu liniştea noastră reală, căci ea continuă să aparţină unei funcţii.

O minte liniştită, o stare relaxată este un obiect al conştienţei, o fracţiune, iar o fracţiune nu te poate duce la întreg. Ea îţi poate oferi o licărire de linişte, însă există un mare pericol: dacă urmezi calea aceasta te vei fixa în percepţie. Pentru toate învăţăturile progresive, tranziţia de la subtila stare de relaxare profundă la non-starea permanentă rămâne o enigmă.

Î: Când stau liniştit, multe gânduri şi sentimente mă ajung din urmă. Cum trebuie să privesc asta?

R: Ceea ce te ajunge din urmă sunt reziduuri ale trecutului acumulate în cursul viselor diurne. Rămâi prezent la ele, fără nici o intenţie de a le suprima. Dacă ceea ce vine din urmă se referă la un centru, reziduurile vor fi împinse în inconştient sau se vor referi la ceea ce deja este cunoscut. Reziduurile prind viaţă prin asocierea cu ideile.

Tot ce vine din urmă înseamnă conflict creat de reflexul de a te lua pe tine însuşi drept fracţiune, o entitate separată. Când nu mai există un centru de referinţă, aceste conflicte ajung ca nişte bule de pe fundul oceanului care, neîntâlnind nici un obstacol la suprafaţă, dispar pentru totdeauna în spaţiul gol al fiinţei tale prezente.

Eliminarea niciodată nu se poate produce prin analiză. Ea se poate produce doar în deplina ta conştienţă, fără obstrucţia minţii. Transmutaţia poate avea loc numai în Prezenţă.

Î: Cine este cel care vrea să mediteze?

R: Şederea în meditaţie are rostul de a-l descoperi pe cel ce meditează. Cu cât priveşti mai mult, cu atât vei fi mai convins că el nu poate fi găsit.

Mai întâi cercetează nevoia ta de a medita. De unde vine cu adevărat această nevoie? Din dorinţa de a fi împlinit, de a fi în linişte. Astfel, nevoia de a medita vine dintr-un sentiment de lipsă. Fă din această lipsă un obiect de cercetare. Ce este ea? O lipsă a împlinirii. Tu te consideri un meditator, o entitate în spaţiu şi timp şi încerci să umpli această izolare prin meditaţie. Însă meditatorul poate medita doar asupra a ceea ce deja ştie şi el însuşi aparţine cunoscutului. Este un cerc vicios.

Fundamental, tu eşti nimic, dar nefiind conştient de asta, tu proiectezi energie pentru a afla ce eşti. Este o mişcare centrifugă ce te îndepărtează de căminul tău.

Când prin cercetarea-de-sine tu constaţi că meditatorul nu există, toată activitatea devine fără sens şi ajungi într-o stare de ne-atingere, o deschidere spre necunoscut. Se ajunge la o oprire a dinamismului de a produce şi toată energia proiectată şi dispersată în găsirea rezultatului final este eliberată şi se întoarce la libertatea ei naturală fără legături sau graniţe. Te afli într-o stare în care toate punctele de referinţă cunoscute au dispărut.

Î: Simt nevoia să ajung la un adăpost liniştit. De unde vine acest imbold?

R: Din liniştea însăşi. Mergi adânc în imboldul de a fi liniştit fără interferenţa mentală a lui cum, unde şi când. Dacă urmăreşti liniştea până la sursa ei, tu poţi fi luat de ea într-o clipă.

Î: Doresc să intru în linişte pentru mult timp deoarece tăcerea mă ajută să văd mai clar agitaţia minţii.

R: Liniştea e fiinţa lipsită de activitate. Ce înseamnă nevoia de a abandona vorbirea pentru câteva luni? Nu vei ajunge de loc mai aproape de înţelegerea naturii minţii şi a întregii existenţe prin faptul că nu vorbeşti. Abţinerea de la producerea sunetului nu este linişte întrucât gândirea merge mai departe pe calea ei obişnuită, agitată. Mulţi oameni în India se complac în ne-vorbire, dar maşina merge înainte.

Noi putem gândi doar prin cuvinte. Gândirea este pronunţarea subtilă, în care sunetul este simţit, dar nearticulat, aşa încât nu există nici un înţeles în faptul de a nu vorbi. A vorbi este ceva frumos. Corpul nostru nu este clădit pe vorbire. Orice parte, orice materie îşi are propriul sunet, propria-i vibraţie.

Un *brahmacharya* nu ajunge la liniştea reală prin abandonarea voluntară a funcţiilor naturale ale corpului, ci prin observarea tuturor acţiunilor mecanice, aşa încât energia să nu se risipească. Atunci când te familiarizezi cu ascultarea, cu observarea, începi să consideri facultăţile tale de simţire şi gândire drept vehicule. Lucrul important este să ajungi să ştii cum funcţionezi. Oprirea voluntară a vocii sau a gândurilor înseamnă violenţă. Nu are absolut nimic de-a face cu liniştea reală.

Î: Cum să fac să-mi liniştesc gândurile?

R: Nu prin forţarea liniştii. Doar observă că tu le întreţii prin reflexul mecanic al imaginii Eu-lui. Tu trăieşti în cea mai mare parte în asociere cu ideile şi interpretarea. Când vezi clar asta, nu vei mai fi un complice şi energia cheltuită se va diminua. Gândirea va deveni mai puţin concretă şi ceea ce se pierde vei simţi ca energie subtilă, un fel de impuls. Energia localizată în impuls nu va mai fi dirijată spre lovirea creierului pentru a găsi simbolul, cuvântul.

Chiar acest impuls se va reduce eventual în observarea ta. Atunci se va produce transferul brusc al accentului de pe urmărirea ca percepţie, pe urmărirea ca fiinţă. Observatul, fiind energie fixată, se dizolvă în observare, în energia liberă. Ai impresia că urmărirea pierde localizarea şi te extinzi într-un spaţiu fără centru sau periferie. În acest gol, în această non-stare, toate stările apar şi dispar.

Înainte de toate trebuie să te familiarizezi cu vederea şi ascultarea fără interpretare. Stai departe de ceea ce este deja cunoscut.

Î: Ce este focalizarea punctuală?

R: În general se înţelege a fi acelaşi lucru cu concentrarea. Înseamnă a te focaliza pe un singur punct, cu excluderea altora. Aceasta e asociată cu urmărirea unui rezultat. O minte liniştită nu e o minte fără gânduri. Este o minte lipsită de agitaţie. Tăcerea nu e niciunde şi în această non-localizare funcţia minţii apare.

În cea mai mare parte a timpului tu eşti concentrat. Există mereu reflexul de a te afla undeva. În concentrare tu îţi însuşeşti ceva din percepţie. În observarea reală nu apare nevoia lăuntrică de a localiza. Când nu iei nimic din percepţie, ea se dizolvă în atenţie.

Când intri într-o cameră, lasă obiectele să te vadă. Nu te uita la ele. Atunci privirea ta se va extinde şi va fi multidimensională. Fii conştient de clipele de concentrare, adică de faptul că porţi cu tine modelele de a privi. Privirea ta nu e proaspătă ci obişnuită. Când funcţionarea ta nu este concentrată, energia este eliberată şi se desfăşoară. Poţi fi surprins de ceea ce apare.

Î: Este contemplaţia acelaşi lucru cu meditaţia?

R: Cercetarea profundă te conduce la contemplaţie sau rugăciune. Prin contemplaţie ardentă putem ajunge la conştienţă, lumina care constituie toate fenomenele. Această lumină este natura noastră intrinsecă. Fiinţa noastră este mereu strălucitoare. Natura noastră reală este deschidere, ascultare, relaxare, abandonare fără acţiune sau voinţă. Rugăciunea sau contemplaţia este acceptarea liberă de orice proiecţie sau aşteptare. Este fără cerere şi formulare. Ea invită obiectul să se desfăşoare în tine şi îţi revelează deschiderea ta. Trăieşte cu această deschidere, cu această întindere. Acordează-te la ea. Ea este iubire. Contemplaţia arzătoare te conduce la meditaţia vie aşa încât, în cele din urmă, ele sunt una.

Î: De unde vine dorinţa de a deveni liniştea conştientă?

R: Dorinţa vine de la ceea ce este dorit. Este liniştea atrasă către sine însăşi în toate expresiile ei. Este Iubirea iubindu-se pe sine în Iubit. În această dorinţă originară nu există nimic personal.

Liniştea este continuumul celor trei stări: veghe, vis, somn fără vise. În somnul adânc se reflectă liniştea reală. Când corpul se trezeşte dimineaţa, noi spunem: „am dormit bine”. Întrucât corpul n-a fost prezent în conştienţa noastră, cele spuse nu se referă la corp. Ele aparţin liniştii profunde întipărite în noi. În felul acesta somnul adânc trezeşte dorinţa arzătoare de pace, de meditaţie, în toate stările.

Î: Dacă cineva trăieşte în această non-stare despre care ai vorbit, cum acţionează el în lume?

R: Meditaţia fiind suportul oricărei activităţi nu este afectată de nici o funcţie. Funcţia este în spaţiu şi timp şi este discontinuă. Ea este experienţă. Meditaţia este în afara timpului şi este continuă; este non-experienţă. În meditaţie nu există un centru de referinţă şi nici repetiţie. Este o constantă atitudine interioară de linişte. Acţiunea trăieşte în această linişte. Liniştea nu este afectată de acţiune sau de non-acţiune. Tu poţi trece prin toate activităţile vieţii tale zilnice fără ca fundalul de linişte să fie afectat. Fundalul nu-i altceva decât activitate sau non-activitate, aşa încât este fără rost să renunţi la una sau la cealaltă ca să ajungi la fundal. Când trăieşti în meditaţie, totul curge din inteligenţa inerentă minţii şi corpului. Tu nu mai eşti propulsat de un centru condiţionat. Eşti eliberat pentru a fi cu adevărat creator. În meditaţia vie lumina liniştită a inteligenţei creatoare iluminează orice funcţionare şi îi dă o reală semnificaţie.

ÎNVĂŢĂTORUL ŞI ÎNVĂŢĂTURA

Când nu există învăţător, există învăţătură. Când nu există elev, există înţelegere.

Î: Pentru a actualiza potenţialul nostru, se pare că există ceva de învăţat sau de înţeles.

R: Trebuie să distingem între învăţare (acumulare de cunoştinţe) şi înţelegere sau cunoaştere (pătrunderea spontană în natura noastră reală). Însuşirea faptelor e necesară atunci când învăţăm o meserie, un instrument, o limbă etc. Dar nu putem să ajungem la ceea ce noi suntem în mod fundamental. Putem doar să recunoaştem asta. Recunoaşterea este ceva ce se petrece instantaneu.

Î: Cum pot ajunge la această recunoaştere?

R: În viaţa de zi cu zi există licăriri ale stării tale primordiale de cunoaştere. Există momente scurte când te afli în linişte, fără dinamismul devenirii. În general, tu treci cu vederea aceste momente, deoarece tinzi să te cunoşti numai în relaţie cu situaţiile, evenimentele şi obiectele. Când recunoşti aceste momente de linişte, devii conştient de o nouă dimensiune în fiinţa ta, o dimensiune nelegată de vreun eveniment sau gând. Odată ce eşti deschis la această dimensiune, ea apare mult mai des decât ai observat înainte.

S-ar putea eventual să observi că ceea ce apare ca fiind momente constituie fundalul continuu a tot ceea ce faci, gândeşti, simţi. El va învălui tot ceea ce faci şi gândeşti ca un ecou atotpătrunzător. Acest ecou este cel ce te face să cauţi sursa ecoului şi să fii pregătit pentru a fi călăuzit în călătoria ta.

Î: Dar nu caută cei mai mulţi un învăţător cu mult înainte de a simţi că autonomia îi atrage?

R: Atunci ei caută din curiozitate, sau pentru că aşa-i moda, sau pentru că vor un suport psihologic. Devii matur pentru un învăţător doar atunci când trăieşti în presimţire. Această intimitate cu natura ta reală este maestrul interior.

Î: Mai avem nevoie de un maestru exterior, de un învăţător spiritual, din moment ce avem un maestru interior?

R: Teoretic, nu. Practic, da, cu excepţia cazurilor excepţionale. Logic, dacă ne predăm total presimţirii, ajungem automat la ceea ce este presimţit. Însă noi suntem condiţionaţi să posedăm, nicidecum să renunţăm. Ataşamentul faţă de imaginea-de-sine ne împiedică să ne predăm totalităţii noastre. Adânca dorinţă de a fi permanent ceea ce presimţi este cea care te face să fii pregătit pentru un maestru exterior.

Î: Cum se poate căuta un maestru?

R: Nu poţi căuta un maestru, deoarece tu nu ştii ce cauţi. Nu poţi înţelege, nu poţi concepe un ghid. Poţi doar să cauţi funcţii secundare, nume, reprezentări exterioare, puteri magice, personalitate etc. Aşa că nu poţi încerca să găseşti un învăţător. Tot ce poţi este să fii deschis pentru ca învăţătorul să te găsească.

Î: Cum putem distinge falşii profeţi de vizionari?

R: În deschiderea către ceea ce este ultim, liber de căutarea unui învăţător fizic, tu rămâi în afara câmpului psihologic şi a proiecţiilor şi schimbărilor lui. Un maestru care se consideră pe sine maestru are nevoie de cei ce se consideră discipoli. În India şi mai nou în Statele Unite există o mare piaţă de maeştri şi discipoli. Tu vei şti când îţi vei întâlni maestrul, pentru că el nu este în afara ta şi tu devii din ce în ce mai independent. Dacă tu nu-ţi simţi adânc propria autonomie, poţi fi sigur că eşti ataşat de proiecţii şi reacţii.

Î: Vrei să spui mai multe despre modul în care maestrul ne va găsi?

R: Tu eşti împins de o nevoie lăuntrică care se iveşte direct din necunoscut. Întrebările apar: Ce e viaţa? Cum să mă eliberez de anxietate? etc. Tu cauţi răspunsuri şi la un moment dat realizezi că maestrul nu poate fi cunoscut obiectiv. În acest moment întrebările îşi iau viaţa pe cont propriu. Răspunsul nu mai este căutat în afară. A-ţi întâlni maestrul înseamnă a-ţi pierde sinele aparent în fiinţa ta ultimă. Ceea ce numim maestru exterior te ajută prin pedagogia şi prezenţa lui să-ţi pierzi sinele. Găsindu-te pe tine, tu eşti una cu el şi cu orice fiinţă vie. Maestrul exterior reprezintă simbolic sinele tău real. Odată ce ai avut norocul să auzi că tu eşti conştiinţă, non-stare, şi că nu există nimic de care să ai nevoie sau la care să renunţi, tu nu mai faci din el un obiect, o atitudine. El trebuie să fie pentru tine la fel de natural ca atunci când ştii că eşti bărbat sau femeie. Maestrul exterior e doar un indicator, aşa încât nu-l lua drept altceva. Nu te ataşa de un jalon.

Mulţi caută protecţie, autoritate, o mamă, un tată, un iubit, un doctor sau vindecător. Cercetează adânc motivul pentru care cauţi. Vei vedea că apare din gol. Trebuie să priveşti absenţa în faţă, nu să te eschivezi într-o proiecţie. O minte clară este totodată o minte împăcată şi dacă învăţătorul nu te conduce rapid la claritate intelectuală şi la o mai mare autonomie,

îndepărtează-te de el. N-are rost să mai rămâi, constrâns de factori secundari.

Î: Paradoxal, se pare că maestrul joacă un rol important în calea directă.

R: Maestrul nu-i decât un catalizator în trezirea la o nouă dimensiunea. Prin transparenţa prezenţei lui, el îţi aminteşte că obiectul nu poate fi evidenţiat. Astfel, el niciodată nu încurajează concretizarea prezenţei lui. Un oarecare transfer sentimental se poate produce, dar întrucât el nu găseşte un sprijin în maestru, se dizolvă. De fapt, calea directă este autonomă de la început. Toată energia care s-a cheltuit în diferite practici se dezintegrează în deschidere. În timp ce pe calea progresivă „Eul" este menţinut în mod subtil prin experienţe, pe calea directă nu se pune nici un accent pe experienţă. Maestrul real nu este altceva decât tu însuţi. El te caută neîncetat, aşteptând ca momentul de acceptare să apară.

Aşa-zisul „maestru exterior" e doar o fază tranzitorie, pentru a-ţi arăta că orice proiecţie e o iluzie. Astfel, maestrul exterior aduce clarificarea atunci când aceasta vine din experienţă. Dacă maestrul exterior nu e complet transparent, liber de ego şi de ideea de a fi un maestru, transferurile vor găsi un sprijin şi tu vei deveni mai dependent. Dacă nu te simţi devenind autonom, poţi fi sigur că nu ţi-ai întâlnit maestrul.

Î: Ce este un învăţător?

R: Când te stabileşti în adevăr tu poţi să fii sau să nu fii un învăţător. Pentru a fi învăţător trebuie să ai un anumit talent pedagogic, capacitatea de a pătrunde cu mintea direct aşa încât răspunsul să vină cu mireasma liniştii şi să producă linişte în cel ce întreabă. Este capacitatea de a vedea în discipol şi a şti instinctiv în ce mod să predea învăţătura. Nu există o învăţătură model aşa cum nu există un discipol model. De fapt nu există nici învăţător, pentru că învăţătorul e identic cu învăţătura. Învăţătorul este cu bună ştiinţă una cu învăţătura sa, iar în miezul fiinţei sale el ştie că nu-i nimic de învăţat. Cel ce trăieşte în fiinţa lui reală se consideră un nimic. El îl face pe discipol să înţeleagă că nu-i nimic de învăţat. Asta creează o nouă perspectivă: că nu există discipol, nici învăţător.

Discipolul se consideră o persoană ignorantă, care are ceva de obţinut. Când el întâlneşte nimicul învăţătorului şi învăţăturii, el este tentat să renunţe la dorinţa lui de a fi cineva iluminat, spiritual, religios etc. El este adus înapoi în el însuşi.

Comportă-te ca şi când n-ai avea nevoie de vreun învăţător, întrucât eşti liber, în siguranţă şi mulţumit. Când crezi că ai ceva de obţinut, tu trăieşti în lipsă. Singurul lucru de învăţat este cum să abordezi problema.

Î: Doar din cauza limbajului tu foloseşti pronumele „el" pentru învăţător?

R: Da, absolut! Limbajul constituie adesea o problemă deoarece el

vine în special din mintea care discriminează. Maestrul este impersonal, conştiinţă, nici bărbat, nici femeie. Astfel el se poate manifesta ca ceva, sau ca nimic.

Î: Tu spui că nu-i nimic de obţinut sau de făcut pentru a ne cunoaşte. Asta-i clar. Dar nu-i necesară o anumită vigilenţă pentru a descoperi ceea ce nu suntem? Oare asta nu s-ar putea numi efort? Anumite tradiţii spun că noi suntem precum harpele care trebuie acordate înainte de a cânta.

R: Cercetarea te conduce la o minte bine orientată. Energia necesară vine din însăşi dreapta orientare. Cercetarea înseamnă acordarea instrumentului tău. Nici un efort nu e necesar.

Î: Care este natura relaţiei dacă nu există nici discipol, nici învăţător?

R: Orice devenire este o iluzie. A te considera cineva e o restricţie. E o fracţiune. Orice act sau gând care vine de la o fracţiune este tot o fracţiune. Cel ce trăieşte în împlinire nu se poate considera o fracţiune, un învăţător. El e stabilit în non-dualitate, vede numai non-dualitatea. El nu încurajează pe aşa-numitul discipol să fie cineva. Fără restricţiile personalităţii, există o întâlnire pe un temei mutual. În această întâlnire unul ştie exact unde se află, dar celălalt încă nu ştie. Aici există un moment magic şi mai presus de timp şi se poate întâmpla ca o lumânare aprinsă să provoace aprinderea celeilalte. Nu poţi învăţa adevărul, trebuie să fii luat de el.

Î: Cum se produce această transmisie de lumină?

R: Flacăra este potenţial acolo. Când iubitul îţi zâmbeşte, există o transmisie a iubirii dincolo de gestul fizic. În unitatea iubirii tu zâmbeşti imitând involuntar.

Î: Oare este discipolul întotdeauna conştient de transmisie?

R: Aşa-numitul discipol e conştient de momentele de împlinire cu aşa-numitul învăţător, momente în care există golire de orice personalitate, o deschidere golită de orice. Atunci el este pregătit să primească. Prezenţa învăţătorului este transmisia însăşi. Nu există nici o intenţie de a transmite.

Pot exista momente când discipolul e mai liber ca de obicei faţă de tot ceea ce el nu este. Învăţătorul poate profita de împrejurare.

Î: Cum se efectuează transmisia în discipol?

R: Transmisia este dincolo de timp dar ea se poate produce în orice moment în timp. Cuvintele maestrului sunt îmbibate de prezenţă. Când cuvintele sunt auzite, dar nefixate în creier prin memorie sau interpretare, îmbibarea lor rămâne. Este îmbibarea care menţine cuvântul viu şi în acelaşi timp îi anihilează concreteţea. Prezenţa cuvântului este lăsată ca un ecou al propriei şi necunoscutei tale prezenţe. Adevărul este transmis înaintea răspunsului verbal. Aşteptarea unui răspuns la nivel intelectual împiedică răspunsul să se edifice în tine.

Tu poţi, într-adevăr, să vorbeşti de un răspuns doar când îl simţi în tine. Răspunsurile autentice sunt de prima mână. Când mintea este blocată

într-un sincer „nu ştiu”, răspunsul viu se iveşte.

Î: Cum e cu putinţă ca prezenţa mea necunoscută să devină cunoscută?

R: Parfumul prezenţei ţine cuvintele maestrului vii atâta timp cât e necesar ca ele să fie vii. Poate fi vorba de un moment instantaneu sau de mai mulţi ani. Cuvântul ca un ecou, un obiect-simbol, rămâne numai pentru a-şi dezvălui sursa, conştiinţa, prezenţa în care tu eşti laolaltă cu toate lucrurile. În momentul completei revelaţii cuvintele actuale se dizolvă în originea lor: liniştea.

Î: Este dizolvarea cuvintelor un proces gradual?

R: Să fim clari. Nu este vorba de o progresie. Nu există evoluţie a prezenţei. Dizolvarea cuvântului este legată de timp, însă prezenţa este doar acoperită de aceste formulări. Când cuvintele nu-şi mai găsesc un sprijin, prezenţa apare instantaneu, aşa cum soarele străluceşte întotdeauna deasupra norilor.

În general, condiţionarea este foarte puternică. Tendinţa de a ţine totul în prinsoarea minţii împiedică vorbele maestrului să-şi facă lucrarea. Pot trece mulţi ani pentru ca intelectul să scape din strânsoarea lui. Însă vorbele maestrului au o putere foarte mare. Aşa cum îndeamnă textul: meditează la ele!.

Î: Ce înseamnă exact: „meditează la cuvintele maestrului”?

R: Trăieşte cu ele. Cuvintele sunt impregnate de sursa lor. Dar puterea lor poate fi efectivă doar când nu sunt întunecate de analiză, interpretare sau repetiţie mecanică. Niciodată nu te poţi gândi la cuvinte. Poţi doar să le laşi să ajungă vii în tine. Vorbele aduc propria lor înţelegere. Lasă-le să lucreze în tine. Transpunerea spontană poate avea loc pe multe niveluri. Numai prin această transpunere spontană în toate domeniile vieţii cuvântul se eliberează pe sine de sine însuşi şi deodată tu te trezeşti în gloria ta.

Î: Doar prin cuvinte şi prin dizolvarea lor ajungem la o fiinţă esenţială?

R: Pot exista perioade când dispoziţia discipolului este atât de deschisă şi de liberată de minte încât pur şi simplu prezenţa maestrului stimulează prezenţa discipolului. Noi numim asta transmisie în linişte.

Î: Spui că nu există învăţătură şi totuşi vorbeşti despre „cuvintele maestrului”.

R: Limbajul e o unealtă pentru a aduce înţelegerea intelectuală. Înţelegerea intelectuală şi abandonarea cunoştinţelor acumulate şi a dorinţei de devenire trebuie să meargă împreună. Orice formulare urmăreşte doar ca intelectul să-şi vadă limitele în abordarea a ceea ce este incognoscibil în termeni de percepţie şi concept. Desigur, oameni diferiţi provin din culturi şi medii diferite, iar învăţătorul, folosind diferite căi de abordare, se întâlneşte cu fiecare potrivit fondului său psihosomatic. Noi putem doar să învăţăm ce se poate învăţa. Ceea ce se poate învăţa este calea. Adevărul şi

lumina nu se pot învăţa. Aşa cum vântul gândirii greşite acoperă soarele cu nori, tot astfel numai vântul gândirii drepte poate descoperi soarele. În cele din urmă, totuşi, nu există discipol slab, există numai învăţători slabi.

Î: Tu spui adesea că noi nu suntem făptuitorul ci martorul faptelor. Aceasta pare a fi crucial în pedagogia ta. Vrei să spui mai mult despre asta?

R: Când spui „am făcut asta" sau „sunt mânios" tu ai stabilit o relaţie personală cu situaţia. Când situaţia nu se referă la un centru – de exemplu, când gândeşti: „asta s-a făcut", „există mânie" – apare o absenţă a relaţiei efective. Această absenţă se simte ca un spaţiu şi spaţiul din jurul tău te eliberează de ataşamentul de obiect. Obiectul apare în acest spaţiu. Această asimţire a spaţiului, martorul, e doar o cârjă, un procedeu pedagogic, dar e unul foarte important. Tu poţi găsi martorul constatând că ori de câte ori observi o schimbare, observaţia ta este întotdeauna în prezent. A cunoaşte martorul înseamnă a ajunge să-l cunoşti pe observatorul schimbării. Dar acest observator nu trebuie să fie o atitudine. Identificarea cu o atitudine este o fundătură. Când martorul nu e obiectivat el se dizolvă în spaţialitatea care eşti tu. Cu alte cuvinte, câtă vreme există un „Eu", există un martor, dar când nu există un „Eu", nu există nici un martor. Martorul dispare odată cu dispariţia persoanei.

Î: Ce crezi despre disciplinele tradiţionale?

R: Există multe discipline tradiţionale, dar acestea nu pot fi folosite în mod sistematic. Învăţătorul are toate aceste forme la dispoziţia sa. Dar toate aceste tehnici ţin încă vie imaginea Eului. Ele te ţin în relaţia subiect-obiect. Adevărata tradiţie are loc atunci când cel pe care-l numeşti învăţător este complet fără imagine. El nu trăieşte în restricţia de a fi un „învăţător" care are ceva de predat, ceva de stabilit în modul de predare şi disciplină. În deschiderea lui el te ajută să te eliberezi de imaginea ta. În asta există o transmisie directă; altfel tu ajungi să fii prizonierul formelor şi al disciplinelor care te conduc doar la inflexibilitate şi la starea de gol.

Î: Dar nu simţi că tradiţiile aduc mijloacele prin care să devenim liberi de tradiţie?

R: Să ne clarificăm terminologia. Am putem spune că tradiţia este transmisia Vieţii. Este esenţial să trăieşti experienţa non-stării fundamentale. Transmisia directă nu necesită nici un suport. Nu e legată de memorie, timp şi spaţiu. Tot ce nu e transmisie directă are loc în timp şi spaţiu. Implică memoria. Asta numim noi „tradiţional" - şi include ritualuri, doctrine, credinţe, mituri etc. Aceste moduri de expresie şi învăţare variază în funcţie de cultura individului şi de epocă. Atât timp cât tradiţionalul e întemeiat direct pe tradiţie, el este un vehicul pentru transmisie. Cu alte cuvinte fundalul etern trebuie să se menţină în toate expresiile lui. Când lucrurile se petrec astfel, tradiţionalul rămâne flexibil, adecvat şi oportun. Dar când tradiţionalul este accentuat, el îşi pierde sursa în transmisia directă

şi devine inflexibil. El nu poate funcţiona deoarece şi-a pierdut orientarea originară, adevărata sa raţiune de a fi, sursa lui de viaţă. El devine o cochilie fără fiinţă în ea.

Î: Se pare că mulţi oameni din ziua de azi îşi schimbă tradiţiile în speranţa aflării adevărului.

R: E o lipsă de înţelegere să schimbi un cadru tradiţional cu altul. Când mergi adânc în propria ta tradiţie religioasă, găseşti unitatea transcendentă a tuturor religiilor, unitatea non-experienţei, înţelegerea vie. Aici nu există nici o dispută în ce priveşte dogma, ritualul şi stările mistice, după cum nu există nici un loc pentru comparaţie. Este adevărat că multe religii tradiţionale s-au identificat într-atât cu factorii secundari încât ele mai mult împiedică decât ajută înţelegerea. Dar dacă cercetezi adânc ca un creştin, musulman, budist, evreu, hindus şi înţelegerea ta este foarte profundă, ajungi la adevărul viu. Există înţelepţi şi sfinţi în toate tradiţiile religioase.

Î: Am întâlnit mai mulţi învăţători spirituali şi întotdeauna, după un anumit timp, m-am simţit în aceeaşi stare de insatisfacţie. Acum, ascultându-te pe tine, înţeleg că trebuie să întâlnesc un învăţător fără ca eu să-l aştept, cu o minte goală. E adevărat?

R: Deoarece te-ai obişnuit să vezi obiecte, tu ai fost atras de personalitatea învăţătorului sau de promisiunea că vei obţine ceva. Acestea aparţin exclusiv corpului şi stimulează anumite senzaţii şi transformări chimice în tine, care rămân ca un ecou pentru un timp, dar în cele din urmă dispar. Când eşti atras la nivel personal de un învăţător, de o idee, sau o organizaţie, ele îţi hrănesc tiparele emotivităţii şi te menţin în poziţia asumată. Dar vine o vreme când situaţia nu te mai stimulează şi nu mai rămâne nimic de obţinut, aşa încât pierzi interesul. Din nou te simţi plictisit de viaţă şi cauţi în jur noi situaţii, noi oameni, alte obiceiuri, o „nouă" aventură. Când vezi că nimic nou nu e în această ultimă atracţie, că-i doar o repetare, ajungi într-un punct mort.

Î: Repetatele mele dezamăgiri m-au lăsat cu un anumit scepticism, o apatie care mă împiedică să văd lucrurile cu prospeţime.

R: Dezamăgirea este o reacţie în tine, pe care o suprapui peste alta. Scepticismul şi apatia sunt stări psihice ca şi emoţia. Observă lucrurile acestea ca fapte în sine, fără a dori să le schimbi, să adaugi sau să scazi ceva. Când observi faptele fără a dori ceva, te simţi într-o dimensiune complet necunoscută ţie. Atunci eşti în pragul autonomiei, care eşti tu cu adevărat, care n-are nimic de-a face cu situaţiile sau sentimentele. Sunt mulţi care trăiesc neîncetat în relaţie cu alţi oameni, care au nevoie de alţii ca să se simtă vii. Adevărata învăţătură e să devii autonom şi *apoi* să împărtăşeşti frumuseţea.

Î: Dar nu se poate trăi mereu în singurătate. Ţine de supravieţuirea

biologică să trăieşti cu alţii.

R: Da. Dar tu n-ai nevoie să te identifici sau să te ataşezi biologicului, corpului. Observă că ceea ce eşti cu adevărat este autonom, şi atunci împărtăşirea are o altă semnificaţie.

Î: Era o vreme când mă simţeam atât de însetat de cercetarea spirituală şi acum sunt indiferent. Ce s-a întâmplat cu mine?

R: Căutarea ta n-a fost niciodată îndeajuns de puternică. Ai pus accentul prea mult pe obiect. Ai căutat stări care ţi-au scăpat sau care acum te plictisesc. Ai căutat, poate, un suport psihologic în învăţător şi acum ai depăşit această nevoie. Mulţi oameni îşi petrec întreaga viaţă trecând de la o compensaţie la alta, încercând diferite experienţe, căutând un iubit, un soţ, un maestru, bani etc. Toate acestea sunt închise în minte şi persoana care socoate că doreşte aceste lucruri este de asemenea în cuşca minţii. Când vezi că totul este doar un concept în minte, nu mai există combustibil şi mintea devine poroasă. E nevoie de o oarecare maturitate pentru a vedea ciclul: lipsă – dorinţă – compensaţie - plictiseală etc. E nevoie de pregătire ca să vezi asta, să te opreşti, şi să te întrebi: „Asta-i tot ce trebuie trăit”? Oare există ceva care e suportul tuturor schimbărilor, al tuturor suişurilor şi coborâşurilor, al tuturor venirilor şi plecărilor?

Î: Ce ar putea declanşa aceste momente de oprire şi de pus asemenea întrebări?

R: Trebuie pur şi simplu să te plictiseşti de căutarea unei compensaţii. Asta te face să-ţi recapitulezi viaţa. Există perioade când ne putem găsi pe o cărare fără ieşire, în care energia e blocată. Există două reacţii importante la această situaţie. Un caracter foarte hotărât poate să simtă blocajul energetic atât de puternic încât va întreprinde ceva care să-i schimbe viaţa complet – căsătorindu-se pe negândite, părăsindu-şi ţara, divorţând, având un copil etc. E un act disperat, o ieşire care nu ţine organic de acel individ. E un fel de explozie, o încercare de a ieşi din prinsoare. Dar desigur, asta nu te scoate ci, dimpotrivă, te conduce la un alt lanţ de reacţii succesive.

Personalitatea mai puţin puternică poate intra într-o stare de pasivitate absolută, unde nu există nici cea mai slabă voinţă de a ieşi sau măcar de a căuta compensaţia. Nu mai există speranţa în ceva şi asta conduce la un fel de abandon. Apoi poate apărea o mică lumină. Lumina e în tine. Ea apare accidental atunci când nu te mai concentrezi pe nimic, nici chiar pe drumul fără ieşire. Odată cu apariţia luminii, energia nu mai este cristalizată. În ambele cazuri rezultatul e acelaşi: se ajunge – fie prin plictiseală, fie prin apatie – la un abandon, la o renunţare. Absenţa oricărei speranţe e un câştig în sine.

Î: Se pare că tu accentuezi faptul că înţelegerea şi experienţa trebuie să fie concomitente. Ce se întâmplă dacă una există fără cealaltă?

R: Înţelegerea îţi arată tot ceea ce nu eşti şi ea aduce cu sine

renunţarea. Dacă intelectul e lăsat în urmă, există pericolul ca accentul să se pună prea mult pe simţuri. Înţelegerea îţi aminteşte că, în fond, ceea ce tu eşti nu e o stare, o experienţă în care să intri şi din care să ieşi. Un înţelept foloseşte lumea pentru a trece dincolo de ea. El cunoaşte precis natura funcţiei şi de aceea acţionează în lume cât se poate de adecvat. El nu e al lumii, dar este în ea. Cei pe care îi numim „mistici" pun accent mai mare pe experienţele extramundane decât pe cunoaştere şi pe funcţia acesteia în societate.

Î: Există oare vreun loc pentru Dumnezeu în învăţătura ta?

R: Ceea ce *tu* numeşti Dumnezeu e un concept. Poţi adăuga multe calificative: atotputernic, atotştiutor, bun etc. la acest concept, dar el rămâne tot intelectual şi alimentează o reprezentare şi o stare de emotivitate. Pentru a cunoaşte cu adevărat pe Dumnezeu trebuie să te eliberezi de ideea de Dumnezeu. Pentru a ajunge la experienţa lui Dumnezeu trebuie să te goleşti de orice imagini şi proiecţii personale, care sunt idoli falşi ce te îndepărtează de Dumnezeu. Există o maximă: „Când te întâlneşti cu Buddha, alungă-l!". Meister Eckhart spune că pentru a-l întâlni pe Dumnezeu, trebuie să te eliberezi de conceptul de Dumnezeu.

Î: De unde vine dorinţa noastră de a fi una cu Dumnezeu?

R: Unirea aparţine misticului, iar unitatea înţeleptului. Cuvântul unire presupune existenţa părţilor. Tu te consideri o fracţiune, o entitate izolată şi eşti nerăbdător să te întorci la ceea ce presupui că este originea ta. Te poţi lăsa răpit de simţuri pentru a te identifica cu ea în extaz. Dar simţirea este tot o stare afectivă, hrănită de reprezentare. Când egoul e contopit cu simţirea, el moare vremelnic, dar se întoarce în viaţa de zi cu zi. Tu te poţi pierde temporar în stări extatice, dar din moment ce natura ta reală nu este o stare, de ce să cauţi stări?

Î: Întrucât limbajul este dual, linear şi secvenţial – deci complet inadecvat să exprime divinul, împlinirea, fiinţa – nu avem nevoie de simboluri?

R: Simbolurile sunt o parte necesară a culturii. Ele exprimă realitatea mai adânc şi mai repede decât majoritatea cuvintelor. Înţelegerea simbolurilor nu aparţine funcţionării zilnice a minţii. Ele străpung mintea şi reflectă propriul ei fundal – întregul. Simbolurile te duc dincolo de complementaritate.

Î: Există oare o dorinţă religioasă profundă şi idealistă care nu vine din izolare?

R: Desigur, în ultimă instanţă ea vine din natura ta reală. Dar dorinţa adâncă necesită informaţie. Mintea trebuie să fie informată. Când tu accepţi că eşti ceea ce cauţi, mintea nu mai proiectează ceva „în afară". Câtă vreme priveşti în afara ta, tu presupui o separaţie. Orice efort creează automat izolare. Cercetează în linişte, nu prin voinţă şi forţă. Lasă-te invitat, atras.

Tu spui: „caut adevărul”, însă adevărul este cel ce te caută pe tine.

Î: Poate iubirea singură, calea *bhakti*, să te ducă la realizarea fiinţei tale?

R: Da. Dar vine o vreme când *bhakta* (devotul) îşi dă seama că el trăieşte deopotrivă în lume, ca şi în cer. Astfel el trebuie să ajungă să înţeleagă viaţa.

Adeseori pe calea *bhakti* există confuzie. Eşti ţinut în dualitatea adorator-adorat. Mintea trebuie să ajungă să înţeleagă că ceea ce doreşti cel mai mult nu poate fi găsit „în afară”, altfel rămâi ca un câine stând în faţa unui os frumos pe care niciodată nu-l poate roade.

Î: Dar nu-i cu putinţă ca, abandonându-te unei iubiri atotcuprinzătoare, să ajungi la iubirea însăşi?

R: Este tot o reprezentare a cuiva sau a ceva de adorat sau de iubit.

Î: Însă mintea, reprezentarea, se consumă în iubire.

R: Da, acolo unde există reală consumare a persoanei, sunt de acord. Dar mai ales pe această cale există ataşament de maestru – reprezentarea, adoratul. Unii oameni simt o dorinţă arzătoare pentru ceva ce nici ei nu cunosc, dar găsesc un substitut, o definiţie pentru acest necunoscut. E nevoie de maturitate pentru a trăi cu nesaţul fără a încerca să-l concretizezi.

Î: Spui că teoretic este posibil, dar practic e o cale dificilă?

R: Da. Adevărata cale *bhakti* înseamnă abandonul desăvârşit. Un abandon în faţa propriei tale linişti. Accentul nu se pune pe obiect, ci pe renunţare. Ar putea exista o presimţire, o stare de adoraţie. Adoratorul nu ştie de unde vine starea aceasta. Când există un abandon total în faţa acestei stări de adoraţie se produce contopirea adoratorului cu adoratul, şi ceea ce rămâne e doar împlinire.

Î: Ce este iluminarea?

R: Intuiţia instantanee care te convinge că nu există nimeni şi nimic de iluminat.

Î: Cum mă pot apropia de ea?

R: Orice pas făcut pentru a te apropia de ea nu face decât să te îndepărteze. „Este mai aproape decât să rupi o floare”. Fii doar conştient de lipsa ta de voinţă de a renunţa la dorinţa de a produce. Această intervenţie ne abate de la cursul natural al vieţii. Simte-te în această conştienţă. Rămâi acolo şi vei fi luat de ea. Vei fi într-o nouă dimensiune, într-o expansiune fără obiect, fără referinţă. Este un moment de uimire, absolut fără cauză.

Î: Mie mi se pare că putem experimenta doar indirect ceea ce este dincolo de corp, simţuri şi minte. Cum am putea-o face direct?

R: Care e sursa fundamentală a tuturor percepţiilor noastre, şi unde se află ea? Această descoperire poate fi numită experienţa iluminării, deşi lumina percepţiei nu e pe filmul experienţei. Toate viziunile religioase, artistice, sociale sau ştiinţifice care se pot produce se bazează pe cunoscut,

pe acumulare, pe memorie şi sunt doar o prelungire a naturii noastre reale, a conştienţei. Natura noastră intrinsecă este meditaţie, care e fără început şi fără sfârşit. Este o non-stare, o non-experienţă şi este suficientă sieşi, fără nici o nevoie de stimulare şi liberă de orice motivaţie de a construi imagini şi structuri.

Î: Ce se petrece în tine când auzi o întrebare şi dai un răspuns?

R: Întrebarea e auzită în linişte şi răspunsul apare din linişte. Ele nu trec prin minte, memorie sau vreun punct de referinţă. Noi folosim vorbele ca simboluri pentru a ajunge la înţelegere. Ca simboluri ele au doar o semnificaţie de moment. Răspunsul vine din linişte. Primeşte-l în linişte. Când îl clasifici, el îşi pierde savoarea sursei sale. Savurează acest gust şi mai devreme sau mai târziu el te va conduce la sursa din care a ieşit – tăcerea vie.

Î: Vrei să spui mai multe despre experienţa ta iluminatoare?

R: Dacă ţi-aş spune acum, ce-ai putea face tu cu răspunsul? Când apare această întrebare, priveşte imediat la starea pe care o afli în tine. Întrebarea aceasta este o evadare de la a privi în faţă originea întrebării. Ea provine din curiozitate, memorie, zvonuri, cărţi.

Î: Trezirea ta a fost instantanee sau gradată?

R: Trezirea este instantanee, dar transmutarea la nivel fenomenal se face în timp.

Î: Prin urmare, un înţelept se poate maturiza după iluminare?

R: Eşti lovit la toate nivelurile însă transformarea şi armonizarea substanţei umane, temperamentului, caracterului şi organismului biologic sunt legate de timp. Nu toate fiinţele iluminate sunt învăţători sau devin imediat învăţători. Modul de a transmite adevărul se poate maturiza.

Î: Care a fost starea minţii şi corpului tău îndată după trezirea în conştiinţă?

R: Receptivitate. Era absolut neorientată, nelocalizată, total relaxată – fără proiecţie, aşteptare sau idei. Doar în această stare complet relaxată am fost luat de graţie.

Î: Ai spus că în momentul acela ai văzut păsări zburând. Ce ai simţit?

R: Mi s-a părut că pentru prima oară privesc faptele fără nici o interferenţă la nici un nivel.

Î: Deci era vederea fără intervenţie şi apoi ai fost luat de non-interferenţa însăşi, nu-i aşa?

R: Da. Am fost luat dintr-o dată în conştienţa în care nu mai eşti conştient de ceva.

Î: La acest punct, ai putea oare să spui, folosind terminologia Zen, că nu existau nici munţi, nici păsări?

R: Da. Lumea încetează ca iluzie, ca *maya*.

Î: Dar apoi ai văzut din nou păsările.

R: Da. Dar ele nu mai aveau o existenţă separată. Ele au apărut în fiinţa mea ca o expresie a mea.

Î: Şi acest nou mod de a fi a rămas cu tine ?

R: Da. N-a fost o manipulare a intelectului. Oricine poate ajunge la o reprezentare intelectuală a fiinţei, care poate fi foarte poetică.

Î: Pentru ca această experienţă să nu rămână accidentală, nu cumva reprezentarea intelectuală este necesară?

R: Claritatea intelectuală e importantă. Ea duce mintea la abandon. Dacă mintea nu-i informată, ea rămâne atrasă de înţelegerea mentală, care o împiedică să se abandoneze şi să fie cuprinsă de înţelegerea ca fiinţă totală.

Î: Cum au apărut diferitele situaţii în viaţa ta după ce te-ai stabilit în această împlinire?

R: Viaţa a decurs ca înainte, dar nu m-am mai simţit legat de existenţă. Toate activităţile au fost legate de întregul care este fiinţa. Nimic n-a rămas accidental sau inconştient. Vreau să spun că toate activităţile au devenit sacre. Astfel, n-am mai fost legat de lucruri şi n-a mai existat localizare în formă sau concept, am simţit imensitatea, vastitatea în care totul se mişcă. Totul apare în spaţiu. Când eşti legat de activitate, tu vezi doar activitatea însăşi, nu faptul că ea este în relaţie cu întregul mediu. Când există vedere din globalitate, lucrurile apar într-o postură pe care niciodată n-ai văzut-o înainte, şi se ivesc discernământul şi discriminarea inteligentă.

Î: Aşadar comportamentul tău s-a schimbat?

R: Nu prin voinţă. Când situaţiile se văd în întregul lor context, fără motivaţie personală, există răbdare şi renunţare, *gellasenheit* în germană, care nu-i fatalistă. Schimbarea apare deoarece tu vezi în lucruri valoarea intrinsecă.

Î: Dacă activitatea nu mai este direcţionată de voinţa personală, nu e totuşi oarecum direcţionată de caracterul cu care ai venit pe lume?

R: Da. Caracterul intrinsec rămâne dar el este purificat de tot ceea ce numim în general „caracter”, care e reacţie şi rezistenţă. Acesta dispare, lăsând doar caracterul „natural”.

Î: Ce se întâmplă, de pildă, când caracterul este ambiţios, dominator, capricios, manipulator sau chiar violent?

R: Se produce reducerea imediată a aşa-zisei personalităţi la caracteristicile ei de bază. Asta aduce o rectificare imediată a întregii structuri psiho-fiziologice. Dar e nevoie de timp pentru a ajunge la completa armonizare a energiei.

Î: Cum arată un caracter eliberat de condiţionare?

R: Îşi are propria lui savoare, dependent de ereditate.

Î: Cele mai multe practici spirituale nu sunt oare destinate să amelioreze caracterul?

R: Mulţi cred că există cineva care are nevoie de ameliorare.

Î: Este posibil ca înţeleptul să mai aibă plăceri şi neplăceri?

R: Nu. Plăcerea şi neplăcerea vin de la un centru de opinii. Pentru înţelept lucrurile sunt potrivite cu situaţia din acel moment.

Î: Dar de ce acţiunile diferiţilor înţelepţi iau expresii atât de diferite?

R: Fiecare situaţie îşi aduce propria acţiune, dar acţiunea e potenţială. Actualizarea unei acţiuni ţine de caracter, de imaginaţie, de facultăţile corpului-minte. Situaţii asemănătoare pot să apară pe căi diferite fără a-şi pierde direcţia intrinsecă. Unii oameni se exprimă în gândire, alţii în acţiune, unii într-un mod artistic, alţii în tăcere. Orice expresie apare din dăruire. În final totul e un joc, o expresie a energiei universale. Unii înţelepţi trăiesc mai mult în viaţa lumească decât alţii. Aceasta ţine de existenţa lor şi toţi i se încredinţează. Nici o cale nu-i mai bună sau mai rea decât alta. E o idee complet greşită, o falsă interpretare, ca o fiinţă omenească înţeleaptă să părăsească societatea. Când un înţelept trăieşte în societate, dar nu-i aparţine, el este cel mai pozitiv element din societate.

Î: De ce sunt atât de puţine fiinţe armonioase în lume?

R: Întrebarea este un mod de-a evita să cercetezi propria ta lipsă de armonie. Dacă ţi-aş da răspunsuri istorice, n-aş face decât să încurajez fuga ta de întrebarea reală.

Î: Are înţeleptul responsabilitate să-i înveţe sau să-i ajute pe alţii?

R: Cuvântul responsabilitate nu-i deloc potrivit. Învăţarea vine din iubire, din compasiune, este în afara oricărei forme de mulţumire. În ea nu există simţământul datoriei, nici dorinţa de a ameliora personal lumea. Ea este liberă de orice motivaţie. E o greşeală să crezi că învăţătorul face ceva. Transmisia nu se poate produce intenţionat. Când există maturitate, lumânarea se aprinde. Dar există cei ce evită să fie cetăţeni ai pământului. Sarcina este să ajungi la un echilibru, să fii în lume, dar să nu-i aparţii.

Î: Tu spui că dacă învăţătorul nu ne duce rapid la claritate intelectuală, noi nu trebuie să rămânem constrânşi de factori secundari precum atracţia sau dependenţa de personalitatea învăţătorului. De asemenea, au existat învăţători care i-au îndepărtat pe oameni când au văzut că nu-s deloc maturi. Eu te cunosc de zece ani şi deşi simt o anumită claritate la nivel psihosomatic, şi-mi pot înfrunta viaţa mai deschis şi chiar cu curaj, eu nu simt că s-ar fi produs o mare schimbare în axa vieţii mele sau că tânjesc după iluminarea spontană. De ce nu mă alungi?

R: Există diferite căi de a preda învăţătura. Calea mea e să mă apropii de cineva, la orice nivel s-ar afla el. Dacă ei îşi mătură camerele pentru a trăi, atunci eu îi ajut să-şi facă bine munca. Nu există nici o unitate de măsură pentru a aprecia maturitatea, deoarece ceea ce eşti nu poate fi obiectivat şi comparat. În orice moment trecutul e consumat. Poate că tu n-ai pus la inimă spusele mele. De fapt tu n-ai trăit cu ele. Eşti mai interesat să faci bani, să înveţi să cânţi la pian, să te căsătoreşti, să ai copii. Dacă te-ai

dărui spuselor mele la fel de entuziast cum faci cu alte lucruri, vei obţine ceea ce doreşti din adâncul inimii. Spusele mele vin din inimă.

Î: Dar eu *simt* că am luat spusele tale în serios şi că am făcut tot ce mi-a stat în putinţă; totuşi, încă nu simt libertatea şi pacea durabile.

R: Mergi înainte. Trăieşti cu adevărul vorbelor mele. Visează la ele şi vei ajunge în acord cu ele. Tu obţii întotdeauna ceea ce doreşti cu adevărat, dar trebuie să doreşti cu adevărat, din inimă. Aminteşte-ţi: banii şi alte dorinţe nu vin din inimă, ele vin din minte. Orice dorinţă vine din profunda dorinţă de pace şi libertate. Trăieşte cu dorinţa cea mai adâncă a inimii şi ea îţi va aduce lipsa de dorinţe.

Î: Tu vorbeşti despre non-starea absolută ca fiind linişte. Alţii o descriu ca iubire şi pace. Există iubire în liniştea ta?

R: În liniştea mea există o absolută absenţă a oricărei stări sau concept. Tu însuţi eşti această împlinire. Nu poţi vorbi despre iubire şi pace. Această împlinire *este* iubire, *este* pace, *este* fericire. Ea este indescriptibilă. Nu încerca să obiectivezi iubirea sau pacea şi să faci din ele o stare.

Văd că tu încă eşti legat de afectivitate. Tu vrei ca eu să vorbesc despre iubire, să-ţi dau un sprijin, ceva de simţit, ceva de adorat sau de obţinut. Eu nu îţi voi oferi un pai de care să te agăţi, şi în golul acesta tu vei fi luat de tine însuţi. Tu eşti iubire, aşa încât nu încerca să fii un îndrăgostit.

Î: Simt că multe din întrebările mele sunt lipsite de importanţă. Cum pot să ştiu ce să te întreb?

R: Observă de unde vin întrebările tale. Observă că ele vin din nesiguranţă, agitaţie şi frică. Observă că formularea ta e o încercare de a evita să priveşti în faţă aceste fapte. Întrebările care nu vin din momentul însuşi – adică întrebările pe care le cauţi – nu sunt potrivite acestor circumstanţe. Singurele întrebări potrivite sunt cele care se ivesc spontan din observarea faptelor – starea ta actuală de îndoială, agitaţie, nesiguranţă, gelozie, ură, lăcomie etc.

Tu te-ai obişnuit cu răspunsuri în plan verbal şi vrei ca eu să-ţi dau asemenea răspunsuri. Dar răspunsul la întrebările tale reale un poate veni niciodată la nivel verbal. Întrebările reale vin din răspunsul însuşi, deoarece a privi în faţă situaţia este chiar răspunsul. De aceea tu poţi găsi răspunsul doar în tine însuţi. Tu însuşi eşti răspunsul oricărei întrebări.

Î: E adevărat. Eu am venit aici aşteptând să-mi dai răspunsuri. Cum pot ajunge la propriul meu răspuns?

R: Adevăratul răspuns se simte înăuntru, nu se aude din afară. El se află în întrebarea deschisă. Niciodată nu vei fi fericit cu răspunsuri indirecte, aşa încât de ce le cauţi? Trăieşte cu întrebarea ta reală. Nu te îndepărta de ea. Când te deschizi ei, ea se desfăşoară în tine. În fiinţa ta deschisă, tu ajungi la răspunsul viu.

O DISCUŢIE DESPRE ARTĂ

Căutătorul: De câtva timp aştept să vă întreb pe amândoi: ce credeţi că este arta cu adevărat? Este o colecţie amorfă a expresiei umane sau putem spune mai *precis* ce este?

Filozoful: În ultimă instanţă orice obiect indică adevărul şi frumuseţea, dar există obiecte care, prin excelenţă, ne readuc la adevăr şi la frumuseţe. Acestea sunt operele de artă.

Căutătorul: Oare tot ceea ce în general numim „artă" are această putere?

Filozoful: Arta care izbeşte simţurile şi ne poartă dincolo de ele într-o stare nesupusă timpului s-ar putea numi artă sacră. Arta decorativă sau experimentală ne lasă în simţuri şi în acest sens se poate numi seculară. Acele opere „sacre", care au puterea simbolică de a ne arunca într-un tărâm impersonal, sunt foarte rare.

Căutătorul: Să vorbim despre aceste opere de artă. Ce înţelegi atunci când spui că ele ne lovesc simţurile şi ne duc dincolo de ele?

Artistul: Nu cumva este acea bucurie estetică pe care o resimt când sunt captivat de o operă de artă care nu mai este prezentă ca un obiect? Există doar un sentiment de mirare, încântare şi expansiune, în care uit de spaţiu şi de timp şi nu mai sunt în simţurile mele, aşa cum spui.

Filozoful: Exact. În bucuria estetică noi ne întoarcem la noi înşine, aproape de fiinţa noastră primordială. Încântarea produsă de marile opere de artă are puterea să ne întoarne către ceea ce suntem, către goliciunea şi zburdălnicia fiinţei simple, lipsită de gânduri şi de conştiinţa de sine.

Artistul: Da! Când citesc anumite poezii, sau ascult cvartetele lui Beethoven, sau stau în faţa unor sculpturi de Henry Moore, eu nu mai sunt în lumea de fiecare zi, ci într-o senzaţie de unitate şi linişte. Este simţământul de a fără graniţe, fără rutina vieţii zilnice şi fără ceea ce eu numesc de obicei „eu însumi". Este o stare înrudită cu acele momente de mirare din copilărie de care îmi amintesc vag.

Căutătorul: Rămâi cumva în acest sentiment sau te întorci la obiect?

Artistul: Mă întorc la detalii pentru a vedea ce mă încântă. Întoarcerea e spontană, este dorinţa de a face ca lucrarea să-mi aparţină. Eu examinez

compoziţia, o recreez punct cu punct până când nu mai rămâne nimic de observat, apoi din nou mă las cuprins de bucuria lipsită de prezenţa obiectului.

Filozoful: Da. Te întorci involuntar să examinezi o lucrare, deoarece simţurile încă nu sunt integrate complet în întreg, în sentimentul de unitate şi sunt cuprinse de dorinţa de a fi astfel. Când examinăm detaliile unei opere punct cu punct, sentimentul global rămâne ca fundal şi fiecare detaliu se referă în mod spontan la el. Atenţia rămâne astfel extinsă şi în ea simţurile îşi pierd obiectivitatea şi se desfăşoară. În tot acest timp ele sunt totuşi integrate conştient în conştiinţa noastră, aşa încât nu există dorinţă imediată de a te întoarce la detaliu, la părţile obiectului. Asta ar fi o reducere a sentimentului de unitate. Este căsătoria în gratitudinea admiraţiei şi aprecierii.

Căutătorul: Dar uneori noi continuăm să ascultăm sau să privim din nou evenimentul. Ce înseamnă asta?

Artistul: Când simţurile sunt atât de exaltate şi transformate, e normal să vrei să te delectezi din nou. Noi suntem creaturile simţurilor, iar bucuria estetică este senzaţia zeilor. Marile opere de artă sunt o sursă de încântare inepuizabilă.

Căutătorul: Putem spune oare că împlinirea estetică este completă după integrarea simţurilor?

Filozoful: Împlinirea este atunci mai întemeiată pe întregul vieţii. Fără integrarea tuturor elementelor, sentimentul de unitate rămâne nebulos ca o experienţă mistică. Este important ca trupul şi mintea să fie integrate, iar cunoaşterea obiectivă să nu fie negată ci încorporată în întregul cunoaşterii ca fiinţă.

Căutătorul: Spui că obiectul e plin de dorinţa de a fi integrat în unitate. Ce atrage obiectul?

Filozoful: Am putea spune, asemenea lui Plotin, că el este o emanaţie a lui Dumnezeu şi o întoarcere la Dumnezeu. Sau am putea spune pur şi simplu că obiectul este atras către căminul său, către întreg. În atenţia multidimensională, când simţurile sunt relaxate, obiectul îşi pierde rigiditatea şi se desfăşoară în tine, o desfăşurare pe care interferenţa ta mentală o împiedică. La un moment dat, ultimul reziduu de obiectivitate este absorbit brusc în magnetul conştienţei globale.

Căutătorul: Ce anume din aceste opere de artă le dă puterea să ne proiecteze în starea de dincolo de timp?

Artistul: Compoziţia perfectă şi echilibrul culorilor, formei şi sunetului sunt cele care revelează elementele fundamentale – lumina, spaţiul şi liniştea. Pe scurt, opera trebuie să fie armonioasă.

Căutătorul: Am putea oare să spunem că armonia operei produce în noi ecouri care ne amintesc de propria noastră armonie, şi că această

amintire este sentimentul de mirare despre care ai vorbit? Împlinirea este astfel comună operei şi observatorului; altfel cum ne-am putea-o aminti atât de puternic?

Filozoful: Da, desigur. Elementele fundamentale sunt comune pentru tot ce există. Arta este o reflectare a armoniei pe care o avem în comun cu toate lucrurile. Ea conţine globalitatea în sine. Natura este armonioasă, iar fiinţa umană este o parte a naturii.

Căutătorul: Când folosim cuvântul „armonie", ce înţelegem exact? Nu poate avea nimic în comun cu simetria, întrucât natura nu este simetrică.

Filozoful: Armonia este întregul în care totul există fără conflict. Este la fel ca frumuseţea. Natura noastră reală şi natura reală a operei de artă sunt una şi aceeaşi. Opera de artă e o manifestare, o aluzie dacă vrei, la această unitate.

Căutătorul: Astfel, când spunem despre o operă că e frumoasă, o facem pentru că ea ne aminteşte de noi şi ne arată propria noastră frumuseţe. Aşadar, este frumuseţea subiectivă într-un anumit sens?

Filozoful: Deloc. În împlinire nu există subiect sau obiect, deci cum ar putea exista subiectivitate sau obiectivitate? Frumuseţea e una deşi expresiile ei sunt multe. În frumuseţe nu există obiect, cum atunci să existe subiect?

Căutătorul: Deşi frumuseţea nu este relativă sau comparabilă întrucât ea nu e localizată în aşa-numitul obiect, noi am putea totuşi să spunem că anumite opere inspiră frumuseţe prin propria lor frumuseţe. Dar când privim la varietatea lucrurilor care inspiră întregul nostru, ardoarea noastră, este greu de văzut vreun fir care să le lege laolaltă. Artistul nostru spunea că cea care revelează elementele fundamentale este compoziţia, dar asta nu mă ajută cu adevărat. Ce anume oferă anumitor obiecte puterea simbolică de a ţinti dincolo de simţuri spre natura noastră reală?

Artistul: Compoziţia este astfel alcătuită încât eliberează frumuseţe şi armonie. Ea nu pune accentul pe partea obiectivă sau materială, aşa încât tu nu eşti ţinut în anecdotic ci eşti luat direct de elementele fundamentale spre care ţinteşte compoziţia. Operele mari, prin diferite tehnici, te cheamă spre dimensiunea de dincolo de spaţiu şi timp. Volumul este conceput în aşa fel încât liberează spaţiul, culoarea liberează lumina, sunetul liberează liniştea.

Căutătorul: Oare aceste elemente fundamentale sunt natura noastră reală?

Filozoful: Ele sunt cea mai apropiată manifestare a fiinţei. Sunt pura existenţă, baza ei, în contrast cu existenţa proiectată pe care o luăm de bună. Ele n-au nimic de-a face cu un punct de vedere. Când eşti readus la pura existenţă, în lumină, linişte şi spaţiu, te afli în imediata apropiere a fiinţei care este fundalul oricărei manifestări şi din care se iveşte orice existenţă.

Artistul: Marile opere de artă ne oferă savoarea naturii noastre reale.

Îmi simt propria imponderabilitate în coloanele şi capitelurile vechilor temple greceşti, de exemplu. Ele sunt atât de perfect proporţionate încât mă simt deopotrivă în cer şi pe pământ! Şi când mă aflu într-o biserică romană sau normandă mă întorc în centrul meu prin mijlocirea liniilor pure, simple. Ele inspiră liniştea interioară. Îţi aminteşti de propria-ţi lumină şi spaţiu prin unele sculpturi de Brâncuşi, sau Arp, sau Henry Moore, sau prin picturile chinezeşti din secolele XVI şi XVII. Şi nu trebuie decât să asculţi *Arta fugii* de Bach sau cvartetele lui Beethoven, cum am spus mai înainte, ca să fii cuprins de linişte. Muzica adevărată se află în intervalul dintre sunete şi dăinuie mult timp după ce ele au încetat, aşa cum un poem frumos trăieşte ca un ecou multă vreme după ce l-ai citit, sau cum o fiinţă umană fermecătoare trăieşte în tine mult timp după ce ai întâlnit-o. De aceea, după un concert frumos, eu nu pot înţelege de ce oamenii fac un zgomot atât de barbar înainte ca ultimele note să se desfăşoare şi să se dizolve în liniştea noastră. Îmi amintesc câteva versuri ale lui Walt Whitman.

Toată muzica este ceea ce se trezeşte în tine
Când îţi aminteşti de ea prin instrumente
Nu în viori şi cornete... nici în partitura baritonului
Ea este mai aproape şi mai departe decât ele.

Filozoful: E limpede că tu ai simţit într-adevăr care este esenţa conversaţiei noastre. Marea artă ne trezeşte la ceea ce suntem noi înşine. Adevărata admiraţie este în spatele oricărei emotivităţi şi adevărata artă nu este interesată de sentimentele gălăgioase.

Artistul: Ah! Dar apare o emoţie care n-are nimic de-a face cu emotivitatea de fiecare zi, cu obişnuitele şi repetitivele noastre stări emoţionale. De fiecare dată ea este nouă, o expresie a recunoştinţei profunde din cele mai profunde zone ale fiinţei noastre.

Căutătorul: Deci, dacă eu înţeleg corect, puterea simbolică a unei mari opere de artă apare atunci când artistul nu accentuează elementele anecdotice. Am putea examina această economie artistică?

Filozoful: Când nu există nici o intervenţie psihologică, când persoana artistului e absentă, nu există tentaţia de a te exprima în prea multe cuvinte - în mod spontan există economie, aşa cum spui. Acesta este artistul ca ascet. Artistul care nu este egoist ştie instinctiv ce să pună, dar mai ales ştie ce să nu pună. Arta frumoasă nu este bizară. Ea nu te leagă de formă şi conţinut. Este astfel interpretată încât să-şi piardă aspectul concret. Imponderabilitatea arhitecturii greceşti şi egiptene se datorează spaţiului şi formei care lucrează împreună. Acolo unde două linii se întâlnesc şi se reduc la unitate, este punctul în care opusele nu mai au sprijin. În această absenţă a conflictului, spectatorul se deschide spre armonie şi e luat de

bucuria fără reprezentare, de propria lui armonie.

Artistul: Iată de ce arta trebuie să facă un salt. Ea trebuie să fie o sugestie. În parte, ea este tainică şi taina aceasta e sacră. Puterea creatoare a marilor opere este revelarea sacrului - care este natura noastră reală!

Căutătorul: Oare simte artistul funcţia sacră a operei lui?

Artistul: Oh, da, deşi el n-o numeşte. În artist există sentimentul primordial al întregului care se revarsă în recunoştinţă. Aceasta, la rândul ei se transformă în dorinţa de a dărui sau împărtăşi. Artistul trăieşte cu dorinţa arzătoare de a împărtăşi sentimentul originar. Este fundalul vieţii lui. Această dăruire îşi caută expresia. Artistul caută să devină specific. Nu trebuie să fii un mare creator pentru a simţi acest lucru. El aparţine tuturor fiinţelor umane. Dar în artist, datorită capacităţilor sale, există la un moment dat o condensare a energiei. Dorinţa devine mai localizată. Artistul luptă s-o exprime, să găsească reprezentarea adecvată, s-o concretizeze în cea mai înaltă formă a ei. Această concretizare înseamnă stingerea dorinţei, împlinirea dărniciei. În momentul când reprezentarea este dăruită, se produce o relaxare a energiei.

Căutătorul: Ai spus că reprezentarea, viziunea artistică este dăruită. Să însemne asta că nu există gândire în procesul creativ?

Filozoful: Intuiţia creatoare n-are nimic de-a face cu gândirea. Fireşte, noi folosim gândirea raţională, deja-cunoscutul, pentru a o fixa în spaţiu şi timp, însă gândirea aceasta se bazează întotdeauna pe intuiţia globală.

Artistul: Un artist e doar un receptor. El ştie că dacă este un producător, va produce numai din memorie. Artistul trebuie deci să fie deschis inspiraţiei. Propria lui sursă e foarte firavă. El trebuie să sape la sursa globală a creativităţii. Inspiraţia vine întotdeauna ca un dar, dintr-odată, din cele mai adânci straturi ale fiinţei, care sunt complet impersonale. Toţi marii artişti ştiu că într-un fel sau altul ei sunt doar canale. Bach era foarte conştient de asta.

Căutătorul: Dar cum devine artistul deschis la atingerea inspiraţiei?

Artistul: În acelaşi mod ca orice căutător. El este cuprins în mediul lui de dorinţa arzătoare, profundă de a se apropia de sursa lui creatoare. Când un pictor vede o floare, n-o vede în izolare, ci în relaţie cu alte lucruri, cu spaţiul, lumina şi culoarea. Acelaşi lucru se întâmplă cu oricare artist. Totul e transpus în starea lui de spirit. În acelaşi timp artistul ştie că nu poate face nimic fără inspiraţie şi că inspiraţia nu poate fi inventată, aşa că artistul ca artist, ca făptuitor, ca gânditor, abdică. El este un artist în aşteptare. El trăieşte în receptivitate, în acceptare, în mediul lui, dar n-are nici o idee de ceea ce va veni.

Nu există lăcomie sau anticipare în râvna sa. Uneori el poate avea o temă oarecare, însă trăieşte deschis la orice s-ar întâmpla să apară. Ele se oferă pe sine receptivităţii nude şi, pe neaşteptate, este absorbit în viziunea

globală a operei. Această clipă de unitate este frumuseţea artistului însuşi, văzută prin fereastra mediului său. El este atins de veneraţie şi mirare. Are un sentiment de împlinire şi unitate cu toate lucrurile şi din această adâncă recunoştinţă vine dorinţa arzătoare de a oferi. E o emoţie sacră lipsită de orice sentiment personal. Subiectul propriu-zis e doar un pretext pentru a exprima această dăruire în spaţiu şi timp.

Căutătorul: Deci opera în sine nu e importantă pentru artist?

Artistul: Mediul este doar un canal pentru a ajunge la sursa creatoare şi a o revela. Ceea ce face mare un artist este iscusinţa lui de a renunţa la personalitatea sa. Marea artă nu are nimic de zis, n-are nici un scop, nici o intenţie. Este un dar liber. Semnificaţia ei constă în lipsa de intenţie.

Căutătorul: Oare în această strălfulgerare, când frumuseţea este transpusă în viziunea globală a operei, sunt văzute şi unele detalii?

Filozoful: Nu. Opera nu este văzută de ochii minţii obişnuite care funcţionează în succesiune. Ea este văzută de ochii care se deschid atunci când mintea este liberă de orice aşteptare, în momente de adâncă relaxare, departe de contracţia obiceiurilor gândirii. Aceasta se poate întâmpla oricăruia dintre noi în intervalele din timpul zilei când imaginea eului este absentă, sau în intervalul dintre somnul adânc şi trezire, înainte de a-şi începe creierul funcţionarea lui secvenţială. Noi o avem în anumite vise, numite *songes* în franceză, unde într-o clipă vedem o întreagă situaţie pe care ulterior o prelungim în timp şi o descriem ca „viitor” sau „trecut”.

Artistul: Îţi aminteşti replica lui Van Gogh, când fratele său, Theo, l-a întrebat cum a ajuns să interpreteze pomii drept flăcări? El a spus că de multe ori a văzut cele patru anotimpuri într-o singură clipă. Şi Mozart a scris că a auzit multe din operele sale într-o singură clipă.

Căutătorul: Această viziune globală rămâne în timpul execuţiei?

Artistul: Da. Artistul trăieşte cu viziunea iniţială şi sentimentul de dăruire, de recunoştinţă, inspiră execuţia în orice moment. Acesta este artistul pătimaş, care nu poate dormi până nu şi-a exprimat intuiţia. Execuţia poate totuşi să provoace artistului mari suferinţe, deoarece el se teme că nu poate face dreptate teribilei viziuni. Uneori el poate pierde sentimentul adânc care-l motivează şi atunci îl compensează cu idei sau tehnici. Când eşti atent, poţi simţi asta într-o operă.

Căutătorul: Ai spus că artistul suferă când nu-şi poate exprima viziunea. Există o părere general acceptată că şi suferinţa îl inspiră pe un artist, dar întrucât personalitatea lui e absentă în momentul creaţiei, asta nu poate fi adevărat, nu-i aşa?

Filozoful: Deloc! Sunt tentat să spun că e doar o părere burgheză, în încercarea de a atenua sentimentul de vinovăţie, dar nu vreau să intrăm în detalii. În orice caz este o părere bazată pe observaţia superficială. Nici o artă adevărată nu apare din emotivitate, iar aşa-zişii artişti care caută

stimulare artificială în suferinţă niciodată nu ajung la sursa creatoare. Ei sunt legaţi de stimulente. Suferinţa este o stare emoţională puternică, dar în momentul creativ ea este obiectivată şi devine un indicator al eliberării de suferinţă. Tocmai această eliberare este cea care constituie temelia oricărei creativităţi. Ceea ce poate cauza mare suferinţă este, aşa cum a spus artistul nostru, izolarea de această libertate şi dorinţa de întoarcere la ea prin execuţie. Ideile nu sunt accentuate în artă, dar s-ar putea spune că reprezentarea armoniei, pe care artistul o înţelege prin perfecţiune, este un ideal. Acest ideal ar putea fi numit „muza", dar el nu este o achiziţie culturală, ci aparţine sentimentului estetic adânc. Pentru a fi capabil să reprezinte acest ideal artistul are nevoie de măiestrie. El ştie că niciodată nu-şi poate exterioriza complet viziunea. El poate doar să o aproximeze. Acest fapt poate crea suferinţă, dar nu este ideea de suferinţă acceptată în sens comun.

Artistul: Sunt întru totul de acord şi aş putea adăuga că artistul, spre deosebire de cel care caută cu ardoare adevărul, vede adesea divinul numai prin mediul lui, nu prin întreaga lui viaţă. Prin mediul lui el are o fereastră spre frumuseţe. Dar el ar putea avea doar o singură fereastră, aşa încât să se lase ademenit de ea, pentru a fi un artist. Într-un fel el nu-şi vede propria frumuseţe, deoarece o obiectivează în frumuseţea operei de artă. Această separare cauzează un conflict şi ardoarea de a rezolva conflictul îl conduce înapoi în atelier.

Căutătorul: Este plăcerea deopotrivă un indicator pentru artist?

Filozoful: Da. Absolut. Dar în general când cineva e cuprins de plăcere, este deplin mulţumit şi învăluit în ea. Suferinţa este mai antagonistă decât plăcerea şi mai puţin armonioasă. Dorinţa de a ne elibera de suferinţă e mai mare decât dorinţa de a ne elibera de plăcere. Prin eliberarea de obiect suntem aruncaţi în autonomie. În acest spaţiu se produce inspiraţia.

Căutătorul: Spui că artistul suferă deoarece nu poate fi la înălţimea sentimentului de globalitate a viziunii operei. Care să fie cauza acestei incapacităţi?

Artistul: Nu te poţi exprima fără uneltele expresiei. Există un moment când sentimentul interior este atât de puternic încât apare dorinţa arzătoare de a-ţi extinde repertoriul tehnic pentru a putea exprima sentimentul în spaţiu şi timp.

Într-un sens, măreţia sentimentului de dăruire şi tehnica merg împreună, aşa cum intelectul şi experienţa sunt concomitente în cel ce caută adevărul. Tehnica e un mijloc de a ajunge la sfârşit. Totuşi ea dispare complet în opera de artă.

Căutătorul: Ai spus că armonia este întregul în care există toate lucrurile fără conflict şi că ea se manifestă în diferite moduri. Artistul recunoaşte intuitiv anumite arhetipuri ale formei, manifestări originare şi el

trebuie să fie înzestrat pentru a le transpune în opera creatoare. Conform vechilor greci, arhetipurile formelor sunt exprimate prin legi care se învaţă. Eşti de acord sau crezi că poate fi o cunoaştere intuitivă?

Artistul: Natura este lipsită de simetrie, în ea nu există unghiuri drepte. Forma unei frunze, a unei petale, a unui val, mişcarea scheletului pot fi puse într-o structură geometrică, dar întrucât în natură nu există nici o repetiţie, ea este dincolo de comparaţie şi în sensul acesta este perfectă, nu poate exista imitaţie. Artistul creator nu copiază natura, ci transpune o perfecţiune în alta. Unele forme de artă reclamă o profundă cunoaştere a structurii geometrice. Dar în natură această învăţătură este mai mult o amintire decât o achiziţie. Regulile cunoscute nu sunt suficiente. Inspiraţia vine atunci când regulile sunt date deoparte. Este paradoxal. Pentru a fi inspirat, trebuie să uiţi de tine şi de tot ceea ce ştii, şi pentru a executa inspiraţia tu trebuie să te dai uitării, dar să te întorci la meşteşugul cunoscut. Artistul trebuie să fie complet flexibil.

Căutătorul: Care este legătura între frumuseţe şi funcţie?

Filozoful: Totul este *în* frumuseţe. Funcţia este în frumuseţe şi legile armoniei şi compoziţiei sunt în frumuseţe. Frumuseţea, aminteşte-ţi, este cea în care nu există nici un conflict, aşa încât toate elementele artei trebuie luate în consideraţie. Există o poveste în *Jataka*, în care un Bodhisattva angajează un maestru arhitect pentru construirea unei săli, care să se potrivească unor necesităţi diverse. Arhitectul n-a putut să înţeleagă ce înseamnă pentru un Bodhisattva „să se potrivească” şi i-a spus că nu poate lucra decât în tradiţia meşteşugului său. Atunci Bodhisattva a întocmit el însuşi un plan stabilind forma clădirii în întregime – plan pe baza căruia sala a putut fi ridicată. Aceasta nu este o mostră de auto-exprimare. Pur şi simplu Bodhisattva ştie mai bine decât arhitectul tot ce este în mintea Atotfăcătorului.

Căutătorul: Deci pentru un Bodhisattva „funcţia” sălii includea multe lucruri pe care arhitectul nu le putea vedea, întrucât el era limitat de-o idee particulară. Este păcat că astăzi cei mai mulţi arhitecţi au redus funcţia la economic, auto-exprimare şi experiment uitând de armonia şi frumuseţea care reprezintă temelia existenţei lor!

Artistul: Şi totuşi clădirile în care trăim determină modul de funcţionare a societăţii. Mulţi oameni se simt agitaţi şi nu sunt conştienţi că încăperea în care trăiesc nu este bine proporţionată pentru ei, sau e prea întunecată etc. Am devenit atât de pasivi în observaţia noastră!

Căutătorul: Cum putem deveni din nou nişte observatori şi admiratori activi?

Filozoful: Întoarce întreaga ta fiinţă către obiect, nu doar mintea sau ochii şi urechile. Asemenea artistului, şi tu eşti doar un receptor. Ceea ce este ascultat nu trebuie interpretat sau împins spre o concluzie grăbită. Când

priveşti o sculptură frumoasă şi îţi spui imediat: „îmi aminteşte de …“ tu faci din ea o reprezentare mentală şi nu poţi simţi frumuseţea desfăşurată în tine. Caută să nu rămâi pasiv. Lasă opera să te provoace, să te invite să participi. Bucuria estetică este simţământul de a fi trezit la participare creativă, când vezi opera globală aşa cum artistul a văzut-o mai întâi. Prin colaborare, artistul, opera şi publicul sunt în unitate. Viziunea vine ca o ofrandă surprinzătoare, ca un dar către artist, dar ea înfloreşte doar în cel ce observă.

Căutătorul: Vrei să spui că arta este fundamental socială dacă ajunge la împlinire în cel ce receptează?

Filozoful: În sensul acesta, da. Funcţia inerentă a artistului este să ne poarte dincolo de viaţa de zi cu zi şi să adune fiinţele laolaltă în unitate. O mare operă de artă nu aparţine nimănui. În marii artişti nu există nici un sentiment de satisfacţie şi de împlinire, artistul este persoana ce ia credit pentru propria sa creaţie. Creaţia rămâne sacră, un simbol, un dar de la Dumnezeu şi un dar oferit înapoi lui Dumnezeu. Artistul simte că este doar un instrument de exprimare. Deoarece artistul este complet focalizat pe execuţie, atunci când opera este terminată ar putea să existe un sentiment de eliberare.

Artistul: Colaborarea creatoare este întotdeauna subconştient prezentă în artist pe durata execuţiei. Profundul lui sentiment de unitate şi împărtăşirea acestui simţământ cu ceilalţi este o parte din întregul viziunii. Acesta îi spune când să-şi oprească explicaţia viziunii, aşa încât celălalt s-o poată accepta. Mark Rothko era conştient de asta. Marea artă niciodată nu domină prin stimulare mentală sau senzuală. Ea nu este un drog pentru simţuri ca majoritatea producţiei de artă pe care o vedem. Nici o operă de artă nu trebuie să-şi afirme concreteţea până acolo încât să nu mai rămână un spaţiu de manevră. Trebuie să existe un spaţiu pentru ca interacţiunea creatoare să se producă. Multor oameni le plac tablourile copiilor, care sunt adesea spontane, realizate fără mijlocirea minţii. În această libertate te simţi liber.

Filozoful: Orice lucru care nu trezeşte vigilenţa noastră naturală nu este o operă de artă. Producţiile care provin din experimente sau stări psihologice sunt fracţionare şi ne lasă în fracţiune. Talentul artistului constă în a face obiectul golit de obiect.

Căutătorul: Să însemne asta că tot ce ne trezeşte vigilenţa este o operă de artă? Cu alte cuvinte, o operă de artă nu este întotdeauna făcută, ea poate fi găsită?

Filozoful: Ea este întotdeauna găsită prin aceea că este întotdeauna receptată. Obiectele de artă sunt simboluri şi ţintesc spre întreg, însă opera de artă are nevoie de măiestrie. Ea este o transpunere şi trebuie executată sau construită într-un anume fel.

Căutătorul: Este imaginaţia artistică – organul de transpunerii – un proces intelectual, sau ea se produce spontan?

Artistul: Imaginaţia nu poate fi gândită. Ea apare atunci când personalitatea este absentă. Ea revelează ceea ce e ascuns în natură. Ceea ce apare în această deschidere depinde de fantezia şi de gustul artistului. Imaginaţia apare din izvorul frumuseţii şi expresiei nelimitate şi capătă formă în unicitatea existenţei artistului.

Căutătorul: Cum ştie artistul ce este adevărata imaginaţie creatoare?

Filozoful: Când ajungi mai familiar cu tine însuţi, va deveni clară distincţia între ceea ce este imaginaţie pură şi ceea ce este jonglerie mentală. Imaginaţia apare din întreg şi lasă un sentiment global. Nu există implicare personală. Noi găsim acest spaţiu impersonal în *haiku*, care este o simplă consemnare de fapte ce se sting în prezenţa cititorului. Adesea visul din timpul zilei e numit imaginaţie. Dar visul diurn se referă întotdeauna la un „Eu" şi implică aspiraţie. El este într-adevăr doar supravieţuire psihologică. Desigur, visele devenirii încep la o vârstă foarte fragedă şi societatea încurajează aspiraţiile, însă visele din timpul zilei ne menţin în procesul devenirii şi ne împiedică să ne apropiem de sursa creatoare a fiinţei.

Artistul: N-am putea spune că visul din timpul zilei este comparaţie şi imaginaţia reală este metaforă? De exemplu, dacă eu spun: „Fii ca pasărea din pomul acela", tu vei rămâne aici şi te vei vizualiza acolo, în pom. Totuşi, dacă eu spun: „tu eşti pasărea din pomul acela" şi tu te pătrunzi complet de acest înţeles, există o transpunere totală şi spaţiul de comparaţie dispare. Tu eşti o pasăre şi întreaga ta structură simte vântul, mişcarea ramurilor şi mirosul frunzelor. Tu nu te vei mai picta acolo. Tu eşti pur şi simplu acolo. Cât de diferite vor fi dansul, muzica, interpretarea, pictura în cele două cazuri!

Filozoful: Exact. Primul este un proces mental şi deci fracţionar. El implică dualitatea. În al doilea nu există nici o fracţiune. Adevărata imaginaţie nu este vizualizare. Nu poţi fi aici şi acolo în acelaşi moment deoarece conştiinţa întotdeauna este una cu obiectul ei. În vizualizare există întotdeauna o succesiune rapidă de gânduri. Când eşti într-adevăr pasăre, muzică, există unitate. Atunci orice interpretare, pictură, dans, scriere, este transformată.

Căutătorul: Aşadar, când simţurile sunt transpuse în întregul lor, mai rămâne ceva personal?

Artistul: Nu mai e nimeni care dansează. „Cum putem vorbi de dansatorul din dans"?

Filozoful: Să nu uităm însă că artistul nu a fost răpit de sentimentele lui. El este una cu acţiunea, dar se cunoaşte pe sine în acţiune. „Sinele" pe care el îl cunoaşte nu este personalitatea actorului ci ceea ce este în spatele actorului şi al rolului pe care acesta îl joacă.

Artistul: Bineînţeles că actorul nu îl *joacă* pe Hamlet. Asta înseamnă că pe scenă sunt doi – actorul şi viziunea lui despre Hamlet. Numai când actorul ca făptuitor e absent, poate Hamlet să fie prezent.

Filozoful: Hamlet este în el, însă el nu este în Hamlet. El nu poate fi implicat, pierdut în Hamlet, deoarece „el" este absent. Natura reală a acţiunii este non-acţiunea.

Căutătorul: Mărturisesc că îmi scapă semnificaţia celor spuse de tine.

Artistul: Când actorul intră pe scenă el nu ia cu sine obişnuita sa colecţie de imagini-de-sine, personalitatea sa. El se goleşte de orice amintire, anticipare etc. În vreme ce pregăteşte rolul lui Hamlet, el devine o acumulare de experienţe, exact ca orice alt rol al personalităţii lui. Şi ca orice faţetă a personalităţii lui, rolul acesta apare pe moment şi dispare în gol când nu-i nevoie de el. Actorul este pătruns în momentul însuşi. Un rol renaşte cu fiecare interpretare, întocmai cum orice situaţie reclamă apariţia unei personalităţi nou-născute. Personalitatea nu e purtată permanent, nici rolul nu se repetă în orice situaţie din viaţă. Tot ce se întâmplă este nou, proaspăt, neprevăzut.

Căutătorul: Atunci cum putem să mai abordăm arta tradiţională cu acest sentiment al eternităţii şi al libertăţii faţă de modele?

Artistul: Arta poate să aparţină convenţiilor unui secol însă principiile sunt eterne. Henry Moore, de exemplu, foloseşte obiectul în mod ştiinţific pentru a indica spaţiul. În arta tradiţională anecdoticul nu e accentuat, dar se foloseşte pentru a indica un înţeles colectiv. Trebuie, desigur, să fii un perfect cunoscător al sensului simbolic pentru a aprecia o operă de artă tradiţională. Forma e doar un pretext. Simbolul ne duce dincolo de imaginaţie. Orice artă religioasă funcţionează în acest mod. Dacă te uiţi la sculpturile indiene din perioada Tula fără să înţelegi semnificaţia lor, vei fi legat de pretext, de anecdotic. Le poţi admira, dar nu le poţi aprecia.

Căutătorul: Nu există o distincţie între experienţa pur estetică în care eşti purtat dincolo de orice sentiment şi sentimentul religios care este inspirat de frumoasele opere tradiţionale.

Filozoful: E adevărat. În ambele cazuri eşti înălţat şi părăseşti tărâmul personal. Totuşi o operă religioasă tinde spre reprezentarea culturală. În general ea evocă sentimente colective. Arta complet non-reprezentativă ar putea, pe de altă parte, să te elibereze de toate conotaţiile reprezentaţionale. Ea te poate duce spre gol şi lumină. Cu toate acestea, dacă tu cunoşti deja lumina şi spaţiul ca elemente non-reprezentaţionale, atunci frumoasă imagine religioasă te-ar putea întoarce într-adevăr la bucuria fără obiect. Obiectul este o oglindă care reflectă ceea ce îi pui dinainte.

Căutătorul: Nu este asta esenţa oricărui simbolism, ritual şi mit? Când elementul personal sau relativ e absent, transpunerea poate fi însuşită sau produsă oricând. Ceea ce a început ca fiind dependent de condiţii, devine

acum impersonal şi autonom.

Filozoful: Desigur, e un subiect lung, pentru o altă zi de conversaţie, dar sunt de acord cu tine. Ceea ce e eliberat de timpul şi spaţiul arbitrare şi devine impersonal şi etern, poate să renască iarăşi şi iarăşi în timp. E dat ca libertatea universală să fie creatoare, adică să re-trezească cauza ei originală, exaltarea simţurilor. Timpul localizat, specific, devine etern aşa încât se poate întoarce din nou în timp şi spaţiu, dar cu deplina înflorire a universalului şi colectivului.

Căutătorul: Această mişcare a evenimentelor creatoare este o recunoaştere şi o expresie a faptului că noi toţi suntem legaţi în lanţul fiinţei, microcosmosuri ale macrocosmosului. Operele de artă, ritualurile şi miturile sunt o afirmare şi o exaltare a unităţii noastre fundamentale. Dar întorcându-ne la artă – vrei cumva să spui că arta liberă de reprezentare este forma cea mai înaltă de artă?

Filozoful: Să fim clari. Arta care este lipsită de obiect nu este abstractă. Arta abstractă, non-figurativă este în general intelectuală; pe aceasta eu o numesc „decorativă". Ea nu foloseşte senzaţiile corporale globale, ci se naşte din idee. Aşa încât ea poate să se desfăşoare doar în fragmente ale corpului. În cel mai bun caz ea acţionează ca un paleativ, dar niciodată nu te poate duce dincolo de fracţiune.

Căutătorul: Astfel, în punerea laolaltă a admiraţiei şi aprecierii intră în joc întregul corp?

Filozoful: Este important să realizezi subtilitatea corpului, să fii suficient de sensibil pentru a şti când este revelată frumuseţea în noi şi când nu este. Toată armonia este în noi. Noi suntem un microcosmos al armoniei universale, deci trebuie să ascultăm ecoul din noi. Când ascultăm muzică sau privim un tablou sau suntem într-o clădire, trebuie să observăm în ce fel acestea acţionează asupra noastră, în ce fel noi reacţionăm în minte, corp şi sentiment.

Căutătorul: Am auzit că muzica, de exemplu, ne atinge în trei regiuni: inferioară (sexuală), mediană (abdominală) şi superioară (cerebrală), corespunzând ritmului, melodiei şi armonicelor. Muzica africană şi contemporană accentuează adesea ritmul, iar Bach întărea armonicele.

Filozoful: Da. Trebuie să fim conştienţi de felul în care suntem afectaţi şi să nu ne identificăm cu fracţiunea. Aprecierea reală nu este condiţionată de idei. Întrucât noi toţi suntem făcuţi din acelaşi elemente fundamentale, marile opere de artă şi natura au constituit o atracţie universală în toate epocile. Transformarea alchimică, în care observatorul şi observatul devin una, nu e legată de timp şi spaţiu.

Căutătorul: E limpede că important este să înveţi, nu *la ce* să te uiţi, ce să asculţi etc., ci *cum* să te uiţi şi să asculţi. Şi totuşi, cum pot eu să fiu vigilent – observând sunetele, modul cum ele acţionează în mine şi cum

reacţionez eu la ele – şi în acelaşi timp să fiu pasiv, rămânând în fundalul global, în liniştea din care se ivesc toate lucrurile?

Filozoful: Tu poţi explora aşa cum explorează un copil – în deschidere. Asta e posibil doar când cel ce controlează, egoul, propagatorul vederilor este absent. Atunci ascultarea nu este fixată în urechi, nici privirea în ochi, nici gustul în gură. Prin urmare, nu asculta un sunet, lasă-l pe el să te asculte. Nu te uita la această floare, las-o pe ea să se uite la tine. În momentul în care eşti receptiv, toate simţurile sunt intensificate. Când nu există fixaţie pe o facultate senzorială, atunci totul poate intra în joc. Un simţ este doar un canal pentru restul. Permiţând transpunerea de la un simţ la exaltarea tuturor este un mod de a trăi cu obiectele.

Artistul: Asta se întâmplă când privesc culoarea roşie şi o simt caldă, pasională sau agresivă. Uneori ea are chiar un anumit miros! Albastrul produce în mine o senzaţie de linişte, spaţiu şi răcoare. Şi noi vorbim de sunete care sunt rotunde sau plate sau ascuţite.

Căutătorul: Dacă această transpunere e succesivă, cum pot eu să ajung la acea bucurie în care toate simţurile sunt cuprinse în întreg?

Filozoful: Când nu există nici o fixaţie, concentrare sau direcţie, simţurile îşi relaxează strânsoarea, îşi slăbesc dominaţia asupra desfăşurării spontane a întregului corp. Vigilenţa fără focalizare invită obiectul să-şi spună povestea. Acceptarea este atractivă iar când obiectele sunt slăbite din chinga simţurilor, ele se îndreaptă spontan spre acceptare, ca atrase de un magnet. La un anumit punct se produce o mişcare spontană şi reziduurile energiei fixate, reziduurile percepţiilor, sunt integrate în conştienţa globală. Se realizează o completă reorchestrare a energiei.

Căutătorul: Asta e ceea ce se întâmplă atunci când vederea păsărilor zburând sau sunetul apei pot fi dintr-o dată o uşă spre conştienţa globală?

Filozoful: Da, când există maturitatea ce apare din acceptare. Întrucât artistul trăieşte constant în mediul lui, cunoaşterea este uşa spre sursa creativităţii, aşa încât cel ce caută adevărul trăieşte în mijlocul naturii sale reale, deschiderea, în orice moment. Când trăieşti ca trup, totul apare ca trup; când trăieşti ca minte, totul apare ca minte; când trăieşti ca un artist, totul apare ca sunet, culoare, spaţiu şi formă; când trăieşti ca un om de ştiinţă, totul apare ca relaţie; când trăieşti în conştiinţă, totul apare ca fiind conştiinţă.

Căutătorul: Deci artistul trăieşte în sentiment şi în expresia lui şi este inerent ca el să le împărtăşească celorlalţi. Omul de ştiinţă îşi obiectivează cunoaşterea; el spune „ştiu”. Însă căutătorul adevărului nu accentuează sentimentul sau cunoaşterea sau vreun obiect, ci cunoaşterea ca fiinţă, aşa încât după asimţirea fiinţei el nu mai are reflexul de a obiectiva şi rămâne în unitate. Astfel el dăruieşte neîncetat.

Artistul: Oare dorinţa creatoare nu este într-atât de puternică încât să

putem ajunge la înţelegerea Dorinţei Cosmice din care apare orice creaţie? Fireşte, procesul creaţiei în artist este acelaşi ca în creaţia universului, cu diferenţa că dorinţa cosmică nu ajunge niciodată la epuizare completă deoarece capacitatea ei de concretizare este infinită. Această dorinţă rămâne fără început şi fără sfârşit. Ea este dorinţa arhetipală. Lucrarea lui Dumnezeu trece în repaos doar în cunoaşterea ca fiinţă, unde liniştea se întâlneşte pe sine însăşi. Transparenţa înţeleptului permite fiinţei să se întâlnească pe sine. Focul stinge focul.

Căutătorul: După toate acestea, putem oare să spunem că înţelepciunea şi iubirea de frumos merg mână-n mână?

Filozoful: Este sigur că oamenii înţelepţi iubesc frumuseţea deoarece ea este ecoul propriei lor frumuseţi. Înţelepţii sunt pricepuţi în arta de a trăi şi dărnicia lor se arată în fiinţa şi în învăţătura lor. Adevăraţii înţelepţi, ca şi marii artişti, sunt rari. Întreaga lor viaţă este o dăruire la care ceilalţi sunt invitaţi să participe. Ca şi artistul în momentul creaţiei, înţeleptul este lipsit de ego, este doar un canal şi, asemenea artistului, înţeleptul îngăduie celor care vin să caute adevărul să găsească împlinirea în ei înşişi.

Artistul: Şi totuşi în momentul în care privim sau ascultăm o frumoasă operă de artă, nu suntem noi toţi înţelepţi? În clipa aceea, unde suntem noi? Unde este sentimentul de împărtăşire, sentimentul de a fi laolaltă? Există doar privire, doar ascultare. Există doar unitate, comuniune tăcută în fiinţă. Nu este asta însăşi esenţa înţelepciunii?

Căutătorul: Voi trăi mult timp cu sentimentul acestei conversaţii. Existenţa este opera de artă în care toate se strâng laolaltă într-o celebrare a iubirii!